

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

Monthly Issue "Atam Marg"

ਜਨਵਰੀ (January) 2013

ਗੁਰਮਿਖਾਂ ਗੁਰਮਿਖ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇਆ

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਢਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀਂ ਚੁਧੁ ਸਹਿਆ ॥

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
9 ਦਸੰਬਰ 2012

ਸਾਲ ਅਠਾਰਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ ਜਨਵਰੀ, 2013
ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ
ਬਾਨੀ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ 098145 12900

Postal Address for any Enquiry, Money Order,
Cheque and drafts :

VISHAV GURMAT ROOHANI MIS-
SION CHARITABLE TRUST
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(Near Chandigarh) P.O. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. Ajitgarh (Mohali) 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
200/-	2000/-	20/-

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

Annual Membership	2500/-
Life Membership	25000/-

Exemption U/S 80-G vide Cir. No. 7/2010
[F.No. 197/21/2010-ITA-II]

Registration Under Foreign Contribution (Regula-
tion) Act 1976 R.No.115320023

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ.-

Head Office INDIA- (M) 94172-14391, 9417214379, 9814612900
9855132009, 0160-2255002, Email:atammarg1@yahoo.co.in
U.S.A. - Baba Satnam Singh ji Atwal
Phone and Fax : 001-408-263-1844
Canada - Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 001-604-433-0408, Vancouver
Bhai Parmjit Singh Sandhu - Cell: 001-7788389135,
Bhai Tarsem Singh Bains - Cell : 604-862-9525
Phone : 604-599-5000
England - Bibi Gurbax Kaur /Jagtar Singh Jagi
Phone : 0044-121-200-2818, Fax : 0044-121-200-2879,
Raj Mobile : 0044-7968734058
Australia : Bhai Gurinder Singh
Cell : 469927233, Phone : 394091040

For more information please visit us on internet at:-

Email : atammarg1@yahoo.co.in
http:# www.ratwarasahib.net, http # www.ratwarasahibmedia.org

ਤੱਤਕਰਾ

1. ਸੰਪਾਦਕੀ	2
2. ਬਾਰਾਮਾਹਾ	3
3. ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ	6
4. ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲ..	18
6. ਨਿਰਾਲੇ ਕੌਤਕ	40
7. ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਜ ਮਾਰਗ	57
8. ਪਦਮਾ	59

ਸੰਪਰਕ ਨੰ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ) ਬਾਬਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ	9855132009
ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 9417214391,79, 9814612900, 98551-32009	
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	01602255001
ਅਖੰਡਪਾਠ ਬੁਕਿੰਗ ਸਬੰਧੀ	9417214386
ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ	9417214381
ਬੀ. ਐਡ ਕਾਲਜ, ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ	9417214382
ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ	9872814385, 9417214385
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (CBSE)	0160-2255003
ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ (PSEB)	0160-2255004
ਜਰਨਲ	9417214384, 83
ਹਸਪਤਾਲ ਸੇਵਾ	- 0160-2255007, 8872485694
ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ	0160-2254459

ਜਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਬੰਧੀ
ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰਾਇਜ਼ਡ ਸਿਸਟਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ
ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ
ਪੋਸਟ ਵਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਰਿਨਿਊਵਲ ਡੇਟ
ਚੈਕ ਕਰਕੇ ਮਨੀਆਰਡਰ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ
9417214391, 9417214379, 9814612900, 9855132009
ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਭੇਟਾ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤਾਂ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਕੋਲ
ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਰੂਹਾਨੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪਹੁੰਚਦੀ
ਰਹੇ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ
ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ
ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲਾ - ਅਜੀਤ ਗੜ੍ਹ
(ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਰੂਹਾਨੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ 'ਆਤਮ-ਮਾਰਗ' ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਭਰਭੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਦਗੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਅਮਿਓਂ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਅਮਰ ਅਟੱਲ 'ਸੱਚ' ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਜਗਾਣ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਾਣ ਦੀ ਚੁੰਭਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਣਾ, ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਧਿਆਸਨ, ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਸ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਪੁਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ-ਪਹਾਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਜਪਣ ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਤ 'ਆਤਮ-ਮਾਰਗ' ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਆਤਮਕ-ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਿਰਮਲਤਾ, ਅਡੋਲਤਾ, ਤੇ ਆਤਮਕ ਅਰੂੜਤਾ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ-ਜੀਵਨ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਉਚ-ਅਖਲਾਕ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਇਕ ਐਸੀ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੱਤ-ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੋਤ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। 'ਨਾਮ' ਸਮੁੱਚੀ ਇਲਾਹੀ ਹਸਤੀ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਦੀ ਭਾਲ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਘਟ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਗ ਸਦਾ ਨਵਰੰਗੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਵਾਲਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। 'ਸੱਚ' ਇੱਕ ਅਕਹਿ ਖੇੜਾ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਆਵੇਸ਼ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਅਨੰਤ ਚੁਪ ਵਿੱਚ ਰਸ-ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਉਹ ਜੀਵਨ-ਕਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਕਾਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਰਾਜ ਦੀ ਲੀਲਾ ਛੁਪੀ ਪਈ ਹੈ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਸੱਚ' ਦੀ ਅਦਭੁਤਤਾ, ਅਗੰਮਤਾ, ਅਕਾਲਤਾ, ਅਨੰਤਤਾ, ਅਟੱਲਤਾ, ਸਰਬ ਸਿਧਤਾ, ਗੂੜ੍ਹ ਗੋਝਤਾ, ਗੂੜ੍ਹ ਭੇਦਤਾ ਦਾ ਇਤਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਾਰੀ ਰਚੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਗੁਰਮੱਤ-ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਉਤੇ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ। ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਵਿੱਚ ਤੇ ਸਤਰ ਸਤਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੱਤ-ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਤੇਜਸਵੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਇਨਕਸ਼ਾਫ (exposition) ਇਉਂ ਦਮਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸੰਸੇ ਸੰਦੇਹ ਚੂਰ ਕਾਫੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਪਾਠਕ-ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਅਤੇ ਹਾਰਦਿਕ ਸ਼ੁਭ-ਇਛਾਵਾਂ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ 'ਘਰਿ ਸੁਖਿ ਵਸਿਆ ਬਾਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ' (ਪੰਨਾ-1136) ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋਵੋ, ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਸਦਕਾ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸੁਗੰਧਿਤ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢਕੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਘਰ-ਘਰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿੱਪ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਨੀਊਵਲ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਲਾ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਵੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਇਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤਿਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਭਰਭੂਰ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ' ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਕ ਟੈਸਟ ਫਰੀ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਫਰੀ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਮੀ ਦੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਰਿਟਾਇਰ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡਰ ਡਾਕਟਰ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਫਰੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ, ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਲਈ ਮਹਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ 9 ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਮੂਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ/ਟਕਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ, ਜਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ, ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ 29 ਤੋਂ 36 ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ।

ਫਲਗੁਣਿ

ਫਲਗੁਣਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ ਹਰਿ ਸਜਣ ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ ॥
 ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਰਾਮ ਕੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਆ ਮਿਲਾਇ ॥
 ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੁਣਿ ਦੁਖਾ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥
 ਇਛੁ ਪੁਨੀ ਵਡਭਾਗਣੀ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥
 ਮਿਲਿ ਸਹੀਆ ਮੰਗਲੁ ਗਾਵਹੀ ਗੀਤ ਗੋਵਿੰਦ ਅਲਾਇ ॥
 ਹਰਿ ਜੇਹਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦਿਸਈ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਲਵੈ ਨ ਲਾਇ ॥
 ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰਿਓਨੁ ਨਿਹਚਲ ਦਿਤੀਅਨੁ ਜਾਇ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਰਖਿਅਨੁ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੈ ਧਾਇ ॥
 ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਅਨੇਕ ਗੁਣ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਚਰਣੀ ਪਾਇ ॥
 ਫਲਗੁਣਿ ਨਿਤ ਸਲਾਹੀਐ ਜਿਸ ਨੋ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - 136

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥ ਅੰਗ - 3

ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਵਿਚ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ-

ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭਿ ਹੋਆ ॥ ਕਰਣੈਹਾਰਾ ਬੁਝਹੁ ਰੇ ॥

ਅੰਗ - 1003

ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਤੋਂ ਆਕਾਰ ਬਣ ਗਏ, ਅਨੇਕ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਜੂਨਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਗਿਆ, ਸੂਝ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਇਕ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਚੱਕਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਹ ਪੂਰਨ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਗੋੜੇ ਉਸ ਚੱਕਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ, ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹ ਕੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ, ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਛਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ; ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ, ਮਾਲ, ਰੂਪ, ਜਾਤ, ਜੋਬਨ ਵਰਗੇ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ; ਆਸਾ, ਅੰਦੇਸਾ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਜਲਣ ਲੱਗਿਆ, ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਝੂਠ, ਬਿਕਾਰ, ਮਹਾ ਲੋਭ, ਧੌਰ ਦੀਆਂ

ਪ੍ਰਬਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਲਿਆ। ਇਸ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਉਭਰ ਕੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਸੋਝੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। 'ਮੈਂ' ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਰਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਿਰਤ ਕਰਮ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋਤ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਪਤਨ ਵਲ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕਾਲ ਚੱਕਰ ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਲਗਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫੇਰ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ chance ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਕੇ ਉਸੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਗੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਤਿ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜੋ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ, ਤੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਰੁਝਿਆ ਹੈਂ ਇਹ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ। ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਨੂੰ ਸੁਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰੁਝੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਾਰਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਖਚਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਮਿਟੀ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਗਫਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਜੁਗ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਏ। ਕੋੜ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ - 631

ਫਰੀਦਾ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਏਤੁ ਨ ਲਾਏ ਚਿਤੁ ॥
ਮਿਟੀ ਪਈ ਅਤੋਲਵੀ ਕੋਇ ਨ ਹੋਸੀ ਮਿਤੁ ॥

ਅੰਗ - 1380

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਐ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ੍ਰਾਸ ਭੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ, ਉਹ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਣਗੇ -

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ - 12

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਾਝ ਰਾਗ ਦੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸ ਭ੍ਰਮੇ ਥਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਾਮ ॥

ਅੰਗ - 133

ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ -

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ ॥

ਅੰਗ - 133

ਉਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਖਿਨ ਮਾਤਰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਉਣਾ ਬਿਰਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼, ਸਾਰੇ ਵਿਘਨ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸਮਿਤਾ, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼, ਰਾਗ, ਦ੍ਰੋਸ਼ ਵਰਗੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ ਗਣਾ ॥

ਅੰਗ - 133

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - 522

ਬਾਰਾਮਾਹ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਲਗਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਲ ਦਾ ਇਕ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਜੀਵਨ ਢਾਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਫਲਗੁਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਲੋਚਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ, ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ

ਕਿਥੇ ਸਨ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਘਾਲ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅੱਖੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਰਜਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕੰਨ ਗੀਤ ਅਤੇ ਨਾਦ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਪਰਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੀਭ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੁ-ਰਸ ਮਾਣ ਕੇ ਨਿਤਾਣੀ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੱਕ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਇੰਦ੍ਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੋਧੇ ਨਾ ਜਾਣ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਇੰਦ੍ਰੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਸਨਾ ਨਾਮ ਜਪਦੀ ਹੈ, ਸਰਵਣ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਕਈ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੱਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - 546

ਨੇਤਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਚਰਨ ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਹੱਥ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਹਿਰਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਕਰਕੇ, ਮੱਥਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਨਾਲ ਛੁਹਾ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਚਰਨਹ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗੁ ਸੁਹਾਵਾ ॥

ਆਨ ਮਾਰਗ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਧਾਈਐ

ਤੇਤੋ ਹੀ ਦੁਖੁ ਹਾਵਾ ॥

ਨੇਤ੍ਰੁ ਪੁਨੀਤ ਭਏ ਦਰਸੁ ਪੇਖੇ ਹਸਤ ਪੁਨੀਤ ਟਹਲਾਵਾ ॥

ਰਿਦਾ ਪੁਨੀਤ ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਬਸਿਓ

ਮਸਤ ਪੁਨੀਤ ਸੰਤ ਧੂਰਾਵਾ ॥

ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੈ

ਜਿਸੁ ਕਰਮਿ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਵਾ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਓ

ਸੁਖਿ ਸਹਜੇ ਅਨਦ ਬਿਹਾਵਾ ॥ ਅੰਗ - 1212

ਸੋ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰਲੇ ਰਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵਾਂ। ਇਹ ਜੀਵ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਮੋਤੀ ਚੁਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਚੁੰਡ-ਚੁੰਡ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ

ਬਿਰਥਾ ਗੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਕਮਾ ਲਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਗੁਪਤ ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਫਲਗੁਣਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ ਹਰਿ ਸਜਣ ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ॥

ਅੰਗ - 136

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਅਨੰਦ ਆਇਆ ਇਹ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਉਹ ਸੋਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਮਨ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤਾਕਤ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰਮੁਖ ਦੌੜਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪਦਾਰਥ ਤੱਕ ਗੰਮਤਾ ਪਾ ਕੇ ਪਿਛਾਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਕਤ ਕੇਂਦਰ ਵਲ ਮੁੜ-ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਹਰਲੀ ਅੰਦਰਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਓਥੋਂ ਸਤ੍ਰਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਉਹ ਸਤ੍ਰਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ॥

ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾਥ॥ ਅੰਗ - 277

ਸੋ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀ ਖਬਰ ਅੰਦਰ ਭੇਜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜੋਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨਮਨੀ ਜੋਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਪੱਕ ਅਭਿਆਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜੋਤੀ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਅਨਹਤ ਨਾਦ ਦੀ ਸਹਿਜ ਧੁਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਤਾਰ ਬੱਝ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧੁਨ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਇਕ ਸਾਰ ਜੁਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਸੁਰਤ ਅਦਭੁੱਤ ਰਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਤੇਲ ਧਾਰਾ ਵਤ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ, ਅਪਾਰ ਨਿਝਰ ਧਾਰ, ਕਹਿ ਕੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਛੋਟਾ ਆਪਾ ਵੱਡੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਦਸਮ ਸਥਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕੌਨ ਭੌਨ ਕਹੌ

ਗੁਰ ਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਸੁ ਤਉ ਅਨਤ ਨ ਪਾਵਈ॥

ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ ਪਟੰਤਰ ਦੀਜੈ ਕਉਨ ਜੋਤਿ

ਦਯਾ ਕੈ ਦਿਖਾਵੈ ਜਾਹੀ ਤਾਹੀ ਬਨ ਆਵਈ॥

ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸਮਸਰ ਨਾਦ ਬਾਦ ਕਉਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਵੈ ਜਾਂਹਿ ਸੋਈ ਲਿਵ ਲਾਵਈ॥

ਨਿਝਰ ਅਪਾਰ ਧਾਰ ਤੁਲ ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ

ਅਪਿਉ ਪੀਆਵੈ ਜਾਂਹਿ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਵਈ॥

ਅੰਗ - 36 (ਕਬਿੱਤ ਸੂਯੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੁਰਤੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਨਾ ਸੁਧ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਐਨਾਂ ਰਸ ਤਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਕਹਿ ਰਸ ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਸੰਸਕਾਰ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਬੁੱਧ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਥੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੁਧੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਬਹੁ ਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਬਲ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਰਹੀ, ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਉਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੱਲ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਉਸਦੀ ਗਤਿ ਨਾ ਰਹੀ। ਧੀਰਜ ਦਾ ਧੀਰਜ, ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਹੰਗਤਾਪੁਣ (ਅਹੰਭਾਵ) ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕੇਵਲ ਪਿਆਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ (ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵਤਾ ਦੀ ਮਨੋਤ) ਲਤ ਪਤ, ਲੜਖੜਾ, ਖੁਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਅਦਭੁੱਤ ਰਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਚੰਭੇ ਤੋਂ ਵੀ ਅਚੰਭਾ ਸਰੂਪ, ਅਸਚਰਜ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤਿਅੰਤ ਕਰਕੇ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜੋ ਅਨੰਦ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ ਉਹ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਸੇਜ ਉਤੇ ਰੋਣਕਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਰਹੀ

ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈਂ ਨ ਮਤਿ ਹੈ॥

ਸੁਰਤਿ ਮੈਂ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਯਾਨ ਮੈਂ ਨ ਧਯਾਨ ਰਹਯੋ

ਗਯਾਨ ਮੈਂ ਨ ਗਯਾਨ ਰਹਯੋ ਗਤਿ ਮੈਂ ਨ ਗਤਿ ਹੈ॥

ਧੀਰਜ ਕੋ ਧੀਰਜ ਗਰਬ ਕੋ ਗਰਬ ਗਯੋ

ਰਤਿ ਮੈਂ ਨ ਰਤਿ ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ॥

ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ

ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ॥

ਅੰਗ - 34 (ਕਬਿੱਤ ਸੂਯੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਹੁਣ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਦੁਖਾਂ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 63 ਤੇ)

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ.....।

**ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥**
ਅੰਗ - ੨੫੬

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥**
ਅੰਗ - ੨੮੯

**ਧਾਰਨਾ - ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਬੀਤ ਗਏ,
ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਲਾ ਲੈ ਮਾਲਕਾ॥**
**ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥** ਅੰਗ - ੧੭੮੬
**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥**
ਅੰਗ - ੬੩੧

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ, ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਕੋਈ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਓਨੇ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਫਲ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਕਲਜੁਗ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਿਰਤ, ਕਰਮ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਉਹ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਲ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਜੁਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ। ਤੁੱਤੇ ਤੇ ਦੁਆਪਰ ਵਿੱਚ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਸੀ। ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਸੀ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿਆ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੁਛ ਸਾਲ ਉਤੇ ਹੋਏ। ਇੱਕ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਭ ਦੇ ਯਾਦ ਹੈ। ਉਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ 18 ਕੂਹਣੀਆਂ ਫੌਜ, ਤੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ, ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ 18 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮਰਿਆ, 10 ਜਣੇ ਬਚੇ ਸਿਰਫ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਥੇ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਯੁੱਧ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਵਾਲ ਆ ਗਿਆ ਨੌਕੀ ਤੇ ਬਦੀ ਦਾ। ਜੇ ਨੌਕੀ ਵਾਲੇ

ਦਬ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਨੌਕੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੱਚ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਧਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਅਦਇਆ ਦੀ ਬਾਤ ਨਾ ਕਰੋ, ਨਾ ਟਲਿਆ, ਅਖੀਰ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜਨ ਦਾ ਜੋ ਲੜਕਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਉਂ ਅਭਿਮੰਨਯੂ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਵਾਰਸ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕਰਿਆ, ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੀ, ਕੋਈ ਚਾਚਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਤਾਇਆ ਸੀ, ਕੋਈ ਮਾਮਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਕੁੜਮ ਸੀ, ਕੋਈ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਕਿੰਨਾ ਭੇੜ ਪਿਆ, ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਚਿੱਤ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਕੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ। ਫਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਚਿੱਤ। ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਨਾਚ ਗਾਣੇ, ਹੋਰ ਖੇਲ੍ਹਾਂ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇੱਕ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ, ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿੱਡੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਬਾਰੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਹੱਲੇ ਕਰਨੇ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਕਰਮੀ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੰਨੇ ਰਹਿ ਗਏ ਫੌਜਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਨੇ। ਟਰੇਨਿੰਗ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਲੈਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਨਹੀਂ ਹੁਣ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਪਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਂਡਵ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਨਾਲ ਦਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬੈਠੇ, ਤਪ ਕਰਿਆ ਉਥੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੇਮਕੁੰਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਓਹੀ ਅਸਥਾਨ ਹੈ -

**ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ
ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਸੋਭਤ ਹੈ ਤਹਾਂ
ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਤਹ ਨਾਮ ਕਹਾਵਾ
ਪੰਡ ਰਾਜ ਜਹ ਜੋਗ ਕਮਾਵਾ**

ਜਿੱਥੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਜੋਗ ਕਮਾਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਇਹ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਬਰਫਾਂ ਦੇ ਤੁਫਾਨ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਬ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤੇ ਬੜਾ ਕਰਮੀ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਪੂਰਾ ਮਰਿਯਾਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜਿਸਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ

ਸੀ ਮਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੁਰਿਆਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਸ਼ਕੰਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਸਾਮ ਤੱਕ, ਏਧਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਵਿੰਧਿਆਚਲ ਪਰਬਤ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੇਹਕੰਟਕ ਰਾਜ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਯੁੱਗ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਨਾ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋਏਗੀ। ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਪਰਚ ਜਾਣਗੇ। ਪੁੱਤਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮਾਪੇ ਤਰਸਦੇ ਫਿਰਨਗੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਸਤੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਗੇ, ਲਿਖਾਉਣਗੇ, ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੜਕੀ ਘਰ ਆਈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਰੁੱਖ ਬਦਲ ਜਾਏਗਾ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵਿੱਚ ਪਰਚ ਜਾਏਗਾ। ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪਤੀਵਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਵਸਤਰ ਘੱਟ ਪਾਉਣਗੀਆਂ, ਕਰਮ ਧਰਮ ਛੁੱਟ ਜਾਣਗੇ। ਜਿੰਨੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਆਪ ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਦੇਣ। ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਮਾਸ ਖਾਓ, ਮੱਛੀ ਖਾਓ, ਅੰਡੇ ਖਾਓ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਓ। ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ ਏਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ। ਜਿਹੜੇ ਮਦਰਾ ਪੀਣਗੇ, ਮਾਸ ਖਾਣਗੇ, ਮੈਥੁਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣਗੇ। ਸੋ ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਆਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ, ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਿਵੇਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਕਿਵੇਂ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬਿਲਕੁਲ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ, ਚੰਦ, ਸੂਰਜ, ਤਾਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਗੇ, ਨਾ ਮੌਸਮ ਬਦਲਣਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਓਹੀ ਹੋਏਗੀ ਸਭ ਕੁਛ ਓਹੀ ਹੋਏਗਾ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਉਲਟਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਨੁੱਖ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ..

ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ ਪੜਿਆ ਸਚੁ ਧਿਆਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੦

ਰਾਜੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਕਰਨਗੇ। ਧੱਕੇ-ਧੌੜੇ ਕਰਨਗੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਨਾਉਣਗੇ, ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹਿਤ ਪੂਰਨ ਕਰਨਗੇ। ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਪਿਸ ਜਾਏਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਤੀਰਥ ਕੋਈ ਵੀ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦੇਏਗਾ, ਦਾਨ ਨੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਜੱਗਾਂ ਨੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਵਰਤ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਨਕਲੀ ਸਾਧੂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਗਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਸਥਾਨ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਬਨਾਉਣਗੇ। ਆਪਣੇ

ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਨਾਉਂ ਧਰਮ ਦਾ ਹੋਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਕੇਵਲ ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਹੋਏਗਾ, ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਏਗੀ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਚੱਲਣਾ। ਵੇਦ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਣੀ ਕਿਸੇ ਨੇ, ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੁਣ ਕੇ ਦਹਿਲ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੈਂ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਭਿਆਨਕ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਏਸ ਕਲਜੁਗ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਪ ਕਰੀਏ, ਸੋ ਰਾਜ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਆਏ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਮੁਕਟ ਪਹਿਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਕੱਦ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਛੁਰਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੈਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਘੋੜਾ ਨਠਾ ਕੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਤੂੰ ਬੈਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੂੰ? ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹਾਂ, ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਹੈ।

ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਹੈ ਧਰਮ ਤੋਂ ਖਾਲੀ। ਕਿਤੇ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਧਰਮ ਦਾ। ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਸਾਰੇ। ਨਾਮ ਜਪਣਗੇ, ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਉਲਟੀ ਹੋਏਗੀ। ਪਾਪ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਜਿਹਨੂੰ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ ਰਾਜਨ! ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੈਂਚੀ ਹੈ ਮੈਂ ਘਰ-ਘਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਪੁਆ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ, ਨੂੰਹ ਦਾ ਸੌਸ ਨਾਲ, ਲੜਕੀ ਦਾ ਮਾਂ ਨਾਲ। ਇੱਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਜਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਓਨੇ ਰਾਹ, ਦੁਖੀ ਹੋਣਗੇ, ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ ਇਹਦਾ। ਧਰਮ ਵੱਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਕੂੜ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਵਰਤਾਰਾ,
ਸੱਚ ਵਾਲਾ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ।**

**ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖੁ ਬੇਤਾਲੁ ॥
ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥**

ਅੰਗ - ੪੬੮

**ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥
ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥**

ਅੰਗ - ੧੪੫

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹਦੇ

ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਧਰਮ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਫੰਘ ਲਾ ਕੇ ਧਰਮ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆਂ ਹਾਂ, ਧਰਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮ ਚਲਾਵਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ values (ਗੁਣ) ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ - ਸੱਚ ਹੈ, ਸੰਤੋਖ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਹੈ, ਦਇਆ ਹੈ, ਖਿਮਾ ਹੈ, ਦਾਨ ਹੈ, ਸੀਲ ਹੈ, ਸੋਚ ਹੈ, ਤਪ ਹੈ, ਮਿਠਾਸ ਹੈ; ਇੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੈਂਕੜੇ ਨੇ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਲੇਖ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ 64 ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੋ, ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ ਕੰਮ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਤੇ। ਸੋ ਐਸਾ ਯੁੱਗ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਹੈ ਮੈਂ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਹੈ। ਐਨਾ ਕੁ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇ ਦੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਰਹਿ ਸਕਾਂ। ਰਹਿਣਾ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਚੰਗਾ, ਤੂੰ ਮੰਗ ਕਿੱਥੇ ਮੰਗਦਾ ਹੈਂ ਥਾਂ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਓ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ! ਮੈਨੂੰ ਜੁਏਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦੇ ਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਜੁਆ ਖੇਲਦੇ ਹੋਣ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਜੁਆ ਕੋਈ ਖੇਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਆ ਖੇਲਣ ਨਾਲ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ, 45 ਲੱਖ ਯੋਧਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਇੰਸ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਯੋਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ ਓਲਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੱਚੇ ਨੇ, ਬੇਧਰੋਂ ਓਧਰੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਲਏ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੇ ਤੇ ਜੁਆ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਮੰਗ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨਿਆਂ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ।

ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਬਿਕਰਮਾਜੀਤ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਜਾਓ, ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਥੰਮ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਸਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿੱਡਾ ਸੁਥਰਾ ਰਾਜ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਦਾ ਰਾਜ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ, ਦੱਖਣ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਧਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆ ਗਿਆ, ਇਧਰ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਆ ਗਿਆ। ਉਤੇ ਤਿੱਬਤ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਹੱਦ ਗਈ। ਤਾਸ਼ਕੰਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਕਰਮਾਜੀਤ ਦਾ ਰਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਐਡੋ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਡਾਕਾ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਮਾਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਓ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਤੰਭ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਹ ਖਬਰ ਦਿੰਦੇ

ਨੇ ਕਿ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਸੀ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕੋਈ।

ਹੋਰ ਦੱਸ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਓ, ਜਿੱਥੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਹੋਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਫੌਜ ਹੈ ਵੇਸਵਾਵਾਂ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੁਰਖਾ! ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਵੇਸਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਤੀਵਰਤਾ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵਰਤਾ, ਸਤਿ ਵਰਤ ਧਰਮ ਚਲਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਤਿ ਵਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਜਤੀ ਸਤੀ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ ਨੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਜਦ ਵੇਸਵਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਥਾਂ ਦੇਵਾਂ?

ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਦੱਸ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਪੰਜ ਜਗ੍ਹਾ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਓ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਂ ਤੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਨਾ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਤਾਜ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹਨੇ ਇੱਕ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਪ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਪ ਲੜ ਕੇ ਮਰੇਗਾ, ਜਿਹਨੇ ਮੇਰੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਚੇਲੇ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਉਹਦੇ।

ਸੋ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਵੇਲੇ ਕਲਜੁਗ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਇਹਨੂੰ ਕੀਹਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਸੀ ਜਦ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਝੂਠ ਆ ਗਿਆ, ਛਲ, ਕਪਟ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀਆਂ, ਛਲ ਆ ਗਿਆ। ਝੂਠ ਦੀ ਨੀਤੀ ਆ ਗਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਆਪੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੫

ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਧਰਮ ਦਾ। ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਨੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਹੀ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ! ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਦੇ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਤੁੱਤੇ ਦੀ; ਤੁੱਤੇ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੁਆਪਰ ਦੀ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ।

ਦੁਆਪਰ ਦੀ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ, ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਦੋ ਘੜੀ ਜੇ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ ਲਏ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੋ ਘੜੀ, 45 ਮਿੰਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਸਮਝ ਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਮਝ ਕੇ। ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿਫਤ ਵੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਾੜਾ ਵੀ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖੈਨ ਸਾਧਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮੈਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਦਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਔਖੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਖਾਲਾ ਕਲਜੁਗ,
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਖਾਲਾ।**

**ਸਬਦਿ ਜਿਤੀ ਸਿਧਿ ਮੰਡਲੀ ਕੀਤੇਸੁ ਅਪਣਾ ਪੰਥੁ ਨਿਰਾਲਾ।
ਕਲਿਜੁਗਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸੁਖਾਲਾ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੧/੧

ਸੋ ਉਹ ਨਾਮ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਐਸੇ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੈ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਇਕੈ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੨

ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੀ ਓਹੀ ਜਿੱਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਚੋਲਾ ਗੋਲਾ ਹੈ, ਚੁਟਕਲੇ ਸੁਣ ਲਓ, ਹੱਸ ਲਓ ਉਹ ਤਾਂ ਬਬੇਰੇ ਹਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਚ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਤਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-

ਧਾਰਨਾ - ਪਛਤਾਵੇਂਗੀ ਜਿੰਦੇ ਵੇਲਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਕਰਣੇ ਹੁਤੇ ਸੁ ਨਾ ਕੀਓ ਪਰਿਓ ਲੇਭ ਕੈ ਫੰਧ ॥

ਨਾਨਕ ਸਮਿਓ ਰਮਿ ਗਇਓ ਅਬ ਕਿਉ ਰੋਵਤ ਅੰਧ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੮

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੇਈ ਅਬ ਸਾਰੁ ॥

ਫਿਰਿ ਪਛਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਕਿੰਨਾ ਸੁਖੈਨ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਛ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ਸੰਸਾਰ 'ਚ। ਜਿਹੜੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਤੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੨

ਵਿਅਰਥ ਨੇ ਸਾਰੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ -

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ੧ ॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥

ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੨

ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ। ਐਨਾ ਕੁ ਬਹੁਤ ਹੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ, ਹਰਖੇਵਾਲ ਵਾਲੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਇੱਥੇ ਅੰਨਪੂਰਨਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਕੂਹਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ। ਸੰਗਤ ਆਈ ਜਾਏ, ਬੈਠੀ ਜਾਏ, ਕਾਫੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਗਈ ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠ ਕੇ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਟਕਾ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰੂ ਆ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਬੈਠਦੇ। ਉਹਨੂੰ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਬਿਠਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਮਰਿਯਾਦਾ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੁਪਾਲੇ ਤੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤਖਤ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਉੱਚਾ ਉਹਦਾ ਆਸਣ ਲਵਾਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ, ਇਹਦਾ ਆਸਣ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਉੱਚਾ? ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਓ। ਗੁਰੂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ। ਅਸੀਂ ਦੇਹ ਹਾਂ। ਦੇਹ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਉਹ ਉੱਚਾ ਬੈਠੇ।

ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਮੂਰਖਤਾਈਂ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਡੇ 'ਚ। ਹੇਠਾਂ ਬਹਿ ਜਾਓ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਰੋਜ਼ ਸਟੇਜਾਂ ਕੌਣ ਲਾਵੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਉਤੇ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੋਈ ਹਾਸੇ ਵਗੈਰਾ, ਮਖੌਲ ਦੇ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਉਚਿਆਈ 'ਤੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਉੱਚਾ ਉਹਦਾ ਆਸਣ ਲਵਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਦਬ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਦਬ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਕੁਛ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਤੂੰ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਹੋਰਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਕਰੇਗਾ? ਰੋਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਸਵਾਸ ਦਿੱਤੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 88 ਕਰੋੜ, 66 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ, ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭੇਜ ਦੇਈਏ ਕਿ ਜਾਹ ਵਪਾਰ ਕਰਕੇ ਆ, ਖਰਾ ਵਪਾਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੋਟਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਿਆਂ 'ਚ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਆਵੇ, ਫੇਰ ਦੇਖ ਲਓ ਉਹਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 88 ਕਰੋੜ, 66 ਲੱਖ ਸਵਾਸ ਦੇ ਕੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਸਫਰ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ ॥

ਅੰਗ - ੯੯੯

ਤੈਨੂੰ ਖਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ ॥

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੭੯

ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਵਾਰੀ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜਪਣਾ ਹੈ ਸਿਰਫ, ਜੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜਪ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਾਰ। ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ। ਜੇ ਉਹ ਇੱਕੋ ਹੀ ਅੱਖਰ ਨਾ ਤੂੰ ਜਪ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਪਿਆਇਓ

ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਛਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਨੂੰ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ concession ਕਦੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਗਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਕਲਜੁਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦਾ ਬਲ ਬਹੁਤਾ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ, ਬਥੇਰੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥

ਜਾਂ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੦੨

ਚੁਟਕੀ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ 'ਚ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ ਗੁਫਾਵਾਂ 'ਚ ਬੈਠ

ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਚੁਟਕੀ 'ਚ ਲੈ ਲਈ। ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈਗੀਆਂ। ਇਹਨੂੰ ਮਿਥਿਓਲੋਜੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਥਿਓਲੋਜੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਥਿਓਲੋਜੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਓਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੀਨੇ-ਬ-ਸੀਨੇ ਚਲਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੇ। ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਿਆ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਵੀ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੇ।

ਵੇਦ ਕੀ ਹੈ? ਵੇਦ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਨੇ ਜਦ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਜਦ ਕਲਜੁਗ 'ਚ ਬੁੱਧੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਤਿੰਨ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਇਹ ਜਿਹਦੇ ਜੁਬਾਨੀ ਚਾਰ ਵੇਦ ਯਾਦ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਚਤੁਰਬੇਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਤਿੰਨ ਹੁੰਦੇ ਤ੍ਰਿਬੇਦੀ, ਜਿਹਦੇ ਦੋ ਹੁੰਦੇ ਦੁਬੇਦੀ, ਜਿਹਦੇ ਇੱਕ ਹੁੰਦਾ ਉਹਨੂੰ ਬੇਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਏਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਚਲਦੇ ਆਏ ਨੇ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਸੀਗਾ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਸੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਯਾਦ ਸੀਗਾ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਆਉਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਲਏ ਨੇ, ਨਾਰਦ ਦੇ, ਸੰਨਕਾਦਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ। 2250, 2300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ ਇਹ ਜੇ ਬੰਦੇ ਕਾਬਲ ਆਈ ਗਏ ਸੌ ਸਾਲ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਣਾ ਇਹਦੇ 'ਚ। 50 ਸਫੇ ਛਾਪੀ ਜਾਓ, ਸੌ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੇ, ਐਨੀ ਚੀਜ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ ਬੋਲੀ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਵੇਲਾ। ਕਾਹਲੀ ਕਰ, ਛੇਤੀ ਕਰ ਤੂੰ। 'ਮਤ ਸਾਹ ਆਵੇ ਕਿ ਨਾ ਆਵੇ।'

ਹਰਿ ਜਪਦਿਆ ਖਿਨੁ ਢਿਲ ਨ ਕੀਜਈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਮਤੁ ਕਿ ਜਾਪੈ ਸਾਹੁ ਆਵੈ ਕਿ ਨ ਆਵੈ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੫੪੦

ਕਹਿੰਦੇ ਚੁਟਕੀ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਹ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਐਨੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਆਏ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ।

ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੀ ਪਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਜੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂ ਆਪ ਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਓ। ਆਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਲਈ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸੋ? ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਹੀ ਬੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਸੰਕਟ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਸ ਗੱਲ 'ਚ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ। ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ-ਸੁਬਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਨੇ, ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਟਿਕਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਸਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੈ ਨਾ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਟਿਕਣਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹਿਰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਓ। ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ - ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਮੈਂ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੇਤਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਵਸਤੁ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ ਦੂਜੀ ਹੋਵੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੪

ਜੇ ਘੜੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ ਪਾਉਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕੱਢਦੇ ਨਹੀਂ, ਮੁਕੀ ਪਈ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਘੜਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਛੇਲੇ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਹੜਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੱਕੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੇਲੇ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਕੋਈ ਹੈ ਤਰੀਕਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ, ਪਾਪ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤਾਂ, ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਲਬਾ-ਲਬ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਟਿਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸੋ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-

**ਧਾਰਨਾ - ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਮਨ ਨੂੰ,
ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਸਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।**

**ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ
ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥**

ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੯

ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਕਾਲਾ ਕੱਟ ਕਹਿੰਦੇ

ਨੇ, ਸਿਆਹ। ਦੋ ਅੱਖਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਬਈ ਐਨਾ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚਟਿਆਈ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਆਹ ਹਾਲ ਹੈ ਸਾਡਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਹਲੁ ਦੀ ਲੀਰ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੰਦਿਆਈ ਐਨੀ ਰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ ਧੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹਨੂੰ ਮਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਲ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਗਾਂਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਮੈਲੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮੈਲਾ ਮਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਤਿਲਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾਹੁੰਣ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਨਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਲ-ਮਲ ਕੇ ਨਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ ਤਨਿ ਧੋਤੈ ਮਨੁ ਹਛਾ ਨ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੫੯

ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਮਨ ਦੀ, ਤੂੰ ਤਨ ਧੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਲ ਵੀ ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਹਿੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਭੇਤ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ 'ਚ। ਨਾਮ ਜਪਣ 'ਚ, ਦਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਭੇਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਐਨੀ ਮੈਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕਲਦੀ ਨਹੀਂ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬਚਨ ਤਾਂ ਚਲਾ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਦੱਸੋ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਲਾਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇੱਕ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਨਾ ਵਿਚਾਰਨ ਨਾਲ, ਨਾ ਜਾਗਣ ਨਾਲ, ਨਾ ਤਪ ਕਰਨ ਨਾਲ; ਉਹ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਐਸੀ ਮੈਲ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ।

ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਉਮੈ।

ਉਹ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ, ਪੁੱਛ ਲਓ ਕਹਿੰਦੇ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ। ਆਪ ਹੀ ਮੈਲ ਦੋ ਅਧੀਨ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ

ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਸਾਧਨਾ ਕਰਾ-ਕਰਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਲ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਮੈਲ ਜਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤ ਨੇ। ਨਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ, ਹਉਮੈ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ। ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਪਿਆ, ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਬਣਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ, ਮੈਲ ਤਾਂ ਲੱਗੀ ਲਗਾਈ ਰਹਿ ਗਈ ਫੇਰ ਓਹ, ਲਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਲਾਂ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਪਿਆਰਿਓ! ਉਹਦਾ ਇਲਾਜ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਐਸਾ ਰੰਗ ਕਾਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਮੈਲ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮੈਲ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੂਸਰੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਬਰਦਸਤ ਮੈਲ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਹਜ਼ੂਰ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਹੈ, ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਰਹਿਣੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ, ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ, ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ, ਲੈਕਿਨ ਉਹਦਾ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ, ਵਿਖਸ਼ੇਪਪੁਣਾ ਉਹਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਡੇ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਇਹ ਗੱਲ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

**ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥**

ਉਹ ਹਸਤੀ ਜਿਹਨੂੰ 'ਏਕੰਕਾਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਆਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਸੰਖੇਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ ਅਸੀਂ। ਹੈ ਸਭ ਕੁਛ ਹੀ। ਲੈਕਿਨ ਜੇ ਉਹਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਠੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਉਹਦੀ ਕਾਰ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਲੂ ਲਵਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਓਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਇਹਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਲਓ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਹਿ ਲਓ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਹਿ ਲਓ, ਪਰ ਇਹਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਏਕੰਕਾਰ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਹੈ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜਪਿ ਹਉਮੈ ਖੋਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੩/੨

ਇਹ ਸੱਤਾ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਨਾ, ਜਿਹਦਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਰੇਖ ਨਹੀਂ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ, ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਚਿਹਨ ਨਹੀਂ, ਜਾਤ ਨਹੀਂ, ਪਾਤ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਕਹਿ ਲਓ, ਇਹ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਏਕੰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹਨੇ ਆਪਣੀ ਖੇਲੂ ਰਚੀ। ਆਪੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ।

ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੇ ਫਿਰ ਏਕ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਇਹਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸੱਚ ਕਹਿ ਲੈਨੇ ਹਾਂ ਚਲੋ। ਚੀਜ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸੀਗੀ। ਜਦੋਂ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਆਦਿ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ-

ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਜਬ ਖੇਲੁ ਉਝਾਰੈ ਤਬ ਏਕੈ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੦੦

ਫੇਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹੋਊ। ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਨੂੰ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕੁ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਏਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸਰਬ ਕੇ ਗਿਆਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੪

ਇਹ ਬੀਜ ਵਾਲਾ seed ਦਾ ਮੰਤਰ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਗਿਆਨ ਏਸੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਦ ਹੋਣਾ ਹੈ -

ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ ॥

ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੩੬

ਇਹ ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵਸ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਲ ਨਾਲ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੈਗਾ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਇਹ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਓ ਜਿੰਨਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੀਗੇ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ ਕੋਈ। ਹੁਣ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਦਿਖਾਓ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੈ ਕੋਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਕੁਛ ਕਰਾ ਲਓ, ਆਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣੀ। ਕਿੱਡੀ ਬਗਾਵਤ ਹੈ ਸਾਡੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ। ਉੱਵ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੈ, ਰੌਲਾ ਪਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ। ਨਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਮਝ ਆਵੇ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਿਹੜਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਨਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ।

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ ॥

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ॥

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥

ਅੰਗ - ੧

ਇਸ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਮੰਨ ਜਾਏਗਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਅੰਦਰ ਲਾਈਟ ਦੇ ਉਲਾਂਭੇ, ਵੱਡੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਅਨਹਦ ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਮੰਨ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਮੰਨ ਲਿਆ। inpractise (ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, inpractise ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਸੀਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ 'ਚ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੁ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਦੀ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ, ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜਾਨੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੩

ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਹੈ ਪਿਆਰਿਓ, ਇਹਨੂੰ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਿਹਚਾ ਨਾ ਲਿਆਉਣਾ, ਸੰਸਿਆਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣੀ। ਮਨ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣਾ। ਸੰਸਿਆਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣੀ, ਮਨ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣਾ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇੱਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋਗੇ, ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੋਗੇ। ਉਹਦੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਅਰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਫੇਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਤੇ ਦੀ ਕਰਨਗੇ। ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਪਤੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਫੁਲਟ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖੋ। ਉਹਦਾ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਰੀਕਾ, ਮੁੱਢ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਸ ਕਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ,

ਪਿਆਰਿਓ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ।

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ ॥

ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੪

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ, ਉਹ ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਇਕਾਗਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸੁਣਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ-ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ, ਬੇਅੰਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀਆਂ। ਆਹ ਫਿਲਮਾਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਅਸੀਂ 1988 ਕੁ ਤੋਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ-ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਡੰਗਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਐਨਿਆਂ ਦੇ ਡੰਗਰ ਕੱਢੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਫਸਿਆ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ 'ਚ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣੋ। ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ। ਕੋਈ ਬਚਨ ਹੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਤੂੰ। ਉਹਨੂੰ ਉੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਐਨਿਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਥੇ ਦਸਦੇ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਬਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਉਥੇ ਦਰੋਗਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਨਾਉਂ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਜੇ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਉਸਨੇ ਨਾ ਕੁਛ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕ ਕੇ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਤਾਂ। ਉਹ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸੁਧਰ ਗਿਆ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਚੈਕ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਫੇਰ ਦਸ ਨੰਬਰ ਜਿਹੜਾ ਬਸਤਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਬਚਨ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਉਹਦਾ ਅਸਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਹੀ ਬਚਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਚਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਇਹ ਸੰਗਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ dedicated ਇਹ ਸੰਗਤ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ, ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਰਸਤਾ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਚੱਲ ਪਏ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ 35-36 ਹਜ਼ਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਛਪਦਾ ਹੈ, ਵੱਧ ਜਾਣਾ ਹੈ ਹੋਰ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਮੈਂ ਇੱਕ ਫੈਕਸ ਦੇਖੀ ਹੈ ਲਾਸ ਏਂਜਲੈਸ ਦੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੁਸੀਂ। ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿ ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਆ ਗਈ ਸੰਸਾਰ 'ਚ। ਐਨਾ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਫੈਕਸ ਕਾਹਨੂੰ ਕਰਨੀ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਉਂ ਦਸਦਾ, ਜੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਦਸ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ 'ਚ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਬੀਬੀ, ਜਦ ਭਾਰਤ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇੱਥੋਂ ਭੇਜਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਸਰਕਾਰ। ਭਾਰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਈ, ਮੈਂ ਪੁੱਛਣ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬੀਬੀ! ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਤੁਸੀਂ? ਕਹਿੰਦੀ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਗਏ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਸੋਹਣਾ, ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ, ਫੇਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਗਏ ਉਹ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਥਾਉਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ? ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਐਨਾ ਹੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਪੈਸ਼ਲ, ਉਹ ਦੱਸ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਏਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਰਾਈਫਲ 'ਚੋਂ ਗੋਲੀ ਨਿਕਲੇ ਜਾਂ ਤੀਰ ਨਿਕਲੇ ਕਮਾਨ ਦੇ ਉਤੋਂ ਉਹਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ ॥**

ਅੰਗ - ੧੩੭੪

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਇਥੇ ਇਹ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਜੋ ਦੁਜੀ ਮੈਲ ਹੈ ਉਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਦੀ ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਕਾਗਰਤਾ ਆਉਣੀ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਨਾਲ। ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੁਗਤੀਆਂ ਦਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਤੂੰ ਚਿੱਤ। ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀ ਜੁਗਤੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਰੀਏ ਧਿਆਨ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ।

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮਨੁ ਮਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੮੬੪

ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਉਹਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਰਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਨਾਨਕ! ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਚੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਦੇ 'ਚ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਾਖਲ ਕਰਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ, ਸੁਰਤਿ ਧੁਨ ਚੇਲਾ। ਸ਼ਬਦ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ। ਨਿਰਾਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੋਰਖਨਾਥ! ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਹੈ ਇਹ। ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', 'ਨਾਮ ਮਾਰਗ', ਏਸ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਉਹਦੀ ਹਉਂ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਤੋਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੱਚ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ -

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੇ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੬੨

ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ realize ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਯੋਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਵੰਡੇਗਾ। ਮੌਕੇ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਈਸ਼ਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ। ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਿੰਡੀ ਹਿਰਦਾ, ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਹਿਰਦਾ। ਪਿੰਡੀ ਹਿਰਦਾ ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰ ਨਾਲ

ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਹਿਰਦਾ ਹੈ cosmic ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ, ਸਹੰਸਾਰ ਦਲ, ਇਹਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਪਰਮ ਤੱਤ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਚੇਤਨ ਜੋਤ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਨਾਉਂ ਹੀ ਦੋ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਹੜੀ ਚੇਤਨ ਜੋਤ ਹੈ ਚੇਤਨ ਜੋਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੇਤਨ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਹੈ,
ਨਾਨਕ ਭੇਦ ਨਾ ਭਾਈ।**

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਦਿਖਾਈ ॥

ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੪੨

ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੋ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੂਰਨ ਸੰਤ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੋ?

ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੋ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਉਹ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤੇ ਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ, ਚੌਦਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ 16 ਕਲਾਂ ਸੰਪੰਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਅਨਤ ਕਲਾ ਹੋਇ ਠਾਕੁਰੁ ਚੜਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੮੧

ਤੇ ਆਪ ਠਾਕੁਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ ਕੋੜ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਣੇ ਓ। ਚਾਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੰਤ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸੰਤ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ,

ਅਗਾਂਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ ਜੀ, ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੈ
ਭਾਈ।**

**ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ॥
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩**

ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਾਤ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਪਰਤੀਤ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ -

**ਆਇ ਸਚੁ ਜੁਗਾਇ ਸਚੁ ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ਅੰਗ - ੧
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਗਲੇ ਠਾਉ ॥
ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਰਾਖੈ ਤੈਸਾ ਤਿਨ ਨਾਉ ॥
ਆਪੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਜੋਗੁ ॥
ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਗੁ ॥
ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ ॥
ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੫**

ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਹੱਠ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਈਏ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੰਨਣ ਦੀ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਅਜੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ, ਮੰਨਣ ਦੀ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

**ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥
ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥
ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੩**

ਆਹੀ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਹਨੂੰ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ -

**ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥
ਅੰਗ - ੯੫੪**

ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇਗਾ, ਜਦ ਉਹ ਮੰਨੇਗਾ। ਮੰਨ ਅਸੀਂ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਸੋ ਪਰਤੀਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਪਾਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ। ਸਾਧਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਲਗਾਤਾਰ, ਉਪਾਸਨਾ ਹੈਗੀ ਦੇ ਕਿਸਮ ਦੀ। ਇੱਕ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵ ਉਪਾਸਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਹਿਰੰਗ ਉਪਾਸਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬੜੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ, ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਦਾ, ਇਹ ਉਪਾਸਨਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ। ਉਪਾਸਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬੇਅੰਤ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਤੀਸਰਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਆਵਰਨ ਹੈ ਪਰਦਾ

ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪੈ ਕੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਅੰਧਾਪਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪਾਟਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ -

**ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥
ਅੰਗ - ੨੯੩**

ਉਹ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਦੇਖਿਆ ਕੀ।

**ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩**

ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ -

**ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੀਝਿਆ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਤੁ ਸਭੁ ਬੁਝਿਆ ॥
ਜਬ ਦੇਖਉ ਤਬ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੂਲੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੁਖਮੁ ਸੋਈ ਅਸਥੂਲੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੧**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਆਹ ਬਚਨ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹੇ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੋਸ਼ ਨੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਕਿ ਮਲ ਹੈ, ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਹੈ, ਆਵਰਨ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਹੈ, ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਗਿਆਨੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਲੋਕ ਵਾਹਵਾ ਵਾਹਵਾ ਕਹਿਣ; ਉਹ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਇਹਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੇਤ ਹੈ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ, ਉਹ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਤੁਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੇ। ਐਨੇ over busy ਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਭੂਤਨੀਆਂ ਭੁਲਾਈਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਚੱਕਰ ਖਲਾਏ ਪਏ ਨੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਸਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਉਹਦਾ ਮੈਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਤਪ ਕਰੇ, 'ਤਪ ਛੀਜੈ' -

**ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ ਕਰੇ ਸੋ ਛੀਜੈ ਤਪ ਘਰਿ ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ ॥
ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ ਬਦਨਾਵੀ ਕਲਿ ਕੇ ਲਖਣ ਏਈ ॥**

ਅੰਗ - ੯੦੨

ਉਹ ਐਡੀ force ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੇਗ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਉਤੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ influence 'ਚ ਆਏ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਮੈਲ ਸਾਡੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ। ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੁਛ, ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਤੇਰੇ 'ਚ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

**ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ ॥
ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ॥**

ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਪਰ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚਾਟਸਾਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ ਓ। ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਦੀ। ਜਿੱਥੇ ਆਪਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਅੰਗ - ੧

ਸਾਰੇ ਹੀ ਏਕੰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੋਟੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਇਹ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਏਕੰਕਾਰ। ਲੇਕਿਨ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਕਿਉਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਤੱਤ -

ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਨਾਲੇ ਹਉਮੈ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੯੯

ਉਹ ਤੱਤ ਬਾਤ ਸਾਡੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਉਚਿਆਈਆਂ ਹੋਰ ਨੇ -

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਯਾਈਆਂ ਉਤੋਂ 'ਬੁੱਧੀ' ਖੰਭ ਸਾੜ ਢੱਠੀ,

ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਓਥੇ ਦਿਲ ਮਾਰਦਾ ਉਡਾਰੀਆਂ।

ਪਯਾਲੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ ਓਥੇ,

ਰਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਯਾਰੀਆਂ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਨੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ -

'ਗਿਆਨੀ' ਸਾਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਤੇ 'ਵਹਿਮੀ ਢੋਲਾ' ਆਖਦਾ ਏ,

'ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ ਬੁੱਧੋਂ ਪਾਰ ਤਾਰੀਆਂ।'

'ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ,

'ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼' ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਸੀ, ਗੁਪਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ -

ਛੁਪੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹ, ਛੁਪੇ ਟੁਰ ਜਾਣ ਦੀ।

ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨਾਹਿ ਮੈਂ ਤਰਲੇ ਲੈ ਰਹੀ।

ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਐਨੀਆ ਬਲਾਵਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਸਕੇ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ। ਸੋ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ। ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਐਡੀ-ਐਡੀ

ਦੁਰੋਂ ਆ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਓ। ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ, ਪਰ ਅਗਾਂਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਔਖੀ ਹੈ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਐਨੀ ਔਖੀ ਜਿੰਨੀ ਰੁਹਾਨੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਐਨੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਰੁਹਾਨੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੌਖੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁੰਝਲ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ। ਉਹ ਜੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਈ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਿੱਤ ਗਿਆ-

ਧਾਰਨਾ - ਲੇਖੇ ਤੇਰੇ ਓ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ,

ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਝੱਖਣਾ ਝਾਖ।

ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੭

ਉਹ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ ਨੇ, ਕਰੋੜਾਂ, ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਜਨਮ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਹੈ, ਮਨ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੱਖ ਜਨਮ ਕਰ ਲਓ ਤਾਂ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ। ਜੇ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਹਨ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਚੱਲ, ਤੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਮਨ।

ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਜਿਹਨੇ ਮੰਨ ਲਈ ਉਹਦੀ ਪੂਜਾ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਜਿੰਨੀ ਹੈ, ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਗੰਧਰਬ ਲੋਕ, ਦੇਵ ਗੰਧਰਬ ਲੋਕ, ਪਿੱਤਰ ਲੋਕ, ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਇੰਦਰ ਲੋਕ, ਕਰਮ ਦੇਵ ਲੋਕ, ਪ੍ਰਜਾਪਤ ਲੋਕ, ਅਜਾਨ ਦੇਵ ਲੋਕ। ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ, ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੇਵ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ-

ਧਾਰਨਾ - ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਖੋਜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੩

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਲ, ਦੂਜੀ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਤੇ ਤੀਜੀ ਆਵਰਣ; ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ 'ਚ ਸਮਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੋਕ-ਠੋਕ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਲਈ। ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੁਣ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ! ਨਾਮ ਜਪਣੇ ਦੀ ਜੁਗਤੀ।

ਹੁਣ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਲ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਹੈ -

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

ਅੰਗ - ੪

ਸੋ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ? ਜਪਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਗਈਆਂ, ਰੰਗ ਲੱਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਮਰਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੇ ਨੂੰ। ਨੁਕਸ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਨੁਕਸ ਹੈ, ਕਿਹੜੀ ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀ ਜੁੜਦੀ। ਕਿਉਂ ਇਹ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਇਆ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੪੦੭

ਕਿਤੇ ਨੁਕਸ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭ ਕੇ ਕਹੈ,

ਤਾਂ ਮੈਂ ਏਕ ਬਿਚਾਰ।

ਕਬੀਰ ਰਾਮ ਕਹਨ ਮਹਿ ਭੇਦੁ ਹੈ ਤਾ ਮਹਿ ਏਕੁ ਬਿਚਾਰੁ ॥

ਸੋਈ ਰਾਮੁ ਸਭੈ ਕਹਹਿ ਸੋਈ ਕਉਤਕਹਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੪

ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਨਾਮ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਹਾ ਕੇ ਕੋਹੜ ਹੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਰਾਜੇ ਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਭੇਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੇਤ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਹ।

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਭੇਤ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਜੋ ਆਪਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਜੁਗਤੀ ਹੈ?, ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਨਿਰੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਤੱਤ ਵਿਚਾਰ ਆਪਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਅਗਲੀ ਸਟੇਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੀਰਤਨ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੱਛੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ, ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਓ। ਸੋ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਜਪਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੁੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ

ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੬

ਸੋ ਉਹਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਆਸ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਚਾਨਣਾ ਦਿਸ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਹੀ ਚਾਨਣ। ਇਹਦਾ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਕੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਘੱਟ ਸੀ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀਗੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ travel ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਉਤੇ। ਬਟਨ ਦੱਬ ਲਓ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਥੇ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਬਾਣੀ ਨੇ ਜਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਆਹ ਲਿਖੋ, ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਲਿਖੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਲੇਖ ਹੈ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ -

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ ॥

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੇ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਆਖਰੀ ਫਰੋਮ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੮੪੬

ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖ। ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਐਸਾ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ, ਜਿਹਦੇ ਵਿੱਚ ਦਵੈਤ ਹੋਵੇ। ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਰਾਗ ਹੋਵੇ, ਅਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਹੀ ਹਨੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਨੂਰੇ ਵਾਲਾ ਅੱਖਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਏ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਬੜੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣੋ, ਬੜੀ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੀ, ਹੁਣ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਨਾਮ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਅੰਧਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਬੇਚੈਨੀ ਦੂਰ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਕਿਤੇ ਕਿਨਾਰੇ 18 ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਸੀਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਬੋਲੇ ਫੇਰ ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣੋ, ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਹੋਏਗੀ ਉਹ ਸਰਵਣ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ'

ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲ..

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ.....।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥
ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਦਰਬਾਰੇ ਸੁਆਮੀ,
ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਦਰਬਾਰੇ।
ਸੁਆਮੀ ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਦਰਬਾਰੇ ॥
ਕੋਟਿ ਅਪਰਾਧ ਖੰਡਨ ਕੇ ਦਾਤੇ
ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਉਧਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰੇ ਸਰਬ ਅਰਥ ਬੀਚਾਰੇ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਈਐ
ਮਾਇਆ ਰਚਿ ਬੰਧਿ ਹਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਨਿ ਲਾਗੀ
ਸੁਰਿ ਜਨ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਨਦ ਕਰੇ ਹਰਿ ਜਪਿ
ਜਪਿ ਸਗਲੇ ਰੋਗ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੨੧੫

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਗਾਹ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਆਈ,
ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇਹੁੰ ਲਾ ਲਿਆ।
ਪੜਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਾਰਾ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ ॥
ਜੇਹਾ ਘਾਲੇ ਘਾਲਣਾ ਤੇਵੇਹੋ ਨਾਉ ਪਚਾਰੀਐ ॥
ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥
ਪੜਿਆ ਅਤੇ ਓਮੀਆ ਵੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਵੀਚਾਰੀਐ ॥
ਮੁਹਿ ਚਲੈ ਸੁ ਅਗੈ ਮਾਰੀਐ ॥ ਅੰਗ - ੪੭੦

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥
ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥ ੧ ॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ ॥
ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ ॥
ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੬
ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥
ਅੰਗ - ੪੬੯

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੋਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੪
ਧਾਰਨਾ - ਅੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਆਈ,
ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇਹੁੰ ਲਾ ਲਿਆ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ, ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਨਹੀਂ
ਰਹਿਣਾ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾਂ ਏਥੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਕੁਛ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
ਨੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੇ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ
ਵਾਰ-ਏ-ਗਾਹ ਖੁਦਾ, ਸੱਚਖੰਡ, ਸਵਰਗ; ਨਰਕ ਵੀ ਨਾਲ ਦੀ
ਨਾਲ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਏਸ ਥਾਂ ਦੀ।
ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਹੁੰ ਪਾ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵਾਰਨਿੰਗ ਹੈ ਕਿ 'ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ
ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥' ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾ
ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇ। ਐਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ
ਚਾਹੀਦੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ
ਜਿਸਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ -

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ
ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੧

ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਮਾਇਆ, ਕੋਠੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ, ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।
ਮਾਇਆ ਇੱਕ ਭੁੱਲ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਤੇ ਦਵੈਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਮੋਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਕੇ
ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਜਦ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਬਾਰਿ ਵਿਡਾਨੜੈ ਹੁੰਮਸ ਹੁੰਮਸ ਕੂਕਾ ਪਈਆ ਰਾਹੀ ॥
ਅੰਗ - ੫੨੦

ਉਥੇ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਓਥੈ ਹਬੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ ॥
ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੧

ਇਹ ਮੌਕਾ ਸਭ ਦੇ ਉਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ ਕਿਸੇ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਚਾਹੇ
ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਜਾਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ

ਕੇ ਓਸ ਥਾਂ ਦੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਜਿਸ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਉਹ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਿਲਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਮਨ ਦੇ ਕੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲੈ -

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਜਦੋਂ ਮੰਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਤੋਲਦਾ ਰਹਿ, ਜਪਦਾ ਰਹਿ ਹਰ ਵਕਤ।

ਲਾਇ ਖੇਪ ਸੰਤਰ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਖੇਪ ਜੇ ਲੱਦ ਕੇ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪੰਜ ਚੋਰ ਲੁੱਟ ਲੈਣਗੇ -

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੁਟਹਿ ਮਨਮੁਖ ਨਹੀ ਬੁਝਹਿ

ਕੋਇ ਨ ਸੁਣੈ ਪੁਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੦੦

ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੱਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਬਾਕੀ ਜਿੰਨੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, 100% ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵੀ definition (ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ) ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਹੈ ਭੇਖ ਦੀ, ਐਵੇਂ ਭੇਖ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਐਵੇਂ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸਿੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਦੀ ਕਿ ਆਹ ਵੀ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਆਹ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ, ਤੇ ਆਹ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਲ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਿਰਸ ਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬਣ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ, ਦੁੱਧ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਏਗਾ, ਫਸਲਾਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਹਟ ਜਾਏਗਾ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਇੱਕ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਐਵੇਂ ਧੋਖੇ 'ਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ। ਚੌਥੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਮੰਨਣਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵਨਾ ਦੀ, ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਹਰੇਕ ਘਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ। ਭਾਵਨਾ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੋ ਕਿਸਮ (category) ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨੇ, ਇੱਕ ਸਿਦਕ ਦੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾ ਦੇ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਰਜ

ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਾ ਹੋਵੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅਧਸੁੱਤੇ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ। ਕੋਈ ਜਾਗ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਗ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਆਪੇ ਹੀ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨੇ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੧੨

ਅਵਰ ਕਾਜ ਜਿੰਨੇ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਉਹਨੂੰ ਬਿਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਛੱਡ ਦਏਂਗਾ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? -

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਫੇਰ ਜਾਚ ਆ ਗਈ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ। ਫੇਰ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋਏਗੀ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੀ -

ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਹਦੇ 'ਚ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਧੂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਮਨਾ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ। ਕ੍ਰੋਧ ਮਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਣ ਮਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਮਾਣ ਦਾ ਮਾਣ, ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹਉ ਭਾਵੈ ਬੁਰਾ ਕਹਉ

ਹਮ ਤਨੁ ਦੀਓ ਹੈ ਵਾਰਿ ॥ ਅੰਗ - ੫੨੮

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ -

ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਵਾਪਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਮੁਨਾਫਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੩

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੌ -

ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੯

ਸਾਧੂ ਮਾਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਪਾਸ, ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸ, ਜਿਹੜੇ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸਣ ਗਏ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸਿਓ। ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਕੋਲ

ਗਏ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਇਆ 'ਚ ਨਾ ਫਸ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੀ ਪੈਸਾ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਜਦ ਪਾਟਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਗਲ 'ਚੋਂ ਲਹਿਣਗੇ। ਫੇਰ ਮਾਇਆ ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਗਏ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਕਾਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਮੁਸੱਲਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਛੁੱਹਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ, ਉਤੇ-ਉਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਧੂ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਿਆਂ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਇਹ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਆਓ ਸੰਤ ਜੀ! ਸੈਰ ਕਰੀਏ। ਆਓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਰ ਲਓ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਲਾਓ ਤੇ ਆਪਾਂ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਆਈਏ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਸੱਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਬੜਾ ਸਾਧੂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਤਕੜਾ ਹੈ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਾਇਆ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਆਓ ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਖਾਓ ਨਾ ਕੋਈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ ਨਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪੁਤਿਆ ਲਏਂਗਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੇਰੀ ਖੇਡ ਦੇਖ ਕੇ, ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰੇਗੀ, ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠੇਗੀ। ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਉਤੇ ਇਹਦਾ ਕੋਡੀ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਉਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਜ਼ੀਰੋ-ਜ਼ੀਰੋ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਏਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਉਹਦੀ value (ਕੀਮਤ) ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ, ਸਵਰਗਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਚੌਦਾਂ ਸਵਰਗ ਨੇ ਹੇਠਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਫਲ ਦੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਲਖ ਨੇਕੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ ਲਖ ਪੁੰਨਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਲਖ ਤਪ ਉਪਰਿ ਤੀਰਥਾਂ ਸਹਜ ਜੋਗ ਬੇਬਾਣੁ ॥

ਲਖ ਸੂਰਤਣ ਸੰਗਰਾਮ ਰਣ ਮਹਿ ਛੁਟਹਿ ਪਰਾਣੁ ॥

ਲਖ ਸੂਰਤੀ ਲਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਪੜੀਅਹਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੭

ਸਾਰਾ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਪੰਜ ਸਿਫਰਾਂ ਲਾ ਲਓ, ਪੰਜ ਸਿਫਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਏਕਾ ਲਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਲੱਖ

ਬਣ ਗਿਆ ਜੇ ਨਾ ਲਾਓ ਤਾਂ ਜ਼ੀਰੋ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਹੈ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣਾ ਨਹੀਂ,

ਪਿਆਰਿਆ! ਰਿਧ ਸਿਧ ਸਭ ਮੋਹ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਖਦੂਮ ਜੀ! ਕਿਹੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਏ, ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡਿਆ, ਖਾਣਾ ਛੱਡਿਆ, ਪਹਿਨਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਵਾਸਤੇ। ਅਸਲੀ ਤਾਂ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਿਧ ਸਿੱਧ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੋਹ ਨੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਲ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਲੋਕ ਬੜੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚੋਂ ਘੜੀ ਕੱਢ ਦੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਦੌੜੀ ਫਿਰੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਿਸਕੁਟ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿਣਗੇ, ਸੰਤ ਤਾਂ ਜੀ ਬੜੀ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੰਤ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਵੇ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੇਈ ਸੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੯

ਜਿਹਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਜਿਹਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਛਾਉਂਦਾ ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਤਮਾਸ਼ੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਕਰ ਲਏ, ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਖੇਡਾਂ ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਐਥਲੀਟ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣ ਗਏ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ, ਉਹ ਅੱਧੇ ਅਸਮਾਨ ਉਡਿਆ ਹੀ ਫਿਰੇ। ਇੱਕ ਪਤੰਗ ਜਿਹਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰੇ, ਹੇਠਾਂ ਦਰਿਆ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ। ਕਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਵੇ, ਕਦੇ ਉਤੇ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਤਕਰੀਬਨ 70-70 ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਸੀ। ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ, ਪਾਣੀ ਡੋਬਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਨੇ ਰਿੱਧੀ, ਸਿੱਧੀ, ਨਿੱਧੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਮਹਿਮਾ ਬੜੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਔਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ, ਆਹ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਉਲਝ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ 'ਚ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਪਏ ਨੇ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਣਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਹਿਲੀ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹਟ ਜਾਣਾ। ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਮਹਿਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਚੁੱਕੋ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਮਹਿਮਾ ਸਿੱਧੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਸਿਰ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਭਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਹਿਮਾ ਵੱਡਾ ਕੱਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ। ਤੀਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਗਹਿਮਾ, ਭਾਰੀ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਚੌਥੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲਪਾਏਮਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਪੰਜਵੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਛਿਆ ਕਰੇ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਛੇਵੀਂ ਪ੍ਰਾਕਰਮ, ਬੰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਜੇ ਜਾਣ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਸਾਧਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਬਹੁਤਾ ਲੰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਾਧਨ; ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਫਲਾਣਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਆਹ ਨਾਉਂ ਹੈ ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਐਨੇ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਐਨੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੀਗੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਡੀ 'ਚ ਐਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਐਨੇ ਨਾਲ ਆਏ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਦਏਗੀ, ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਕਰਮ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਈਸ਼ਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਖਰਚਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰ ਦੇਣੀ ਕਿ ਜਿੰਨੇ-ਜਿੰਨੇ ਆਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਹੋਰ ਦਿਓ। ਇਹਨੂੰ ਈਸ਼ਤਾ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਵਸਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਆਵੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਇਹ ਅੱਠ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਛੋਟੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਅਨੂਰਮ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਭੁੱਖ ਤ੍ਰੇਹ ਲੱਗਣੀ ਨਾ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਖਾਣਾ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਭੁੱਖੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਵੀ ਬੜਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਖਾਧਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੀ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਨਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਦੂਰਸ਼ਾਲਾ; ਦੂਰ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਲੈਣੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ ਇੱਥੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੇਣਾ ਕਿ ਤੂੰ ਫਲਾਣੇ ਦਿਨ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬਾਪੂ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰੀਏ) ਬੈਠੇ ਸੀ, ਬੀਬੀ ਜੀ (ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ। ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆ ਗਿਆ। ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਪਰ ਗਿਆ, ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓ ਪਾਮਰਾ! ਆਹ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤੇਰੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਰੋਇਆ ਉਹ, ਬੜਾ ਹੀ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਐਡੀ-ਐਡੀ ਦੂਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਹਨੂੰ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਮਨੋਵੇਗ। ਮਨੋਵੇਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣੇ ਲੰਡਨ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂ। ਉਥੋਂ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸੌਦਾ ਲਿਆ ਤੇ (Voucher) ਪਰਚੀ ਕਟਾਈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਥੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਦਿਖਾ ਦਏਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੁਣ ਦੀ ਹੀ ਹੈਗੀ, ਸਮਾਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਮਨੋਵੇਗ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਾਮਰੂਪ। ਕਾਮ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਸੱਪ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਭੂਤ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਔਰਤ ਦਾ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਦਿੱਸਣਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਇਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼। ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਕਾਇਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਯੋਗੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਫੇਰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਮਛੰਦਰ ਨਾਥ ਲੰਕਾ 'ਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਰਾਜਾ ਅਮਰੂ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਉਹ ਉਹਦਾ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਪਦਮਨੀ ਰਾਣੀਆਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹਨੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਤਾਂ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਰੱਖ ਆਇਆ ਕੰਦਰਾ 'ਚ ਤੇ ਆ ਕੇ ਰਾਜੇ ਅਮਰੂ ਦੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਜ ਭੋਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਜਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਏਧਰ ਬਾਲ ਗੁੰਦਾਈ ਤੇ ਗੋਰਖਨਾਥ ਖੈਬੜ ਪਏ ਆਪਸ ਵਿੱਚ। ਬਾਲ-ਗੁੰਦਾਈ ਨੇ ਤਾਅਨਾ ਮਾਰਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਗੋਰਖ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਜਾਹ ਟੋਲ੍ਹ। ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਖੀਰ ਇਹਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕੰਦਰਾ 'ਚ ਪਿਆ, ਸੁੱਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ? ਟੋਲ੍ਹਦੇ-ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਨੇ ਟੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਅਮਰੂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਸਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਲੰਕਾ 'ਚ ਕਿ ਕੋਈ ਜੋਗੀ, ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਇਹਨੇ ਤਬਲਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਿਆ ਤੇ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਖਲ

ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ।
ਜਿਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ਜੀਵਤਿਆ ਇਉ ਮਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੪੫

ਸੋ ਇਹਨੂੰ ਪਰ ਕਾਇਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਵੈਛੰਤ ਮ੍ਰਿਤੂ। ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੁਰ ਕ੍ਰੀੜਾ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ। ਉਥੇ ਅਪੱਛਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਚ ਗਾਉਣੇ ਕਰਨੇ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੰਕਲਪ ਸਿੱਧੀ, ਸੰਕਲਪ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰਤੋਹਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਣੀ।

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦ ਬੀ.ਏ. 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਲਾਹੌਰ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਕਰਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਬਈ ਕਾਕਾ ਚੱਲੀਏ ਤੈਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਾਈਏ। ਕਹਿੰਦਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਪੈਰ ਕਰਿਆ ਕਰੇ, ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਏ, ਉਤੇ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਘਰਾਂ 'ਚ, ਗੁਪਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖੇ, ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਾਈ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਚੋਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਹੋਈ। ਸੋ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਥਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਣੀ। ਰਿੱਧੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅਨਾਜ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ, ਪੰਜ ਸੇਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਸੰਗਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਆਈ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਕੱਪੜਾ ਪਾ ਦੇਣਾ, ਉਹ ਪੰਜ ਸੇਰ ਹੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਦੇਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਹੋਏ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ।

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣਾ ਨਹੀਂ,

ਪਿਆਰਿਆ! ਰਿੱਧ ਸਿੱਧ ਸਭ ਮੋਹ ਹੈ।

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਥਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

ਮਨਹਠਿ ਭੇਖ ਕਰਿ ਭਰਮਦੇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭ ਮੋਹੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ ॥

ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਘਰਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੯੩

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਖਦੂਮ ਜੀ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹੋ, ਰੇਤੇ ਦੇ ਉਤੇ ਨਠਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹੋ, ਕਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਠਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹੋ, ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਚੁੱਕ ਗਏ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਾਤ ਤੋਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ!

ਆਓ ਤਾਂ ਸਹੀ ਸੈਰ ਕਰੀਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹਨੇ ਸਮਝਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ ਕਿ ਕਿੱਡੀ-ਕਿੱਡੀ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਦੇਖੀ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇੱਕ ਮੁਨਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ ਸਾਨੂੰ ਉਹਦੀ ਖਬਰ ਲੈ ਕੇ ਆ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਮੁਨਾਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਮੁਸੱਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਓਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੀ ਤੋਰੀ ਗਿਆ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਵੀ ਤੋਰੀ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਮੁਨਾਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਹ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਓਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ। ਇੱਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰੀ। ਅੱਠ ਨੌਂ ਵੱਜ ਗਏ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ੨੧ ਥਾਲ ਪੁਸ਼ਾਦੇ ਦੇ ਉਤਰੇ ਅਸਮਾਨਾਂ 'ਚੋਂ। ਵੀਹ ਵੰਡਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇੱਕ ਜਿਹੜਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਆਏ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਦਿਸੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਦਿਸੇ। ਜਦੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਿਆ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਡੁੱਬਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੜਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਨ 'ਚ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ ਬਚਾ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ ਬਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਥਾਲ ਘੱਟ ਆਇਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਭਾਈ ਜਿਹਨੇ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕੌਣ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰੇਕ ਹੀ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਹੈ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ। ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਰਾ ਗਿਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਇਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ! ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਤੇਰੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਉਹੀ ਥਾਂ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਬਈ ਇਹ ਗਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦੂਹਰੀ ਹਉਮੈ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ ਬਚਾਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੁਨਾਰਾ ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਉਤਰਿਆ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸੀ ਵੱਡੇ, ਕਿ ਕੋਈ ਅਵੱਗਿਆ ਹੋ ਗਈ ਆਪਣੇ ਤੋਂ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇੱਥੋਂ ਚੱਲੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਏਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ। ਕੋਈ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਇਹਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਓਧਰ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ,

ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪੈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮੀਂਹ ਹਟ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਫੇਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਗਿਰਦਾ ਹਟਾਇਆ। ਕਿਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਰੇਗਾ ਉਥੇ ਫਸਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁਸੱਲਾ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖਬਰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ, ਜਦ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰ ਪਿਆ ਉਹ। ਸੌ ਕੁ ਗਜ਼। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਓਧਰ ਜਾਵੇ ਨਾ ਓਧਰ। ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਓ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਸ ਗਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਨਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਆ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੁਸੱਲਾ ਮੇਰਾ ਡੁੱਬਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਤੈਨੂੰ ਭੋਜਿਆ ਹੈ ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਮੁਸੱਲਾ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ, ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਓ ਖੇਲ ਕਰੀਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਖਦੂਮ! ਖਬਰ ਸੁਣਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕਾਹਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇਕੀ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮੁਸੱਲਾ ਤੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ, ਜਦ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਲਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪੰਛੀ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਉਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਕਰਿਆ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਦਾ ਬਚਾਇਆ, ਮੁਨਾਰਾ ਗਿਰਦਾ ਬਚਾਇਆ, ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਥੇ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਹਟਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੁਆਇਆ। ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੂੰ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰੇ ਸੀ, ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਬੇਸੂਰੀ 'ਚ ਕਰੇ ਸੀ। ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੂੰ ਰਲਾਈ। ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਬਚਾਏ -

ਜੇ ਕੋਊ ਅਪੁਨੀ ਓਟ ਸਮਾਰੈ ॥

ਜੈਸਾ ਬਿਤੁ ਤੈਸਾ ਹੋਇ ਵਰਤੈ ਅਪੁਨਾ ਬਲੁ ਨਹੀ ਹਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - ੬੭੯

ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਬਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿੰਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਸੀ ਸਾਰਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਬਚਾਇਆ, ਨੇਕੀ ਤਾਂ ਕਰੀ ਪਰ ਤੂੰ ਜੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਸੁਣਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਬੋਲਾ ਹੈ ਰੱਬ। ਬੋਲੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਹਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਬੋਲਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ -

ਮੁੱਲਾਂ ਮੁਨਾਰੇ ਕਿਆ ਚੜੈ, ਸਾਂਈਂ ਨਾ ਬਹਿਰਾ ਹੋਇ।

ਜਿਹ ਕਾਰਨ ਤੂੰ ਬਾਂਗ ਦੇਇ, ਦਿਲ ਹੀ ਭੀਤਰ ਜੋਇ।

ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਕਿਉਂ ਬਾਂਗਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦੇ ਅੱਲਾਹ-ਹੂ-ਅਕਬਰ। ਉਤੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਸੁਣੇਗਾ ਰੱਬ, ਰੱਬ ਕੋਈ ਬੋਲਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜੇ ਤੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਠੀਕ ਹੈ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇੱਥੇ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਮੁਨਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਗਿਰਨਾ ਸੀ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਸੀ, ਜੇ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਲੂਣ ਐਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਪਾਣੀ ਉਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੂੰ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ। ਸੋ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਖਾਣਾ ਆਇਆ, ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਮੁਖ ਅਵਸਥਾ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਅਵਸਥਾ ਜੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਮੁਖ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਪਾਵੈ,
ਸਹਿਜੇ ਸਚਿ ਸਮਾਵੇ ਜੀ।**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਖਦੂਮ ਜੀ! ਗੁਰਮੁਖ ਜੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸਬਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ -

ਜੇ ਤੁਧੁ ਕਰਣਾ ਸੇ ਕਰਿ ਪਾਇਆ ॥

ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਕੇ ਵਿਰਲਾ ਆਇਆ ॥

ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਸੇ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਦਾ ॥ ੧ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਭਾਵੈ ॥

ਸਹਜੇ ਹੀ ਸੁਖੁ ਸਚੁ ਕਮਾਵੈ ॥

ਭਾਣੇ ਨੇ ਲੋਚੈ ਬਹੁਤੇਰੀ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪਿ ਮਨਾਇਦਾ ॥ ੨ ॥

ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਸੁ ਮਿਲੈ ਤੁਧੁ ਆਏ ॥

ਜਿਸੁ ਭਾਣਾ ਭਾਵੈ ਸੇ ਤੁਝਹਿ ਸਮਾਏ ॥

ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਭਾਣਾ ਕਿਸਹਿ ਕਰਾਇਦਾ ॥ ੩ ॥

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਏ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਏ ॥

ਤੁਧੁ ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ

ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਣਾ ਦੇਹਿ ਤਿਸੁ ਭਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੬੩

ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਮਨਮੁਖ ਨੇ ਇਹ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨਮੁਖੁ ਅੰਧੁ ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ ॥

ਭਾਣਾ ਨ ਮੰਨੇ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਈ ॥

ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਆਵੈ ਜਾਏ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਨ ਕਬਹੂ ਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੬੪

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਜਾਣਿਆ, ਚਲਣਾ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਰਜ਼ਾ ਦੇ।

ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਦਾ ਫਰਕ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ

ਤਾਂ ਮਨਮੁਖ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖ ਅੰਧੁ ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ ॥

ਭਾਣਾ ਨ ਮੰਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੁ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੬੪

ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ -

ਚਲਣੁ ਹੁਕਮੁ ਰਜਾਇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣਿਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੨/੧੬

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ, ਇੱਕ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਹੜੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਕਰਾਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ ਭਾਈ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਨਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਜੇ ਨਿਸ਼ਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਚਲਿਆ ਜਾਹ, ਉਥੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ, ਗੁਜਰਾਤ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਥੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਇੱਕ ਤਪੜ ਸਿਉਂ ਰਹੇ ਸੀ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਅਮੀਰੀ ਸੀ, ਕਾਲੀਨ ਵਿੱਛੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਹਵੇਲੀ ਸੀ ਤੇ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਕੜਾਹੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਏਧਰ ਇਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਪੜ ਸਿਉਂ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਪਈ ਹੈ, ਸੀੜੀ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੂਲਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਬਰਤਨ ਪਿਆ ਹੈ ਕੋਰਾ। ਦੁਚਿੱਤੀ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਆਹ 'ਚ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਥਾਂ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਮਾਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਪਾਣੀ ਵਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਭੈਣਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ, ਸੌ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਲੋਕਿਨ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ 'ਚੋਂ ਉਤਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਲੇ ਰਥ ਨੂੰ ਝੰਮਣ ਚੁੱਕਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗਮੀਆਂ 'ਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੰਗਲਮਈ ਵਸਤਰ ਜਿਹੜੇ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਸ਼ੋਕਮਈ ਵਸਤਰਾਂ 'ਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਤੱਪੜ ਸਿਉਂਤਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਤੱਪੜ ਸੀ ਉਹ ਬਾਹਰ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ, ਬਾਹਰ ਦਰੀ ਸੀ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਓ ਤੇ ਮਿਰਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਅਰਥੀ ਕੱਢ ਲਿਆਏ, ਕਿਤੋਂ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੁਛ, ਪੂਲਾ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆਏ ਤੇ ਉਹ ਬਰਤਨ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆਏ। ਕਫਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਜਾ ਕੇ ਲਾਂਬੂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਆ ਕੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਬਹੁਤ ਗਮਗੀਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਾਤਚੀਤ ਚੱਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ! ਮੈਨੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਰਤਕ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਭਾਈ ਪਤਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਉਮਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੰਗੀ? ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਵੀ ਭਾਈ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਰਿਹਾ ਅੱਜ ਤਾਈਂ। ਕੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੰਗਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲੜਕੀ ਕਿਉਂ ਵਿਆਹੀ ਤੁਸੀਂ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵਿਆਹ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ ਇਹਨੇ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀਗਾ, ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ -

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੭

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਵੇ ਵੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮਿਟਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਵਰਤਦੇ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈਰਾ -

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੮

ਉਹ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ, ਕਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਸ ਕਿਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ।

ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ।

ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਹਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਿਤਾ ਜੀ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣੇ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਰੰਜ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੀ, ਨਹੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।

ਕਿਉਂ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਆਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਫਰ ਹੈ ਮੈਂ ਕੱਟ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਗੈਬ ਦੇ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ

ਚਾਹੀਦੇ। ਚਲੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਤੇ ਮੈਂ ਐਨਾ ਤਪ ਕਰਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋ ਕੇ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਦਮ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਲਾਲ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਐਨਾ ਜਿਜ਼ਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਝਾਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੈਂ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਰੱਖੀ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਨੀਵੇਂ ਪੈਣਗੇ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ। ਸਵੰਬਰ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਐਸਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਹਦਾ ਜਲਾਲ ਤੇ ਤੇਜ ਐਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰੀ, ਉਥੇ ਇੱਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ੨੨ ਸਾਲ ਦਾ ਤਪ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਐਨਾ ਜਲਾਲ ਉਹਦਾ ਤੇਜ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਈ, ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਮੇਰੇ ਵਲ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਇੱਕ ਦਮ ਥੱਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਖੱਪਰ ਗਿਰ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸੰਜੋਗ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ ਵਿਆਹ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਪਤੀ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰਾਂਗੀ।

ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਲੰਘਦੇ ਰਹੇ, ਕਦੇ ਨਾ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕੀ ਹੈਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਏਸ ਜਨਮ 'ਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਆਏਗਾ ਤੇ ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਵਾਂਗਾ, ਸੰਜੋਗ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸੋ ਇਹ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ। ਏਸ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਿਛਲਾ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ, ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀਗਾ, ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

**ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜਾਇਆ ॥
ਤਿਨ੍ਹਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ ॥**
ਅੰਗ - ੧੨੪੪

ਜੇ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਮੱਥੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਟਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਨਾਲ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣਾ, ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਪੰਥ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਚਲਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਨੇ।

ਚਲਣੁ ਹੁਕਮੁ ਰਜਾਇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣਿਆ।

**ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥਿ ਚਲਾਇ ਚਲਣੁ ਭਾਣਿਆ।
ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਪਾਇ ਕਰਿ ਸੁਕਰਾਣਿਆ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੨/੧੯

ਸਿਦਕ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਬਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾਲਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੈਂ ਛੈਣੇ ਵਜਾ ਦੇਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮਤੀ ਦਾਸ! ਇਹ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਾਂ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ, ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹਦਾ ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਏਗੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਤਾਂ ਭੰਡਾਰ ਹੋ, ਸਮੁੰਦਰ ਓਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਬਰ ਵਿੱਚ ਆਓ। ਸਿਦਕ ਵਿੱਚ ਆਓ -

**ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਪਾਇ ਕਰਿ ਸੁਕਰਾਣਿਆ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇ ਚੋਜਿ ਵਿਡਾਣਿਆ।
ਵਰਤਣ ਬਾਲ ਸੁਭਾਇ ਆਇ ਵਖਾਣਿਆ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਸਚੁ ਸੁਹਾਣਿਆ।
ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਕਰਾਇ ਸਬਦਿ ਸਿਵਾਣਿਆ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਆਪੁ ਪਛਾਣਿਆ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ, ੨੨/੧੯

ਹਰਿ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਹਿ ਸੇ ਜਨ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਨਾਮ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੨੯

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਖਦੂਮ ਜੀ! ਤੇਰਾ ਜੋ ਬਲ ਹਾਰਿਆ, ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਰਿਆ, ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਉਂ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਵੀਹ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਕਮਾਲ ਹੈ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਜੋ ਰਹੁਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਭੇਖ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣ ਗਿਆ। ਨਾ ਉਹਦੇ ਵਰਤ ਵਰਤਾਵੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਗੇ, ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ, ਖੇਤੀਆਂ ਵਣਜ ਵਪਾਰ, ਨੌਕਰੀਆਂ-ਚਾਕਰੀਆਂ, ਲੇਕਿਨ detached (ਨਿਰਲੇਪ) ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਗੇ। ਦੂਸਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਮੁਖ ਗਰਬ ਨਿਵਾਰ ਕੇ,
ਰਹਿੰਦੇ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸੀ।**

**ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਸਾਬਾਸ ਜਨਮੁ ਸਵਾਰਿਆ।
ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਰਹਰਾਸਿ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨਾਉ ਚਿਤਾਰਿਆ।
ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੁ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰਿਆ।**

ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਸੇਵ ਸੁਚਾਰਿਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੨/੧੯

ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ, ਇੱਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਜੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਦਾਸ ਦੇ ਥਾਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਓ, ਫੇਰ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਏ।

ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਬਾਸ਼ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਸਵਾਰ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚਾਹੇ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ। ਮਾਇਆ 'ਚ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਵਰਤਨਿ ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿਆ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਹਜਿ ਨਿਵਾਸੁ ਮਨ ਹਠ ਮਾਰਿਆ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਿਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੨/੧੯

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬਚਨ ਸੁਣੇ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਹੋ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਸੱਲਾ ਤਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਸ ਗਿਆ, ਨਾ ਓਧਰ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਓਧਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਥਾਂ ਹੈ ਰੱਬ ਦਾ ਰਾਹ, ਇਹ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਨਿਮਰਤਾ 'ਚ ਆ, ਜਿਸਨੇ ਤੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਹਨ -

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੦

ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਹੁਣ ਰੱਖ ਲਓ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ,

ਮੈਂ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ।

ਗਿਆਨੁ ਪਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ ॥

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੦

ਦਿਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ, ਮੁਸੱਲਾ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਆ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਨਿਕਲੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਰੰਗੀ ਲੱਗਾ ਹੰਸ, ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਨੂੰ।

ਸਉ ਓਲਾਮੇ ਦਿਨੈ ਕੇ ਰਾਤੀ ਮਿਲਨਿ ਸਹੰਸ ॥

ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹਣੁ ਛਡਿ ਕੈ ਕਰੰਗੀ ਲੱਗਾ ਹੰਸੁ ॥

ਫਿਟੁ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਤੁ ਖਾਇ ਵਧਾਇਆ ਪੇਟੁ ॥

ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣੁ ਸਭੇ ਦੁਸਮਨੁ ਹੇਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੦

ਜਦੋਂ ਇਸਨੇ ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ

ਇਹ ਬਚਨ ਇਹਦੇ ਕੰਨ 'ਚ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਹੈਂ! ਕਰੰਗਾਂ ਰੋੜੀ 'ਚ ਤਾਂ ਹੰਸ ਕਦੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਚਨ ਕੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਹੁਣ ਮੰਨ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਆਪ ਦੀ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤੂੰ ਮਨ ਜੋੜਿਆ ਸੀ, ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਹਉ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਹਉ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਥੱਕਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਅੱਕਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਉਹ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਵੜਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਉ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਾਣ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਮਾਣ ਹਾਨੀ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਉ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਲ ਹਾਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਘੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਮ, ਬਾਕੀ ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਨੇੜੇ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਬਲ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਲਾਇਆ। ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਾ ਸਕੇਂ ਤੇ ਹਉਮੈ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਛਲ ਲਿਆ। ਹੁਕਮ ਰਜਾ ਉਤੇ ਤੂੰ ਬੇਸੁਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਚੰਗਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਚੰਗਾ ਕਹਿੰਦਾ। ਚੰਗਾ ਨਾਉਂ ਵੀ ਉਹਨੇ ਰਖਾ ਲਿਆ, ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਸਕੀਰਤ ਜਗ ਲੈ ਲਈ ਜੀ,

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ।

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੁਣੀ ਹੋਇ ॥

ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੨

ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰ ਲਏ, ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਆਹ ਗੱਲ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਰੱਬ ਦੀ ਨਦਰਿ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਨਿਗ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕੁਛ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛਣੀ ਜੀ,

ਜੇ ਨਾ ਨਦਰਿ ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਹੋਵੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਠੀਕ ਹੈ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਨੇਕੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰਿਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਕਢਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੁੱਤ ਲਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,

ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਉਪਾਧੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ ॥

ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ ॥ ਅੰਗ - ੨

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨਦਰ ਦੀ ਹੈ -

ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ ਦੇਸੀ ਦੇਸੁ ਧਰੇ ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ ਗੁਣੁ ਕਰੇ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇ ॥

ਤੇਹਾ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ ਜਿ ਤਿਸੁ ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੨

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਬਚਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੀਰ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਖਦੂਮ ਜੀ ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ, ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਤੁਸੀਂ ਕੌਤਕ ਕਰ ਲਏ ਨੇ ਤੇ ਅੱਜ ਸੱਚੀਆਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ? ਏਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੱਤਤਾ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇੱਥੇ ਰੋਜ਼ ਧੋਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ-

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥ ੧ ॥

ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗੁਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ ॥

ਅੰਗ - ੬੩੧

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਾਲ ਦਾ ਝਪਟਾ ਪੈ ਜਾਏ। ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਚੋਗਾ ਚੁਗਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਦਰੀਆਵੈ ਕੰਨੈ ਬਗੁਲਾ ਬੈਠਾ ਕੇਲ ਕਰੇ ॥

ਕੇਲ ਕਰਦੇ ਹੰਝ ਨੇ ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ ਪਏ ॥

ਬਾਜ ਪਏ ਤਿਸੁ ਰਬ ਦੇ ਕੇਲਾਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ॥

ਜੇ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ ਸੋ ਗਾਲੀ ਰਬ ਕੀਆਂ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਿੱਤ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰੋਜ਼ ਚੱਲਣ ਦੀ ਇੱਥੇ ਧੋਖਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਐਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਤਿਆਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਗਏ, ਅੱਜ ਚੱਲੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਚੱਲੇ, ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ, ਗਫਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਿਤ ਚਲਣੇ ਦੀ ਧੋਖ,

ਕਾਹਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸੱਚੀ ਜਾਣ ਲਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਇਹ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਆਵਣ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੁਕਾਮ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤਕੀਏ ਕਰ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਸਰਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਲਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ -

ਮੁਕਾਮੁ ਕਰਿ ਘਰਿ ਬੈਸਣਾ ਨਿਤ ਚਲਣੈ ਕੀ ਧੋਖ ॥

ਮੁਕਾਮੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਹੈ ਨਿਹਚਲੁ ਲੋਕ ॥

ਅੰਗ - ੬੪

ਉਥੇ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾਓ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਰਹਿਣਾ ਬਸਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਹਦਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਧੋਖ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਧੋਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਚੱਲੇ ਕਿ ਹੁਣ ਚੱਲੇ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ 'ਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਨਾਮ ਦਾ ਅਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਜਪ ਲੈ ਹਰੀ ਦਾ ਭੁੱਲ ਜਾਈਂ ਨਾ,
ਸਿਦਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਬੰਦਿਆ।**

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਪਰਚਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਸ ਕੀਰਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਲੋਕ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣ ਕਿ ਵੱਡਾ ਪੀਰ ਹੈ, ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਆਵੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵਾਂ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤੂੰ ਮੁਕਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਏਥੋਂ ਤਾਂ ਚਲਣਾ ਹੀ ਚਲਣਾ ਹੈ -

ਦੁਨੀਆ ਕੈਸਿ ਮੁਕਾਮੇ ॥

ਕਰਿ ਸਿਦਕੁ ਕਰਣੀ ਖਰਚੁ ਬਾਧਹੁ ਲਾਗਿ ਰਹੁ ਨਾਮੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੪

ਸਿਦਕ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਨਾਵੈ ਅੰਦਰਿ ਹਉ ਵਸਾਂ ਨਾਉ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੫

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਾਮ ਅੱਲਾਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ। ਪਛਾਣ ਲਓ, ਜਿਹਨੂੰ ਇਹ ਨਿਹਚਾ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹਦਾ ਮਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੋੜੇਗਾ, ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਖਰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਸਦਾ ਉਹਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਝਰਨਾਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮ ਐਵੇਂ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਲਵਾਂਗੇ ਉਹਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਦੁਨੀਆ ਕੈਸਿ ਮੁਕਾਮੇ ॥

ਕਰਿ ਸਿਦਕੁ ਕਰਣੀ ਖਰਚੁ ਬਾਧਹੁ ਲਾਗਿ ਰਹੁ ਨਾਮੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੪

ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਕਰਣੀ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ 'ਚ ਦਇਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਖਿਮਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਹਿੰਸਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣ ਨੇ। ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀਆਂ

ਦਾ ਖਰਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ ਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿ। ਹਰ ਵਕਤ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਅੱਲਾਹ-ਅੱਲਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਪੀਰ ਜੀ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਠੀਕ ਹੈ, ਖੇਡਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਏ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

**ਧਾਰਨਾ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰ ਗਏ,
ਤੂੰ ਵੀ ਏਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਵਣਾ।**

**ਏਕ ਸ਼ਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ, ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈਂ॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ,
ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੈ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਏ ਹੈਂ॥
ਮੇਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ
ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈਂ॥
ਪੀਰ ਔ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ
ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੋਇਕੈ ਫੇਰੇ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈਂ॥**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਜੋਗੀ ਤ ਆਸਣੁ ਕਰਿ ਬਹੈ ਮੁਲਾ ਬਹੈ ਮੁਕਾਮਿ ॥

ਅੰਗ - ੬੪

ਲੇਕਿਨ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਦੇ, ਜੋਗੀ ਵੀ ਆਸਣ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਲਾਂ ਮੁਕਾਮ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਪੰਡਿਤ ਵਖਾਣਹਿ ਪੋਥੀਆ ਸਿਧ ਬਹਹਿ ਦੇਵ ਸਥਾਨਿ ॥ ੨ ॥
ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਪੀਰ ਸਲਾਰ ॥
ਦਰਿ ਕੂਚ ਕੂਚਾ ਕਰਿ ਗਏ ਅਵਰੇ ਭਿ ਚਲਣਹਾਰ ॥**

ਅੰਗ - ੬੪

ਉਹ ਵੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੂਚ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੁਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

**ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਉਮਰੇ ਗਏ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੂਚੁ ॥
ਘੜੀ ਮੁਹਤਿ ਕਿ ਚਲਣਾ ਦਿਲ ਸਮਝੁ ਤੂੰ ਭਿ ਪਹੂਚੁ ॥**

ਅੰਗ - ੬੪

ਦਿਲਾ ਸਮਝ ਲੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਚਲਣਾ ਹੈ -

**ਸਬਦਾਹ ਮਾਹਿ ਵਖਾਣੀਐ ਵਿਰਲਾ ਤ ਬੁਝੈ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕੁ ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਇ ॥**

ਅੰਗ - ੬੪

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪਛਾਣ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਪੰਜ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੇ। ਚਿੱਤ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ - ਇੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਰਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਜਾਨਣਾ, ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਜਾਨਣਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਗਿਆਨ ਦੇਈ ਜਾਓ। ਜਿੰਨਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਮਝਾਈ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ

ਬੰਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਪੀ ਐਚ.ਡੀ ਕਰ ਲਈ, ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਧਿਮਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਆਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਰਤੀ ਸਮਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਦੂਸਰੀ ਵਿਕਲਪ ਬਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਕਲਪ ਬਿਰਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸਮਝਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਜਿਹੜੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੋਲ ਰਹੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਨਾ ਜਾਨਣਾ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਰੱਖਣੀ। ਸੋ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰੀ ਆਉਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

**ਧਾਰਨਾ - ਆਦਿ ਸਚੁ ਤੇ ਜੁਗਾਦਿ ਸੱਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਦੁਨੀਆਂ ਸਭ ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ।**

**ਅਲਾਹੁ ਅਲਖੁ ਅਗੰਮੁ ਕਾਦਰੁ ਕਰਣਹਾਰੁ ਕਰੀਮੁ ॥
ਸਭ ਦੁਨੀ ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ ਮੁਕਾਮੁ ਏਕੁ ਰਹੀਮੁ ॥**

ਅੰਗ - ੬੪

ਕਹਿੰਦੇ ਪੀਰ ਜੀ! ਇੱਕੋ ਮੁਕਾਮ ਹੈ ਸੱਚ ਦਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਆਉਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਅੰਗ - ੧

ਮੁਕਾਮੁ ਤਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਸਿਸਿ ਨ ਹੋਵੀ ਲੇਖੁ ॥

ਅੰਗ - ੬੪

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁਕਾਮ ਉਹਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਲੇਖ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ -

ਅਸਮਾਨੁ ਧਰਤੀ ਚਲਸੀ ਮੁਕਾਮੁ ਓਹੀ ਏਕੁ ॥ ਅੰਗ - ੬੪

ਅਸਮਾਨ ਨੇ, ਧਰਤੀ ਨੇ, ਚੰਦ ਨੇ, ਸੂਰਜ ਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਤੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਸਾਰੇ ਐਨਰਜੀ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਣਗੇ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਮੁਕਾਮ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਹੋਇਆ -

ਦਿਨ ਗਵਿ ਚਲੈ ਨਿਸਿ ਸਸਿ ਚਲੈ ਤਾਰਿਕਾ ਲਖ ਪਲੋਇ ॥

ਮੁਕਾਮੁ ਓਹੀ ਏਕੁ ਹੈ ਨਾਨਕਾ ਸਚੁ ਬੁਗੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੬੪

ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਰੇ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਦਿਨ ਵੀ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਰਾਤ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ।

ਸਮਝ ਆ ਗਈ, ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ 'ਚੋਂ ਛਿੱਥਾ ਪੈ ਗਿਆ ਪੀਰ। ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨਾਂ! ਐਵੇਂ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤੀ ਇਹ ਤਾਂ ਲੇਖੇ ਹੀ ਨਾ ਪਈਆਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਹੈ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਿੱਡੀ ਭੁੱਲ 'ਚ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ! ਹੁਣ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਰਸਤਾ ਵੀ ਦਸ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਭਰਮ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 37 'ਤੇ)

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ 9 ਦਸੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 'ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ' ਅਦੁੱਤੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ

ਇੰਜ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ)

ਦਰਗਾਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ, ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ, ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ, ਹੰਢਾਇਆ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਨਾਮ-ਕਮਾਈ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੀ ਬਚਨ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰਹੱਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕੋਈ ਆਮ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਬਲੀ ਕਮਾਈ ਬਹੁਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਂਦਿਆਂ, ਸੰਸਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਸਦਾ 'ਨਾਮ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ -

ਸੋ ਗਿਰਹੀ ਜੋ ਨਿਗ੍ਰਹੁ ਕਰੈ ॥ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਭੀਖਿਆ ਕਰੈ ॥ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੈ ਸਰੀਰੁ ॥ ਸੋ ਗਿਰਹੀ ਗੰਗਾ ਕਾ ਨੀਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੯੫੨
ਦੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਸਾਲ ਬਣੇ ਰਹੇ।

ਕਿਸੇ 'ਪੂਰੇ' ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਮਹਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ 'ਤੇਰਾ ਇੱਕ ਹੀ ਕਦਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੁੱਟ ਲੈ।' ਉਸ

ਕਦਮ ਨੂੰ ਪੁਟਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹਨੁਰੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਚੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਅਧਿਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ। ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਦੀਵਾ ਅੱਗੇ ਜਗਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਕਦਮ-ਕਦਮ ਦੀ ਪਰਖ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰ੍ਹੇ ਉਤਰੇ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਕੇ ਆਪ ਸੱਚਖੰਡ ਪਿਆਨਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 1986 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਬੀਜੀ) ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ ਤਾਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਥਾਪਨ ਕੀਤੇ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਿਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਟਰੱਸਟੀਆਂ,

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਲੌਂਗੀ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਹਿਤਾਇਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਬਲੌਂਗੀ ਵਿਖੇ (ਨੇੜੇ ਮੋਹਾਲੀ) ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ। ਸੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ -

ਹੋਇ ਇਕਕੁ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਦਾ ਵਿਛਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੫

ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਮਤ ਭੇਦ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 28 ਤ)

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ, ਸਮੂਹ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ।

ਸੋ ਇਸ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਦੇ ਲਈ 9 ਦਸੰਬਰ 2012 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਮੁਕਰੱਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ 9 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ 250'x500' ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਉਮੜ ਪਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦੇ ਭਾਵ, ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ, ਇਟਲੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੋਂ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁ. ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਸੰਤ ਜਨ, ਸੇਵਾਦਾਰ, ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਬਾਹਰ ਬੰਬਈ, ਦਿੱਲੀ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਂਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਜਿਲੇ 'ਚੋਂ ਬਟਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਪੱਟੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਰੋਪੜ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਜਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਜਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਤੁਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ/ਟਕਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਗੀ ਢਾਡੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਕਥਾਵਾਚਕ, ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ

ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਫੁੱਲ, ਨਾਮਧਾਰੀ, ਨੀਲਧਾਰੀ, ਉਦਾਸੀ, ਨਿਰਮਲੇ, ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦਿਵਸ ਦੀ ਰੋਣਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਸ੍ਰ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਜਥੇਦਾਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ, ਸ੍ਰ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਸ੍ਰੀ ਹਰਸੁਖਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ ਬਾਦਲ, ਸ੍ਰ. ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੰਬਰਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇਸੂਮਾਜਰਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸੈਣੀ ਸਭਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੰਸ਼ ਸੰਤ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਉਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੁਖੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਲੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ, ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁੱਖੀ ਨੀਲਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਪਿੱਪਲੀ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਕ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੁਫੀਆ ਨੰਗਲ ਯੂ.ਪੀ., ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਟੇਜ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ ।

ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ. ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਰੋਪੜ, ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ, ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸੋਲਖੀਆਂ, ਸੰਤ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਪੁਰ ਖੇੜਾ, ਸੰਤ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਡੀ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨੂੜ, ਸੰਤ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲੇ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀਰਾ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੰਧਨੀ ਕਲਾ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੰਬਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਝੀਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਸੰਤ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਡਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੰਨਾ ਭਗਤ, ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਰਦਾਪੁਰ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਢਾਡੀ ਗਿਆਨੀ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ, ਗਿਆਨੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਨੇ ਵੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਬੇਨਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹੁੰਚੇ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਪਰੰਤ ਆਈਆਂ ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਕ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫੀਸ ਮਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਬਡਮਾਜਰਾ ਬਲੌਂਗੀ (ਨੇੜੇ ਸੇਲ ਟੈਕਸ ਬੈਰੀਅਰ ਮੋਹਾਲੀ) ਲੱਗਣਗੇ।

ਦੂਰ ਬੈਠੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਐਮ.ਐਚ-1 ਅਤੇ ਚਤੁਰਦੀ ਕਲਾ ਟਾਈਮ ਟੀ.ਵੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ 11.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀ 5.30 ਤੱਕ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਸਾਈਟਾਂ babalakhbirsinghbalongi.org ਅਤੇ www.ratwarasahib.net ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨੌਹੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਡੀਓ ਸੀ.ਡੀ. 'ਮਨ ਚਾਉ ਭਇਆ' ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮੀ ਤਕਰੀਬਨ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

6.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੇਵਾਂ ਲੈਣ ਲਈ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਮੋਲਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਸਮੇਂ ਨੌਂ ਜੁਆਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਤਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਨਮੋਹਕ ਸੀ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਰ ਦੂਰੇਡੇ ਤੋਂ ਆਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਡਾ. ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪਾਂ ਛੱਡਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ।

(-----)

ਬਚਨ ਸਾਧ ਸੁਖ ਪੰਥਾ.....

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੰਪਰਦਾਇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੇ ਘਾਲ-ਕਮਈ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਬਕਤਾਂ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੇਸ਼ਟੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਈ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲੀ, ਜਵਾਨੀ ਪਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ

ਸੰਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੰਸ ਬੰਸ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਚੋਈ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸੰਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸੰਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਤੁਬੀਨਾ ਸਿਧੂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੀਰਤਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਧਮੋਟ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਉਮਾਹ ਹਰ ਵਕਤ ਉਠਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਉਤਸਾਹ ਤੇ ਲੋਚਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਇਸ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪਰਮ ਸੁਖਦਾਈ ਬਣਾ ਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਣ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਤੇ ਨਵੇਕਲਾ ਢੰਗ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਕਠਿਨ ਤੋਂ ਕਠਿਨ, ਨਾ

ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਸਰਲ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾ ਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਧਰੇ ਦੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਕੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਏ ਉੱਥੇ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਨ 1984 ਤੋਂ ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਤਾਂ 1986 ਤੋਂ ਵੀ.ਡੀ.ਓ. ਕੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਰੰਭਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ 'ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਮਾਰਗ' ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛਪਵਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਸੰਨ 1995 ਵਿੱਚ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸੁਭ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮਾਸਿਕ ਪ੍ਰਤਿਕਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਕਰਕੰਵਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕਰਵਾਈ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵੰਡ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਰਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਆਤਮ ਰਸ ਤੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇਗ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ-ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਗਿਆਸੂ ਇੱਕ ਅਨੋਖੇ-ਅਜੀਬ ਤੇ ਅਚਰਜ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਰਵਾਨੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬਚਨਾਂ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਟਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਤੇ ਅਮੋਖ ਸ਼ਬਦ ਬਾਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰਾਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਆਪ ਕਿਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਗਏ ਤੇ ਉੱਥੇ ਲੰਮੀ ਕਤਾਰ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਲਈ ਬੈਠ ਗਏ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਰੂਹਾਨੀ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਾ ਦਿਓ।" ਆਪ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਬਚਨ ਆਉਣਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰਾਂ ਦਾਸ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਿਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਵੀ ਉਸ

ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਦੁਆਬੀਆ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਥੇ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਉੱਠੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 'ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਦੁਆਬੀਆ ਸਾਹਿਬ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਸ ਲੈਕਚਰ ਦਾ ਸਮਾਂ 30 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸੀ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਆਪ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸੰਕੋਚਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਪਰਮਹੰਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਆਧਾ ਘੰਟਾ ਆਉਰ।" ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬਚਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬੀਤੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਆਪ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਆਧਾ ਘੰਟਾ ਆਉਰ।" ਜਦੋਂ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਲੈਕਚਰ ਕਰਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜਲ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਾਰੇ ਬਤਾਇਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਨ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਔਰ ਰਸ ਭਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਹੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜਾਊਂਗਾ।"

ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਲਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਤਾਂ

ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿੱਚ

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਏ ਤੇ ਜੋੜਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੋਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਚਰਨ ਧੂੜੀ ਲੈਂਦੇ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਸੁਗੰਧ ਅਬ ਭੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤਹਿ ਗਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ।

ਤੱਤਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ਅਮੋਖ ਬਾਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਫੂਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅੰਕੁਰ ਫੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪੂਰਬਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੇਈ ਜਾਗੀ ॥ ਅੰਗ - ੨੦੪

ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਰਬਕਾਲ ਤਾਰਨਹਾਰ ਅਤੇ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....'।

ਭੇਦ ਭਰਮ ਹੈ, ਸੰਗ ਭਰਮ ਹੈ, ਕਰਤੱਤੁ ਭਰਮ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਸਤਿ ਹੈ ਇਹ ਭਰਮ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਇਹ ਭਰਮ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਜਿਹੜੇ ਭਰਮ ਨੇ ਇਹ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਨ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਸਤਾ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਨੂੰ ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਕਰ।

**ਧਾਰਨਾ - ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ,
ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਾਲ ਜਗ 'ਤੇ।**

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੋਝੀ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ ਪੂਰੇ ਪੀਰ ਦੀ, ਪੂਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਜ ਘਰਿ ਨੂੰ 'ਸੋ ਘਰ' ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅੰਦਰ -

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਟਿਕਾ ਕੇ ਉਥੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਸੁਣ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ।

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਮਨੋ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਥ ਕਥਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੋ ਨਾਸ਼, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈਅ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮਿਤਿ ਭਰਿਆ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਜਾਏਗਾ -

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜੇ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ, ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਨਿਜ ਘਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਾਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ -

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇਹ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਾਹ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਭਾਲ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਭਾਲਦਾ ਫਿਰਾਂਗਾ?

ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਦਿਓ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ, ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛ। 12ਵੇਂ ਥਾਂ ਜਿਹੜਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਇਬਰਾਹੀਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭੁੱਲਿਆ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਰਸਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚਲਦਾ-ਚਲਦਾ ਪਾਕਪਟਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਕੋਲ ਬਾਰੂਵੇਂ ਕੋਲ। ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਪਸਿਆ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਕਰੀ ਸੀ, ਵੈਸੀ ਹੀ ਤਪਸਿਆ ਉਹ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਸਾਮ 'ਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਤਾਅਨਾ ਮਾਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਮਾਰਿਆ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਹੁਣ ਤੱਕ?

ਸਉ ਓਲਾਮੈ ਦਿਨੈ ਕੇ ਰਾਤੀ ਮਿਲਨਿ ਸਹੰਸ ॥

ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹਣੁ ਛਡਿ ਕੈ ਕਰੰਗੀ ਲਗਾ ਹੰਸੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੯੦

ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਹ ਤਾਅਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਮਖਦੂਮ ਤੈਨੂੰ ਤਾਅਨਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਗਿਲਝ ਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਗਿਲਝ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤਾਅਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਹੰਸ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰੰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੰਸ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਗ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਹੋਰ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਹੈ ਫੋਕਾ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਇਹ ਫੋਕੇ ਸੁਆਦ 'ਚ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੰਸ ਕਰੰਗਾ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਕਰੰਗਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਾਉਂ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਗਿਲਝਾਂ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਹੰਸ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰੰਗਾ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਨਹੀਂ। ਹੰਸ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ, ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਚੁਗਣੀ -

ਧਾਰਨਾ - ਹੰਸ ਚੋਗ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਚੁਗਦੇ,

ਡੰਡਾਂ ਖਾਣ ਕਾਗ ਬਗੁਲੇ।

ਸਰਵਰ ਹੰਸ ਧੁਰੇ ਹੀ ਮੇਲਾ ਖਸਮੈ ਏਵੈ ਭਾਣਾ ॥

ਸਰਵਰ ਅੰਦਰਿ ਹੀਰਾ ਮੋਤੀ ਸੋ ਹੰਸਾ ਕਾ ਖਾਣਾ ॥

ਬਗੁਲਾ ਕਾਗੁ ਨ ਰਹਈ ਸਰਵਰਿ ਜੇ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਸਿਆਣਾ ॥

ਓਨਾ ਰਿਜਕੁ ਨ ਪਇਓ ਓਥੈ ਓਨਾ ਹੋਰੋ ਖਾਣਾ ॥

ਸਚਿ ਕਮਾਣੈ ਸਚੇ ਪਾਈਐ ਕੂੜੈ ਕੂੜਾ ਮਾਣਾ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ

ਜਿਨਾ ਪੁਰੇ ਪੈਯਾ ਪਰਵਾਣਾ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੬

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਮਖਦੂਮ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ। ਤੈਨੂੰ ਗਿਲਝ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਕਿਹਾ, ਤੈਨੂੰ ਹੰਸ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰੰਗਾ ਦੇ ਉਤੇ ਹੰਸ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਹੰਸ ਜਾਣ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਹ ਮਾਇਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਕਰੰਗ ਨੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਕੀ ਹੋਈ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੇਰਾ ਬਲ ਐਨਾ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਉਮੈ ਆਈ, ਇਹ ਭੁੱਲ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਈ ਸੀ, ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੈਨੂੰ ਹੰਸ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਹੰਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਖਾਣਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ। ਕਾਉਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਗੰਦਗੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ, ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪੈਣਾ, ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਝਾਇਆ ਓਸ ਨੂੰ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਬਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਹੁਣ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮੰਨੀਐ,
ਕਰੀਏ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਖਦੂਮ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਯਾਦ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ -

ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਵਾਹੈ ਕਿਨੀ ਬਾਤੀ ਸਹੁ ਪਾਈਐ ॥

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਸੋ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮਾਨੀਐ

ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ ਚੁਕਾਈਐ ॥

ਅੰਗ - ੭੨੨

ਸੋ ਜੋ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤਾਲਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤੇਰੀ। ਤੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਮੁਨਾਰਾ ਗਿਰਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਂ ਮੀਂਹ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਬਸ, ਏਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਰੋਲਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮਨ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਤੇ ਅੰਦਰਲਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪੂਰਾ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਪਾ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਤਨ ਵੀ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ, ਧਨ ਵੀ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਖਦੂਮ! ਮੇਰੀ ਵਾਲੀ ਹੀ ਭੁੱਲ ਤੂੰ ਕਰੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਆਸਾਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਦੇ ਉਤੇ ਕਾਠ ਦੀ ਰੋਟੀ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲੈ ਕੋਈ ਆ ਕੇ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਛ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਕੁਛ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਆਸਾਮੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ। ਉਥੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਲਦੀ। ਉਹਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਰਨ ਛੂਹਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਖੋਪਰੀ ਜਲੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਸੀ ਖੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਦ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਧੂਰਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ, ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਕਰ ਦਏਗਾ, ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਟੋਲੂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ। ਟੋਲੁਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਲੱਭਿਆ ਨਾ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਅਖੀਰ ਮੈਂ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੁੜ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਮੈਂ ਦੌੜਿਆ ਗਿਆ ਪਾਕਪਟਨ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ। ਭੋਲਿਆ! ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਲੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ, ਤੂੰ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹੋਏਗਾ ਕੀ, ਬਣੇਗਾ ਕੀ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਤਾਂ ਐਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੇਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨੂੰ।

ਉਹ ਗਰਬ ਜੁਨ ਨਾ ਆਉਂਦੇ।

ਮੈ ਮੂਰਖ ਕੀ ਕੇਤਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧੀ ਤਰਿਆ ਰੇ ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ

ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੧੨

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਧੰਨ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਰ ਲਏ ਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੇਅੰਤ-ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਆਮ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਅੱਗੇ ਵੀ ਤੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਬੜਾ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ, ਲੇਕਿਨ ਮੇਰੀ ਨਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ ਨਿਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਸਵੇਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਉਹਦੇ ਪਰਲੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਆਏਗਾ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੱਜ ਆਇਆ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੁਛ ਦੇਖਿਆ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਇੱਕ ਕਾਂਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੇਰ ਜਾਈਂ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਬਗਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਬਗਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜਾਈਂ।

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਅੱਜ ਉਥੇ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਈਂ।

ਜਦੋਂ ਅੱਗੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਦੇਵ ਦੇਹਾਂ ਵਾਲੇ
ਦੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹਾਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ
ਮਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਂਵਾਂ ਦੀ ਜੂਨ ਮਿਲੀ ਹੋਈ
ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ, ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਕਰੇ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਬਦਲ ਗਈ
ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਗਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆ ਗਏ, ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਲੇ ਤੇ
ਬਾਹਰੋਂ ਚਿੱਟੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ
ਫੇਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਸਾਡੇ 'ਤੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਪੂਰਨ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਹੋਇਆ
ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਤੂੰ ਫੇਰ
ਆਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੇਵ ਰੂਹਾਂ
'ਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਦੇਵਤੇ ਬਣ ਗਏ। ਕਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ

ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਭੋਲਿਆ! ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੂੰ ਕੀ ਸਬੂਤ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ।
ਤੇਰੇ ਘਰ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਏ ਨੇ।

ਸੋ ਮਖਦੂਮ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਨ
ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਰਸਤਾ ਸੱਚ ਦਾ ਦੱਸ ਗਏ।
ਸੱਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ
ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਏਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ
ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਧਾਈ ਕਰਕੇ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ। ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ
ਤੇ ਅਖੀਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਲਦੀ-ਚਲਦੀ, ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ
ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ
ਬੁਲਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਜਾ। ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾ,
ਕਹਿੰਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲੈ ਜਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਾਸ ਲੈ ਜਾ ਤੇ
ਉਥੇ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਈਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਈਂ।
ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ! ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜੋ ਮਹਾਂ
ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਉਹ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਘਬਰਾਉਂਦਾ
ਹੈ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ 40 ਦਿਨ ਹੋਰ ਬਖਸ਼ਾ ਦਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਚਾਨਣੇ
'ਚ ਚੱਲਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੇਰੇ
ਬਾਅਦ 'ਚ ਤੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਕੇ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਚਿੱਠੀ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਮੁਰੀਦ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ
ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਵਿੱਚ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੋ ਭਰਿਆ ਸੋ ਲੱਦ ਸੀ,

ਸਭਨਾ ਹੁਕਮ ਰਜਾਇ।

ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ -

ਜੋ ਭਰਿਆ ਸੋ ਲੱਦ ਸੀ ਸਭਨਾ ਹੁਕਮ ਰਜਾਇ।

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਚਲਹਿ ਹੁਕਮ ਰਜਾਇ।

ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਸੰਦੇਸ਼
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਧਨ ਜੋਬਨ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾੜੀਆਂ,

ਖਿੜੀਆਂ ਸਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣੀਆਂ।

ਧਨ ਜੋਬਨ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ ਨਾਠੀਅਤੇ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥

ਪਬਣਿ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲਿ ਢੁਲਿ ਜੁੰਮਣਹਾਰ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੨੩

ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਤੀਸਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਦਿਨ ਬੋੜੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ।

ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾ ਜੋਬਨੁ ਨਉ ਹੁਲਾ ॥

ਦਿਨ ਬੋੜੇ ਬਕੇ ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੩

ਚਿੱਠੀ ਬੰਦ ਕਰੀ, ਸ਼ਬਦ ਪੂਰਾ ਲਿਖਿਆ, ਪੀਰ ਨੇ
ਖੋਲਿਆ, ਬਹੁਤ ਬੈਰਾਗ ਕਰਿਆ।

ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਬੈਰਾਗ ਕਿਉਂ
ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਲੀ
ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਏਸ ਕਰਕੇ ਬੈਰਾਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਹਨੁਰੇ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ
ਇੱਕ ਸੋਝੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿ ਹੁਕਮ ਰਜਾ 'ਚ ਚੱਲ।
ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੰਨਿਆ ਉਸ ਨੇ, ਭੇਤ ਲੱਗ ਗਿਆ
ਕਿ ਜੋ ਅੰਧਕਾਰ ਦੀ ਮੈਂ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਸੀ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੀਗਿ ਉਜੀਆਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਦਰ। ਰਸਤਾ ਦਿਸ ਗਿਆ ਸਾਫ ਕਿ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪੁਤਾਪ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਨੂਰੇ ਨੂਰ ਹੋਏ
ਪਏ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ
ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ
ਜਾਵਾਂਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਆਉਣਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਸਾਰੀਆਂ
ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ, ਸਾਰੇ ਸਵਰਗ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੀਰ ਜੋ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ
'ਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ
'ਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਮੁਰਸ਼ਦ
ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾ ਕੇ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਉਸਦਾ ਭਲਾ
ਕੀਤਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ
ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਸਾਰੇ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੋ।

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ (ਫਿਲਮ ਨੰ. 228)

(-----)

ਨਿਰਾਲੇ ਕੌਤਕ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ
ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੋਖ ਕੀਤੀਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੱਖ ਪਰਦਰਸ਼ਕ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਪਾਂਧੇ (teacher) ਪਾਸ ਪੜ੍ਹਨ ਪਾਇਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਆਪ ਫੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮੈਂ ਫੱਟੀ ਉਤੇ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਕੁਝ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇਵਾਂ, ਆਪ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਓਅੰ ਨਮੋ ਸਿਧੰ' ਲਿਖਿਆ, ਅਜੇ ਅਗਲਾ ਅੱਖਰ ਪਾਉਣ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਾਨਕ! ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਂ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਰੂਪ ਰੰਗ ਹੈ, ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਂਧਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਾਲਕ ਅਦੁੱਤੀ ਜੋਤ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਵਤਾਰ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੇਵਲ ਐਨਾ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਵਸ ਚਲਦੀ ਰੀਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੜੀ ਭੇਦ ਭਰੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਲ ਤੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਬਾਲਕ! ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਸਮਾਦਕ ਅਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਛਾ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਜਪ ਤਪ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ। ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਐਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮਕਾਡਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪ ਹੀ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪਤ ਮੂਰਤਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਜਪ ਤਪ ਧੋਅਹੀਣ

ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜਾਈ ਸਮਾਂ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।" ਪਾਂਧਾ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, "ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੁਸੀਂ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋ?" ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ, ਅਨਾਦਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਨੇ ਏਕੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਚਕਰ ਹੈ, ਨਾ ਚਿਹਨ ਹੈ, ਨਾ ਬਰਨ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ ਰੂਪ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਹਸਤੀ ਏਕੰਕਾਰ ਕਰਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਮੀ ਹੋਈ ੴ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਲ ਉਸੇ ਨਿਰਵੈਰ, ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਅਜੂਨੀ ਅਤੇ ਸੁਤੇ ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਹਸਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਨਾਮ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥ ਅੰਗ- 3

ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ - 'ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ' ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਰਚਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਪਿਆ, ਉਸ ਮੂਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਚੇਤਨਤਾ ਸੰਗ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਉਹ ਨਿਯਮਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ, ਰੰਗਾਂ, ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹੰਭਾਵ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਲੋਤਰਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਸੀਮਤ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਅਭਾਵ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਉਸੇ ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਵਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਭਾਸਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਮੁੱਚਤਾ (ਸਮਸ਼ਟਤਾ) ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਵੱਖਰੇਪਣ (ਵਿਅਸ਼ਟਤਾ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਉਸੇ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਕਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਿਆ। ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੈ ਸਾਰਾ ਉਸ ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ

ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏਕ ਕਵਾਓ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ ਅਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ੧ੳ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਸ ਹਸਤੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਰਖ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਰਖ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਰਥ ਉਸ ਪੁਰਖ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਪੁਰਨ ਜੋਤੀ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਤ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮੁੱਚਤਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ; ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਸਮੇ ਰਸਮੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਜਿੰਦ ਅੱਖਰ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਪਾਂਧੇ ਦਾ ਅੰਦਰ ਹਿੱਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਰਮ ਜੋਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਧਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸਰਬ ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ, ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ, ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਂਧੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਛੱਡਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੇਰੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਜੇ ਤੂੰ ਉਸ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਸੂਝ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇਂ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦਾ ਝਲਕਾ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਓਅੰਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਵਿਸਮਾਦ ਭਰੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅੱਖਰ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਇਹ ਉਸੇ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪਾਂਧੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਛੱਡ ਕੱਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਅਜਿਹਾ ਲੇਖ ਲਿਖੋ ਜਿਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਸਿਰ ਤੇ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਈਏ, ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

ਜਾਲਿ ਮੋਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ
ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥
ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ
ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ
ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥
ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - 16

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀਵਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੇਖੇ ਕੌਤਕ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮਿਲਣਗੇ, ਇਹ ਨਿਰੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਮਨ ਦੇ ਹਨੇਰ ਘੁੱਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਜੋਤੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪ ਦੇ ਕੌਤਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਿਰਾਲੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਜੋਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਨ 1666 ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੰਮਤ 1723 ਦੀ ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਤਵੀਂ ਦੇ ਸੁਭਾਗੇ ਦਿਨ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈਆਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਹੁੰਦਾ ਤੱਕਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਘੜਾਮ ਵਾਲੇ ਜਦੋਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਜੋਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋਈ। ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਆਰਤੀ ਦੇਵ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਇਲਹਾਮ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲਪੁਰਖੀ ਜੋਤ ਸਹਿਤ ਉਹ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੇ ਰਾਹ ਉਪਰ ਤੋਰਨਾ ਹੈ। ਫੋਕਟ ਦੀਵਾਰਾਂ ਜੋ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਈਰਖਾ, ਦੈਤ ਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਤੋੜ ਦੇਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜਾਤ-ਏ-ਖਾਸ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੂਰਬ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਮੁਰੀਦ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਪੀਰ ਜੀ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੂਰਬ ਵਲ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਸ਼ੱਕਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਮਸ਼ਰਕ (ਪੂਰਬ) ਵਲ ਕਰਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ? ਪੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ 14 ਤਬਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੱਤ ਪਾਤਾਲ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ -

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ ॥

ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ ॥

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ ॥

ਅੰਗ - 7

ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਘੋਰ ਅਗਿਆਨਮਈ ਅਵਗਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਕੇ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਵ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਰੁਦਰ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਧਾਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਿਯਮਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਦੇ 14 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ 16 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤਿਆਂ ਤੇ ਤੋਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਜੋਤ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਕੇ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਆਦਿ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਐਨੇ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਵਖਰੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਸ਼ਟ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ, ਕੋਈ ਵਖਰੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਰਹੀ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜਗ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜੋਤ ਉਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

*ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪੱਸਿਆ ਭਯੋ।
ਦੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਗਯੋ।*

ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਐਨੇ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਮਹਾਨ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

*ਮੈ ਅਪੁਨਾ ਸੁਤ ਤੁਹਿ ਨਿਵਾਜਾ॥
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਰ ਕਰਬੇ ਕਉ ਸਾਜਾ।
ਜਹਾ ਤਹਾ ਤੈ ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ।
ਕਬਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹਟਾਇ।*

.....

*ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਪਰਮੇਸਰ ਉਚਰਿ ਹੈ।
ਤੇ ਸਭ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਮਹਿ ਪਰਿ ਹੈ।*

.....
*ਮੈ ਹੋ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਦਾਸਾ।
ਦੇਖਨ ਆਯੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ।*

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿਤਾ ਪਰ ਜੋ ਅਸਲੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਇਕ ਜੋਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਕਹੋ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜੋਤੀ ਕਹੋ, ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹੋ ਜੋਤੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਗਿਰਦੀ ਹੈ, ਅੰਨਮਈ ਕੋਸ਼ 'ਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਗਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ ਦੇਹ ਸਮਝਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਹੈਂ। ਜੀਵ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਹਸਤੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿਮਾਣਾ ਨਿਤਾਣਾ ਜੀਵ ਕਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ, ਤੂੰ ਜੋਤੀ ਹੈਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

*ਸਮੁੰਦ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥*

ਅੰਗ - 442

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ। ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਇਆ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਮਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

*ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥*

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਾਏ। ਪੀਰ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਲ ਰੂਪ ਪਰਮ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ ਮਠਿਆਈ ਦੇ ਬਰਤਨ ਲਿਆ ਕੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚਿਤਵ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੱਬੇ ਬਰਤਨ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹਨ, ਜੇ ਸੱਜੇ ਬਰਤਨ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਆਯੂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀ, ਆਪ ਪੀਰ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਦੋਹਾਂ

ਬਰਤਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿਤੇ। ਪੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਵਲੀ ਅਲਾਹ! ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕਰੀਂ, ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕਰੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਾਖੀਆਂ ਹਨ।

ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਕਈ ਸਾਧੂ, ਕਰਮਕਾਂਡੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਸਣਾਂ ਉਪਰ ਬਰੇਤੀ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੋਏ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਕਸਰ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤਖਾਨ ਲੋਧੀ, ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਮਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਾਜ ਛੱਡਿਆ, ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹੋ, ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਆਏ ਹੋ ਕਿ ਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ?

ਨਵਾਬ ਨੇ ਜਦ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੌਲਤਖਾਨ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜਦ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਇਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਮਨ ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕੰਧਾਰ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸੂਈ ਵਢੇਰੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਮੋੜਦੇ ਰਹੇ। ਸੋ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਸੱਚੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੋ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਲਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਾਖੀਆਂ ਸਮੇਤ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਸਾਧ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ, ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਉਪਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਪ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਹਿਲਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਬਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧੋਅ ਨਾਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਤਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਡਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵਦੱਤ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਕੌਤਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਕੌਤਕ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਆਪ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਿਨੌਣੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਚਰਖੜੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਾਜਰਾਂ ਮੂਲੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਬਹਾਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ

ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਕਲਮੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦਲਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਚਾਨਕ ਬਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੁਮਾਲ ਅਤੇ ਹਉਕੇ ਲੈਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨੇਤਰ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਕੀ ਸੰਕਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਆਪ ਨੇ ਹੋ ਰਹੇ ਘੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਇਲਾਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਉਠਾਵੇ ਤਾਂ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਐਨਾ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਰੁੜ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਕੌੜਾਂ ਮਣਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਥੰਮ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਗੁਰਗੱਦੀ ਉਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਆਪ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਕਲੀਗਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਸ਼ਰਫਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਥੋਂ ਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ 20 ਲੱਖ ਫੌਜ ਇਕੱਲੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਵਾਬਾਂ ਪਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਮਸੰਦ ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸ਼ਰਫਾ ਸੀ। ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਜਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਖੌਤ ਹੈ -

*ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਕਰੇਨਿ,
ਮਤ ਮਾਰਨ, ਹੱਡ ਗਾਲਣ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਨ ਦੇਨਿ।*

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਏ, ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੋਢੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦੇਈਏ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਡੋਲ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਕਰਾਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਰਿੱਛ ਵਾਲਾ ਮਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੀਂ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਰਿੱਛ ਸਮੇਤ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਸ਼ਰਧਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਹੈ, ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਮਦਾਰੀ ਆ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਦਾਰੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਹ ਰਿੱਛ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਘੁਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਦੇ ਰਿੱਛ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਹ ਰਿੱਛ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਹਾਸ ਰਸ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਹੱਸਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ! ਤੂੰ ਨਾ ਹੱਸ; ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਰਿੱਛ ਕੌਣ ਹੈ?"

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰਿੱਛ ਹੈ; ਕੀ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੈ?”

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਰਮ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਅਵਗਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਆਪਣਾ ਗੱਡਾ ਲੱਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੱਡਾ ਰੋਕ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਅ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੰਗਿਆ, ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੂੜ ਵਿਚ ਲਥਪੱਥ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਵਰਤਾਉਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਦਿਓ, ਮੇਰਾ ਗੱਡਾ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਤੁਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਰਿੱਛ ਵਾਂਗੂੰ ਟੱਪੀ ਜਾ ਰਿਹੈ? ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਂਦਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠ। ਭਾਈ ਧੰਨੇ ਦਾ ਗੱਡਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਲਦ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਗੱਡੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਅ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਗਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਕਿਣਕਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁਖ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੂੰ ਸੁਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ -

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ॥
ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ ਸੋਇ॥

ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਬੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ॥
ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ॥

ਅੰਗ - 473

ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਚੰਗਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਹੀ ਰਿੱਛ ਬਣੇਗਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਬਚਨ ਅਮੋਘ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਬਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਤਸ਼ਵੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਗਿਆ, ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ?

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ-1252

ਸਿਖ ਕੋ ਸਰਾਪ ਨਿਫਲ ਕਿਉਂ ਜਾਏ?

ਜਿਨ ਕੋ ਚਿਤ ਗੁਰਚਰਨ ਟਿਕਾਏ।

(ਰੁਤ ੧ ਅੰਸੂ ੧੮)

ਤੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤਾਵਾਂਗੇ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰਿੱਛ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਵਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਰਿੱਛ ਖਾਂਦੇ ਸਾਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਧੂਆਂ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਰੂਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ! ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ, ਪੁੱਛ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ।” ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕੌਤਕ ਨੇ ਅਸ਼ਰਧਕ ਹੋਏ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਅਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਕ superman (ਪਰਮ-ਮਨੁੱਖ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਚ ਨੀਚ, ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਭੇਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਕੇਵਲ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਇਕੋ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਇਆ -
 ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ॥
 ਅੰਗ - 1427

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਕੌਤਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ -
ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ॥
 (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ, ਵਾਰ ਖਾਲਸਾ)

ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ, ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ,
 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਏ ਹੋਏ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪਰਮ
 ਜੋਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਲਿਆਂਦੀ
 ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਹਿਤ ਦਸਦਿਆਂ
 ਫੁਰਮਾਇਆ -

ਰਹਿਣੀ ਰਹੈ ਸੋਈ ਸਿਖ ਮੇਰਾ।
ਓਹੁ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਉਸ ਕਾ ਚੇਰਾ।
 ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਰਹਿਤ ਪਿਆਰੀ ਮੁੜ ਕਉ, ਸਿਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ।

ਅਤੇ ਇਸ ਉਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਆਤਮਾ
 ਦਾ ਰਸ ਮਾਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ
 ਕੀਤਾ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਅੰਬਰ ਦਾ ਜੋ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ ਪਰ
 ਉਸ ਦੀ ਕੁਝ ਨਿਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਿਜੀ
 ਮਲਕੀਅਤ ਦੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਿਹਾ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਉਚਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ
 ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਤਹਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਤਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ
 ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ॥
ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋ)

ਇਸ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਲਿਜਾ ਕੇ ਇਕ
 ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਸਾਂਝ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜੋ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ
 ਅੰਕਿਤ ਹੈ -

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਧਰਮ ਅਰ ਕਰਮ॥
ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਭੇਦ ਨਿਜ ਮਰਮ॥
ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ॥
ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸੱਜਨ ਸੂਰਾ॥

ਯਾ ਮੈ ਰੰਚ ਨ ਮਿਥਿਆ ਭਾਖੀ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਾਖੀ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋ

ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਜੋ ਭੁੱਲ
 ਕੇ ਕਦੇ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਨਾ ਦਿੰਦਾ
 ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ
 ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ,
 ਜਿਸ ਆਦਰਸ਼ਧਾਰੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ
 ਦੀ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਉਤਮ ਆਦਰਸ਼ ਖਾਲਸੇ
 ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ,
 ਉਸ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ
 ਉਪਰ ਸਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਹਿੰਦੀ
 ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆਂ ਸੰਸਾਰ
 ਨੂੰ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਤੀ, ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ
 ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਮਨੁੱਖ
 ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਘਿਨੌਣੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ
 ਆਤਮਾ ਵਰਗੀ ਅਮਰ ਜੋਤ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਆਤਮ
 ਰਸੀਆ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਐਨਾ ਮਨਮੋਹਣਾ ਅਤੇ
 ਪਿਆਰਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਦੀ ਠੰਢਕ
 ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ,
 ਨਿਓਟਿਆਂ ਨੂੰ ਓਟ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵਜਦਾ ਸੀ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ
 ਨੂੰ ਤਾਣ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰ ਜਾਂਦਾ
 ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਮਾਂ
 ਲੰਘ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਮਹਾਨ ਉਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਘਟ
 ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਖਾਵੇ ਉਤੇ
 ਜੀਉਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਖਤਮ ਹੋ
 ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
 ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਜਨਮ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ
 ਦੀ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਅਕਲ ਸਭ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਜ ਧਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਟੀਚਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਐਸਾ ਥੋਥਾ ਜੀਵਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ਜੋ ਭੇਖ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦਾ, ਅੰਦਰਲੀ ਜੋਤ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰ
 ਮਨ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਈਰਖਾ,
 ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਰਗੇ
 ਸਾਰੇ ਅਵਗੁਣ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ
 ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰੇ ਤੇ ਚੋਟ
 ਲਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ
 ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਛੋਟੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ
 ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੇ। ਸ਼ੇਰ, ਚੀਤੇ, ਬਘਿਆੜ
 ਐਸੇ ਤਮੇ ਗੁਣੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਜਿਥੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
 ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਮਨੁੱਖ ਉਪਰ ਵੀ ਮਾਰੂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ
 ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ
 ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਮਹਾਨ ਥੰਮ੍ਹ

ਸੀ, ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸੀ, ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਸੀ, ਜਤ ਸਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ ਉਸਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਆ ਧਮਕਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿਉਂਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਬਾਹਰ ਚੁਗਦਾ ਗਧਾ ਫੜਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਚੜਵਾ ਕੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਪਤ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਗਧੇ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਉਹ ਗਧਾ ਫਸਲਾਂ ਖਾਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਗਧਾ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਾ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਲਿਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਤੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਵੀ ਇਹ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਘੁਮਿਆਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਗਧਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਢੋਣ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਸ਼ੇਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। ਆਪਣੇ ਬਲ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਸ ਇਕੋ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਮੰਨਤ ਮੰਨਾਂ, ਓਹੀ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਹਨ। ਅਜੇ ਗੱਲ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਗਧੇ ਨੇ ਹੀਂਗ ਵੱਟੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਵਿਚ ਵਿੜ੍ਹੇ ਗਧੇ ਨੇ ਉਹ ਹੀਂਗ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਿਛੜਿਆ ਗਧਾ ਹੀਂਗਦਾ-ਹੀਂਗਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਹੌਂਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਚਮੁੱਚੀ ਗਧਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਧੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਸਿਉਂਤੀ ਹੋਈ ਖੱਲ ਦੇ ਤੋਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਕੇ, ਖੱਲ ਲਾਹ ਲਈ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਭਰਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਆਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਅਸਚਰਜਤਾ ਵੀ ਆਈ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਕੌਤਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਾਲਾ ਚੋਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਆਪ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਚੋਜ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਤ ਸਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐ ਖਾਲਸਾ ਜੀਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਇਸ ਕੌਤਕ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਹਾਨ ਨਿਡਰ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਤੇਜ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰਲੀ ਰਹਿਤ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਈ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ -

ਜਿਸ ਨੋ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ

ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 306

ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜ਼ਮਾਨ ਹਰ ਥਾਂ ਰਮੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ, ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ - ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਅਪਣੱਤਾਂ ਭਰਿਆ ਜੋ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਨਿਰਾ ਨਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - 62

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਜੋਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਜੋਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਨਿਰਭਉ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਦਇਆਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਹਠੀਆਂ ਤਪੀਆਂ, ਜਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਖੂਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਜਦਿਆਂ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ

ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥

ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥

ਪੰਨਾ - 918

ਸੋ ਪਿਆਰਿਓ! ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਗੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹੇਗੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਰਦਾਰ ਮੰਨਣਗੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣਗੇ। ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬਣੋਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਂਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦੁਖ ਭੁੱਖ ਕੱਢ ਦੇਵੋਗੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ

ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੇਗੀ। ਹਰ ਥਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਆਦਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਲੰਗਰ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰੋਗੇ। ਬਾਣੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਗਾਓਗੇ। ਇਹ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰੋ ਰੁਮਕਦੀ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਰਹਿਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਰਹੋਗੇ। ਇਹ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦੇ ਜਾਪ ਵਿਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਚਸ਼ਮੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੱਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਏਹੀ ਜੀਵਨ ਐਸਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਗਏ ਉਪਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲੂ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣੋਗੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਤਿਢੀਠਤਾਈ ਵਰਤੋਗੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਫਿੱਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਆਤਮ ਰਸੀਆ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰੂਪ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਅੰਦਰਲਾ ਗਧਾਪੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਦਰਹੀਣਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅੱਜ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਦੇਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ ਜੀਵਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ੇਰ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਗਧਾ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ੇਰ ਹਾਂ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਗੁਰਮਤਿ ਰਿਦੈ ਗਰੀਬੀ ਆਵੈ।
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਨੇੜਿ ਨ ਜਾਵੈ।
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰਦਰਬੈ ਨੋ ਹਥੁ ਨ ਲਾਵੈ।
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰਨਿੰਦਾ ਸੁਣਿ ਆਪੁ ਹਟਾਵੈ।
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕਮਾਵੈ।
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਥੋੜਾ ਸਵੈ ਥੋੜਾ ਹੀ ਖਾਵੈ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਈ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 12/4

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਲੈਕਚਰ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਵਕਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ; ਜੇ ਕੇਵਲ ਮੁੱਖ ਡਿਆਨੀ ਘੋਟੇ ਲਾ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਰਮਖੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚੇ ਯੋਧੇ ਹਨ, ਸੱਚੇ ਬਲੀ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜੋਰੁ॥
 ਤਿਥੈ ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ॥
 ਤਿਥੈ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ॥
 ਤਿਨ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ॥
 ਤਿਥੈ ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ॥
 ਤਾ ਕੇ ਰੂਪੁ ਨ ਕਥਨੇ ਜਾਹਿ॥
 ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ॥
 ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ॥
 ਤਿਥੈ ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੇ ਲੋਅ॥
 ਕਰਹਿ ਅਨੰਦੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਸੋਇ॥
 ਸਚਖੰਡ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥
 ਤਿਥੈ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡ॥
 ਜੇ ਕੋ ਕਥੈ ਤ ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ॥
 ਤਿਥੈ ਲੋਅ ਲੋਅ ਆਕਾਰ॥
 ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ॥
 ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥

ਪੰਨਾ - 8

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਬਚਨ ਕਦੇ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਲਹੌਰੀ ਦੇ ਆਵੇ ਲਈ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬੁੱਧੂ ਦੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ-ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
 ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥

ਪੰਨਾ - 748

ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਨਿਰਾਲੇ ਕੌਤਕ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਚੌਲ ਪਲਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਗੇ ਗੱਡਿਆਂ ਉਪਰ ਰਖਵਾ ਲਏ। ਇਕ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਗੱਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਭਰ ਆਪ ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਖਿੱਧ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਪ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋਈ ਅੰਧਾ ਧੁੰਧ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਰ ਕੌਤਕ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਘੋੜ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਨੁਸ਼ ਉਪਰ ਬਾਣ

ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਘੋਗੜ ਦੇ ਮਾਰਿਆ, ਘੋਗੜ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਦੋ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਲ ਉਠੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁਖੀ ਵਾਲਾ ਤੀਰ ਇਕ ਗੰਦੇ ਘੋਗੜ ਦੇ ਮਾਰਿਆ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਦਬੂਦਾਰ ਪੰਛੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਾਸ ਤਾਂ ਕਾਂ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ; ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਆਪ ਨੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ? ਉਹ ਘੋਗੜ ਦਰਖਤ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਟਾਹਣੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤਾਇਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਜਾ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਉਤਸਵ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਣ ਦਾ ਨਿਮੰਤਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਭੋਜ ਛਕਣਾ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਨਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਲੰਗਰ ਲਈ ਪੰਗਤਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਲੜਕੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਜੂਠੇ ਬਰਤਨ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੱਥ ਧੁਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ ਪਈ। ਕਾਮ-ਬਾਣ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਚੇ ਸੁਭਾਵ ਤੋਂ ਤਿਲੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੀਚ ਕਾਮ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੁਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵੰਗਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ, ਮੇਰੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਵੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂ। ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਦਾ, ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਰਸ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਛਿੱਥਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਇਕਲਵਾਂਜੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਤਨੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਏ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟੀ! ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਾਂ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਿਆਇਆ ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਇਕ ਕਹਿਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਾਂ? ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਦੀਏ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬੜੀ ਮੰਦ ਲਗਦੀ ਹੈ ਬੇਟਾ! ਮੈਂ ਗੈਰਤ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਿਉਂਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਾਪੂ ਜੀ! ਸਾਰੀ ਉਲਝਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਂਗੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਜ਼ਤ ਸੁਰਖਿਸ਼ਤ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਦੰਡ ਭੋਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਤੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਲ ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਤੱਕ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਲੜਕੀ ਅਹਿਦੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਾਮ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਨਿਮਖ ਕਾਮ ਸੁਆਦ ਕਾਰਣਿ

ਕੋਟਿ ਦਿਨਸ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥

ਘਰੀ ਮੁਹਤ ਰੰਗ ਮਾਣਹਿ

ਫਿਰਿ ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿ॥ ਅੰਗ- 403

ਦੂਸਰਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹੇ ਕਾਮੰ ਨਰਕ ਬਿਸ੍ਰਾਮੰ ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭੁਮਾਵਣਹ॥

ਚਿਤ ਹਰਣੰ ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਗੰਮੰ ਜਪ ਤਪ ਸੀਲ ਬਿਦਾਰਣਹ॥

ਅਲਪ ਸੁਖ ਅਵਿਤ ਚੰਚਲ ਉਚ ਨੀਚ ਸਮਾਵਣਹ॥

ਤਵ ਭੈ ਬਿਮੁਚਿਤ ਸਾਧ ਸੰਗਮ

ਓਟ ਨਾਨਕ ਨਾਰਾਇਣਹ॥

ਅੰਗ - 1358

ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਾਜਨ! ਸਤਿਸੰਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪੂਜ ਹੋ, ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਹੋ, ਇਕ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਵਲ ਮੰਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇਖੇ। ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਾਮ ਮਦ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਤਿ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਜਨ! ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਗੰਦਗੀ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈਂ, ਗੰਦਗੀ ਘੋਗੜ ਖਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈ, ਤੈਨੂੰ ਸੋ

ਜਨਮ ਘੋਗੜ ਦਾ ਭੋਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਲੜਕੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ।

ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਦ ਕਰਮ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਸੌ ਜਨਮ ਘੋਗੜ ਬਣਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਤੂੰ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ, ਤੇਰੇ ਆਖਰੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਉਸ ਦਾ 100ਵਾਂ ਜਨਮ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅਕਾਰਨ ਬਾਣ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ ਦਾ ਦੰਡ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਦ ਦੇਹੀ 'ਚੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਮ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬੋਧਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਜਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਗਿਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਪਾਉਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪ ਪਾਸ ਨਾਹਨ ਦਾ ਰਾਜਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਰਾਜੇ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਪ ਨਗਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਸੂਰਮੇ ਯੋਧੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ, ਆਪ ਦੀ ਪਰਜਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਸ਼ੂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਡੀਲ ਡੌਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਆਫਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਭੇਤ ਭਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਰਾਜਿਆਂ ਵਲ ਤੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਇਸ ਵਕਤ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਇਕ ਘੁਰਨਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਡੀਲ ਡੌਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਡਰ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਇਸ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰੀਏ, ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹੀ ਰਾਜੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਅਭਿਮਾਨ ਭਰੇ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ

ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਡੀਲ ਡੌਲ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾ। ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਇਸ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਭੈ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰੇ। ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਉਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਗਿੱਦੜ ਨਾ ਬਣ, ਨੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਅੱਗੇ ਤੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨੱਠਣ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਹੁਣ ਦੌੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਸ਼ੇਰ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਅੰਗੜਾਈ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾਣਿਆ, ਆਪਣੇ ਬਲ ਨੂੰ ਜੋਖਿਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਵਲ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਿਆ; ਜਿਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਲੇ ਉਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਚੀਰ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ, ਐਉਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੂਹ ਨਮਸਕਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਰਾਜੇ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸ਼ੇਰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਨ! ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਇਹ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਜਨਮ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜੈਦਰਥ ਸੀ, ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਨੱਸਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਯੁੱਧ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ 84 ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀਰਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਹੋਇਆ, ਸ਼ੇਰ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਅੱਜ ਇਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਭੁਗਤਾਅ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਜੀਭ ਦੇ ਸੁਆਦ ਲਈ ਜਾਂ ਜੀਵ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਆਪ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਭਟਕਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਣ ਦੀ ਛੋਹ ਦੇ ਕੇ ਉਤਮ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸੋ ਅੱਜ ਆਪ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਕੱਟੇ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਵੀ ਛਕਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਚੌਲ ਤੇ ਪਲਾਓ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਵੱਛ

ਥਾਂ ਤੇ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿਓ, ਆਪਣੇ ਕੁੱਤੇ ਉਥੇ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਸਾਰੇ ਕੁੱਤੇ ਇਕ ਦਮ ਚੌਲਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਪਰ ਤਕੜੇ ਕੁੱਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਪਏ, ਮਾੜੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿਤਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਚਲਣ ਲਗ ਗਿਆ ਪਰ ਚੌਲਾਂ ਤਕ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਕ ਬੁਰਕੀ ਤਕ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਗਈ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇ ਵੀ ਚਾਵਲਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਲਹੂ ਲਹਾਣ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕੁੱਤੇ ਫੜ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਯਥਾਸ਼ਕਤ ਚਾਵਲ ਪਲਾਓ ਪਾ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਕੌਤਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਚੌਲ ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਕਿ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਤਾਂ ਭਰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਾਂ ਜੀਵਾਂ ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਆਪ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਕੌਤਕ ਤੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਮਰ ਸਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਫਤਹਿ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਵਿਚ, ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਇਕੱਲੀ ਲਕੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭੱਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਮਿਠਾਸ, ਜਲ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਭਾਈ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹਰਾ ਸਕੇ, ਹਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਸੀ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਿਆ। ਜੈ ਚੰਦ ਨੇ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਹਰਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਮਦਦ ਲਵਾਂਗਾ। ਵੈਰ ਭਾਵ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੰਦ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜਿੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨੀਚ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੈਚੰਦ ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿਤਾ।

ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰੋਂ ਪਾਰ ਦਲਾਂ ਦੇ ਦਲ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਦੀਨ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਲੱਖਾਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਸਤਵੰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿ ਲੁੱਟੇ

ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਸੀ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਭ ਲੁੱਟ ਲਈ ਗਈ। ਇਕੱਲੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਚਾਰ ਅਰਬ ਦੇ ਹੀਰੇ ਲੁੱਟੇ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮੰਤਵ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੂ ਬੇਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਗਊ ਰੂਪ ਲੜਕੀਆਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਸੈਂਕੜੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਦਰ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫਟ ਗਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਭਾਈ ਭਾਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧੇਗਾ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਵੋਗੇ, ਧਨ ਦੌਲਤ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੀ ਫਿਰੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਲਸਾ ਬਿਰਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਬਾਹਰਲਾ ਭੇਖ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਆਪ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਦੂਸਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇਵੋਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਿਆਇਆ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਭਾਵ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਣਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਰਹਿਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਚਲੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਗੌਰਵਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਗਵਾ ਲਵੋਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਗਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਭੇਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਵੈਰ ਭਾਵ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਊ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਮਰੋਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਤੀਸਰੀ ਪੁਸ਼ਤ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਉਸ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੈਰ ਭਾਵ ਤੇ ਫੋਕੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।

ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਕਾਰਨ ਲੋਧੀਆਂ, ਖਿਲਜੀਆਂ, ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਾਰਨ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ ਹੈ,

ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨਿਆਰਾ ਕੱਤਕ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਵਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਗਿਆਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਿਰਾਉਂਦੇ ਹੀ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਜੰਗ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਾਬਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨੇ ਪਏ। ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ। ਸਮਰਾਟਾਂ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਜਿੱਤ ਸਾਸ਼ਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਨ ਸੁਖਾਂ ਭਰਿਆ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬਾਰੂਦੀ ਸੋਨਾ ਲਾ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਸ਼ਕ ਦਾ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਪਰ ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੰਤ ਹਾਰ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਕਵੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੇਖਿਆ, ਆਪ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਿੰਬੂ ਵਾਂਗ ਨਿਚੋੜ ਦਿਤੇ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਪੁਲ ਵੱਢ ਦਿਤਾ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਲਾਟ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਤੀ ਹੋਈ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਛੇਤੀ ਜਾ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਸੰਭਾਲੋ।

*ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਯਾਰ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਦਾ,
ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਓਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰਸਾਲੀ।
ਉਹ ਤਾਂ ਭੱਜ ਕੇ ਲਾਟ ਨੂੰ ਜਾਇ ਮਿਲਿਆ,
ਗੱਲ ਜਾਇ ਦੱਸੀ ਸਾਰੀ ਭੇਤ ਵਾਲੀ।*

ਜੰਗਨਾਮਾ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ

ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬਹਾਦਰੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਈ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਪੈਂਦੀ।

*ਅੱਜ ਹੋਵੇ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇ,
ਜਿਹੜੀਆਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਤੇਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੀ।
ਘੋੜੇ ਆਦਮੀ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡਣ,
ਹਾਥੀ ਡਿਗਦੇ ਸਣੇ ਅੰਬਾਰੀਆਂ ਨੀ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਬਾਝੋਂ
ਫੌਜਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰੀਆਂ ਨੀ।*

ਜੰਗਨਾਮਾ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਸਥਾਪਨ

ਕੀਤੇ ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੁੱਤਾ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੱਠ ਰੱਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਾਸ਼ਕ ਆਇਆ ਜਿਹੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੱਚਾ ਸਿੱਖ ਪੱਕਾ ਸਿੱਖ ਕਹਿ ਕੇ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਓਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਦੱਸੀ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਨੋਖੇ ਚੌਜ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਜਰਨੈਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਮਰਹੱਟੇ ਸਰਦਾਰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਬੇਗਮ ਪਿਛੇ ਨੱਠ ਨਾ ਸਕੀ, ਪਾਲਕੀ ਉਸ ਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਾਲਕੀ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੋ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸਨ, ਪੂਰੇ ਆਤਮ ਸੂਝ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਪਾਲਕੀ ਚੁੱਕ ਲਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਬੇਗਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹੱਲਾ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਦੌੜ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਰਤਾਂਗੇ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਪੜਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁਕਿਆ, ਪਾਲਕੀ ਦਾ ਝਾਂਮਣ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਔਰਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਬੁੱਢੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਬੜੇ ਉਚੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬੇਟੀ! ਨਿਰਸੰਕੋਚ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾ, ਜਦ ਤਕ ਜੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਰਹਿ।” ਉਸ ਬੇਗਮ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੋਈ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਝਾਂਮਣ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਿੱਚਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਜੂਦ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੈ। ਝੱਟ ਹੀ ਪਛਾਣ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਓਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮੰਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਅਨਿਆਈ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਕਰਮਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਇਕ ਦਮ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਨਿਰਸੰਕੋਚ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਬਾ ਜਾਨ! ਤੁਸੀਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬੇਟੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਡਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਡੇ ਉਚ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਬਲਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਪਿਛੋਂ ਬਚਨ ਚਲ ਪਏ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਤਾਂ ਐਨੇ ਜਾਹਿਲ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਤਵੰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿ ਤੋੜਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਰਦੈਅਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਜਤ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਤੇਜ ਕਦੇ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਜਦੋਂ ਜਤੀ ਤੇ ਸਤੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੋਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ 84 ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੋਗੇ, 84 ਦੇ ਜੀਵ ਗਿਣੇ ਜਾਵੋਗੇ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜਾਂ ਪਿਛੇ ਹੱਟੀਆਂ, ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਗਮ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸੂਹੀਏ ਭੇਜ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਾਇਆ।

ਏਧਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਨੁਕੂਲ ਜਾਣਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਗਲ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਕੀ ਅੱਜ ਸੁਸਰਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਓਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰੋ ਜੋ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਰ, ਗਹਿਣੇ ਆਦਿ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਪਾਸ ਪਾਲਕੀ ਭਿਜਵਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਬੇਗਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਗਈ। ਜਰਨੈਲ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਝੱਟ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਰੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਯੁੱਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਉਹ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨੀ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਜਾਣਿਆ, ਕਿੰਨੇ ਤੋਹਫੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਤੋਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੋ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਚੜ੍ਹ-ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਥੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐ ਫਰਿਸ਼ਤਾ!

ਅਸੀਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਸਮਝਾਈ, ਕਾਹਬਾ ਸਰੀਫ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਈ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਅਜ਼ਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਸੋ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਾਲਾ ਕੌਤਕ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ 'ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ' ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਗੁਣ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਿਅ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਲੱਗੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੁਸਤਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ, ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਤਵੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ-ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਨ ਪੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਉਹ ਫਤਹਿ ਚੰਦ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪਾਉਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਪੀਰ ਬੁੱਧਸ਼ਾਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੱਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਆਪਣੇ 700 ਮੁਰੀਦਾਂ ਸਮੇਤ ਭਖੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ 300 ਮੁਰੀਦ, ਦੋ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋਇਆ। ਕਿਤੇ ਨਬੀ ਖਾਂ ਤੇ ਗਨੀ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਚ ਦਾ ਪੀਰ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਦਲੇਰ ਖਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

*ਕਿੱਤ ਤੇ ਆਇ, ਜਾਹਿ ਕਹਾਂ ਕੋ,
ਜਾਂਮਾ ਕੌਨ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ?*

*ਨਬੀ-ਗਨੀ ਖਾਂ ਉਤਰ ਦੀਨਸ,
ਇਹ ਸਿਯਦ ਉਚ ਬਾਸੀ ਜੋਇ।
ਕਰੀ ਹੱਜ, ਰਾਜੀ ਇਹ ਦੀਰਘ,
ਜਹਾਂ ਮੌਜ ਤਹਿ ਨਿੱਤ ਬਿਚਰੰਤ-
ਸੁਨਤ ਸਿਪਾਹੀ,*

ਗੰਮਨੇ ਤੂਰਨ ਪਹੁੰਚ ਨਿਕਟ ਉਮਰਾਵ ਭੰਨਤ।

ਇਹ ਪੁਛਣ ਤੇ ਉਸ ਨੀਲੇ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਅਨਾਇਤਸ਼ਾਹ ਸੱਯਦ ਪੀਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੁਰੀਦ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣਗੇ। ਗਨੀ ਖਾਂ ਨਬੀ ਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਰਨੈਲ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

*ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਮਰਾਵਾ ਸੁ ਤੱਤ ਫਿਨ
ਪਠਿਉ*

ਸਉਰ ਜਾਹਿ ਉਤਲਾਇ॥

*ਨੂਰ ਪੁਰੇ ਕੋ ਸੱਯਦ ਦੱਲ ਮਹਿੰ-‘ਅਮੁਕ’-ਸਿੱਵਰ
ਮਹਿੰ ਲਿਆਉ ਬੁਲਾਇ॥(ਰੁਤ 6 ਅੰਸੂ 46)*

ਦਲੇਰ ਖਾਂ ਗੜਸ਼ੰਕਰੀਆ ਜੋ ਇਸ ਦਸਤੇ ਦਾ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸੱਯਦ ਪਾਸ ਆਇਆ,

ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਚ ਦੇ ਪੀਰ ਹਨ, ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਾਤ ਭਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਅਦਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਰਨੈਲ ਸਾਹਿਬ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੋ। ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਨੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਲਿਆ ਕੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

ਸੁਨ ਉਮਰਾਵ ਡਰਯੋ ਉਰ ਅੰਤਰ
ਤੱਤ ਛਿਨ ਉਠਿਯੋ ਸਹਿਤ ਨਰ ਬਿੰਦ।
ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ-ਕਹਿ ਅਨਵਾਯੋ
ਸੱਯਦ ਸੰਗ ਆਇ ਕਰ ਬੰਦ।
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਬੈਠ ਗਯੋ ਢਿੱਗ
ਬਿਨਤੀ ਬੋਲਿਓ-ਪੀਰ ਬਿਲੰਦ।
ਅਟਕਾਵਨ ਕੀ ਕੀਨ ਅਵਗਿਯਾ,
ਸੌ ਬਖਸ਼ੋ ਤੁਮ ਹੋ ਬਖਸ਼ਿੰਦ। (ਰੁਤ 6 ਅੰਸੂ 47)

ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੋ। ਜਿਥੇ ਆਪ ਦਾ ਜੀ ਚਾਹੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਫਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਜੋ ਪੱਤਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦੇਣੀ ਕੁਥਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੰਨਗੀ ਵਜੋਂ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਪੱਤਰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

1. ਬਨਾਮੇ ਖੁਦਾਵੰਦੇ ਤੇਗੋ ਤੱਬਰ॥
ਖੁਦਾਵੰਦੇ ਤੀਰੋ ਸਨਾਨੋ ਸਿਪਰ॥

ਅਰਥ - ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਤੱਬਰ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਖੁਦਾ) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ। ਤੀਰ ਅਣੀਆਲੇ ਤੇ ਢਾਲ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਖੁਦਾ) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ।

2. ਖੁਦਾ ਵੰਦੇ ਮਰਦਾਨੇ ਜੰਗ ਆਲਮਾਂ॥
ਖੁਦਾ ਵੰਦੇ ਅਸਪਾਨੇ ਪਾ ਦਰ ਹੱਵਾ॥

ਅਰਥ - ਸੂਰਮੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਖੁਦਾ) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ। ਤਿਖੀ ਦੌੜ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ।

3. ਹਮਾ ਕੋ ਤੁਰਾ ਪਾਦਸ਼ਾਹੀ ਬਿਦਾਦ,
ਬਮਾ ਦੌਲਤੇ ਦੀ ਪਨਾਹੀ ਬਿਦਾਦ॥

ਅਰਥ - ਉਸੇ ਰੱਬ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਦੀਨ ਪਨਾਹੀ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿਤਾ ਹੈ।)

4. ਤੁਰਾ ਤੁਰਕ ਤਾਜੀ ਬ-ਮਕਰੋ ਰਿਆ,
ਮਰਾ ਚਾਰਾ ਸਾਜੀ ਬ ਸਿਦਕੋ ਸਫਾ।

ਅਰਥ - ਤੇਰੀ ਦੌੜ ਧੁਪ (ਯਾ ਲੁਟ ਮਾਰ) ਮਕਰ ਤੇ ਫਰੇਬ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਤਦਬੀਰ ਸਿਦਕ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਹੈ।

5. ਨ ਜ਼ੇਬਦ ਤੁਰਾ ਨਾਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ,
ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬਾਂ ਨ ਆਇਯਦ ਫਰੇਬ।

ਅਰਥ - ਤੈਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੋਭਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬਾਂ (ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ) ਤੋਂ ਫਰੇਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

6. ਨਾ ਤਸਬੀਹੇਤ ਅਜ਼ ਸਜੋ ਰਿਸਤਹਏ ਬੇਸ਼,
ਕਜ਼ਾਂ ਦਾਨਾਂ ਸਾਜੀ ਵਜ਼ੀ ਦਾਨਾ ਖੇਸ਼,

ਅਰਥ - ਤੇਰੀ ਤਸਬੀ ਧਾਗੇ ਤੇ ਮਣਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਮਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਜਾਲ।

7. ਤੂ ਖਾਕੇ ਪਿਦਰ ਰਾ ਬਕਿਰ ਦਾਰੇ ਜਿਸ਼ਤ,
ਬ ਖੂਨੇ ਬਿਰਾਦਰ ਬਦਾਰੀ ਸਰਿਸ਼ਤ।

ਅਰਥ - ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਭੈੜੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਗੁੰਨਿਆ।

8. ਵਜ਼ਾਂ ਖਾਨਹਏ ਖਾਮ ਕਰਦੀ ਬਿਨਾ,
ਬਰਾਏ ਦਰੇ ਦੌਲਤੇ ਖੇਸ਼ ਰਾ।

ਅਰਥ - ਤੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਘਰ ਬਣਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।

9. ਮਨ ਅਕਨੂ ਬ ਅਫਜ਼ਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ੇ ਅਕਾਲ,
ਕੁਨਮ ਆਬੇ ਆਹਨ ਚੁਨਾ ਬਰਸ਼ਿਕਾਲ।

ਅਰਥ - ਮੈਂ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਫਜ਼ਲ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਾਣੀ (ਧਾਰ) ਨਾਲ ਬਰਸਤਾਤ ਵਾਗੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਾਂਗਾ।

10. ਜ਼ਿ ਕੋਹੇ ਦੱਕਨ ਤਿਸ਼ਨਹ ਕਾਮ ਆਮਦੀ,
ਜ਼ਿ ਮੈਵਾੜ ਹਮ ਤਲਖ ਕਾਮ ਆਮਦੀ।

ਅਰਥ - ਦੱਖਣ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੂੰ ਅਸਫਲ ਆਇਆ ਹੈਂ ਤੇ ਮੇਵਾੜ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿਹਾਇਆ ਆਇਆ ਹੈਂ -

11. ਬਦੀ ਸੂ ਚੁ ਅਕਨੂ ਨਿਗਾਹਤ ਦਵਦ,
ਕਿ ਆਂ ਤਲਖੀਓ ਤਿਸ਼ਨ ਗੀਯਤ ਰਵਦ।

ਅਰਥ - ਇਸ ਪਾਸੇ ਹੁਣ ਜੇ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰੀ ਤਾਂ ਉਹ (ਗਲੇ ਦੀ) ਤਲਖੀ ਤੇ ਤ੍ਰੇਂ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

12. ਚੁੰ ਆਤਿਸ਼ੇ ਜ਼ੇਰਿ ਨਾਹਨਤ ਨਿਹਮ,
ਜ਼ਿ ਪੰਜਾਬ ਆਬਤ ਨ ਖੁਰਦਨ ਦਿਹਮ।

ਅਰਥ - ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗ ਰਖਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਦਿਆਂਗਾਂ। (ਭਾਵ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾਂ)-

13. ਚਿਹ ਸੁਦ ਗਰ ਸਿਗਾਲੇ ਬ-ਮਕਰੋ ਰਿਯਾ,
ਹਮੀ ਕੁਸ਼ਤ ਦੋ ਬਚਹਏ ਸ਼ੇਰ ਰਾ।

ਅਰਥ - ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਗਿੱਦੜ ਨੇ ਮੱਕਰ ਤੇ ਫਰੇਬ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਦੋ ਬਚੇ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

14. ਚੁੰ ਸ਼ੇਰੇ ਜ਼ਿਯਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮਾਨਦ ਹਮੀਂ,
ਜ਼ਿ ਤੋਂ ਇਨਤਕਾਮੋਂ ਸਤਾਨਦ ਹਮੀਂ।

ਅਰਥ - ਜਦ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਬਬਰ (ਤੂੰਦ ਖੌ) ਅਜੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਬਦਲਾ ਲਏਗਾ।

15. ਨ ਦੀਗਰ ਗਰਾਯਮ ਖੁਦਾ ਤ,
ਕਿ ਦੀਦਮ ਖੁਦਾਉ ਕਲਾਮੇ ਖੁਦਾਤ।

ਅਰਥ - ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਤੇ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

16. ਬਾ-ਸੁਰੰਧੇ ਤੋਇਅਤਬਾਰੇ ਨ ਮਾਂਦ,
ਮਰਾ ਜੁਜ਼ ਬਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਕਾਰੇ ਨ ਮਾਂਦ।

ਅਰਥ - ਤੇਰੀ ਸ਼ੌਹ ਤੇ (ਮੈਨੂੰ) ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।
ਮੈਨੂੰ (ਹੁਣ) ਸਿਵਾਏ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

17. ਤੂਈ ਗੁਰਗਿ ਬਾਰਾਂ ਕਸ਼ੀਦਾ ਅਗਰ,
ਨਿਹਮ ਨੀਜ਼ ਸ਼ੇਰੇ ਜ਼ਿ ਦਾਮੇ ਬਦਰ।

ਅਰਥ - ਜੇ ਤੂੰ ਬੜਾ ਚਾਲਾਕ (ਜ਼ਮਾਨਾ ਦੀਦਗ) ਬਘਿਆੜ ਹੈਂ, ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਖਾਂਗਾ।

18. ਅਗਰ ਬਾਜ਼ ਗੁਫਤੋ ਸ਼ਨੀਦਤ ਬਮਾਸਤ,
ਨਮਾਯਮ ਤੁਰਾ ਜਾਦ ਹਏ ਪਾਕੋ ਰਾਸਤ।

ਅਰਥ - ਜੇ ਤੇਰੀ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਲ ਬਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਾਹ ਦਿਖਲਾਵਾਂਗਾ।

19. ਬਮੈਦਾ ਦੋ ਲਸਕਰ ਸੱਫਆਰਾ ਸ਼ਵੰਦ,
ਜ਼ੂਦੀ ਬਹਮ ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਸ਼ਵੰਦ।

ਅਰਥ - ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੋ ਲਸਕਰ ਸਫਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣ, ਤੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਆਪੋ ਵਿਚ (ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣ।

20. ਮਿਯਾਨੇ ਦੋ ਮਾਨਦ ਵ ਫਰਸੰਗ ਰਾ,
... (ਇਥੋਂ ਸੱਤਰ ਗੁੰਮ ਹੈ)

ਅਰਥ - ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਾਸਲਾ ਹੋਵੇ ਤੂੰ ਮੀਲ ਦਾ।

21. ਅਜ਼ਾਂ ਪਸ ਦਰਾਂ ਅਰਸਾਏ ਕਾਰ ਜ਼ਾਰ,
ਮਨ ਆਯਮ ਜੁਰੀਦਾ ਤੂੰ ਬਾ ਦੋ ਸਵਾਰ।

ਅਰਥ - ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਦੋ ਸਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਂਵੀ।

22. ਤੂ ਅਜ਼ ਨਾਜ਼ੋ ਨਿਆਮਤ ਸਮਰ ਖੁਰਦਾਈ,
ਜ਼ਿ ਜੰਗੀ ਜਵਾਨਾ ਨ ਬਰ ਖੁਰਦਾਈ।

ਅਰਥ - ਤੂੰ ਲਾਡਾਂ ਤੇ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੇ ਫਲ ਖਾਧੇ ਹੋਇ ਹਨ, (ਪਰ) ਜੰਗ ਦੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

23. ਬ ਮੈਦਾਂ ਬਿਆ ਖੁਦ ਬ ਤੇਗੋ ਤਬਰ,
ਮਕੁਨ ਖਲਕੇ ਖੁਦਾ ਕਿ ਜੋਰੋ ਜਬਰ।

ਅਰਥ - ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਤਬਰ ਨਾਲ ਆਪ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ, ਖਾਲਕ ਦੀਆਂ ਖਲਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ (ਤਬਾਹ) ਨਾ ਕਰ।

(ਲੇਖਕ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ 'ਨਾਰਾ')

ਪੁਸਤਕ - ਸਫਰਨਾਮਾਂ ਤੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾਂ, ਵਿਚੋਂ)

ਦੂਸਰੀ ਪਤਰਕਾ ਦੀਨੇ ਕਾਂਗੜ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਆਪ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਜੋਤ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤ ਵਿਚੋਂ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟੀ, ਅਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਤੇਤੀ ਸਵੱਈਏ ਆਦਿ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੇਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਰਸ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਰਸੀਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਉਹ ਚੇਤ ਹੈ ਕਿਤੇ ਅਚੇਤ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਉਹ ਚਿੰਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਖੇਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੂੰ ਹੀ-ਤੂੰ ਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਰੀਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ ਅਤੇ ਭੇਖਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪਰਮ ਜੋਤ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਖੰਡਤ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸੇ ਜੋਤ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣੀਏ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਸੰਤ ਕਹੋ, ਗੁਰਮੁਖ ਕਹੋ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ,
ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ,
ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮੜੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥
ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,
ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ,
ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨ.ਖਾਲਸ ਜਾਨੈ॥

ਜਿਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭਰਮ ਤੇ ਭੇਖ 'ਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਭੁਗੋਲਿਕ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਬ ਸਿਸ਼ਟੀ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਦ ਬੰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਕ ਉਚੇਰਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਚਾ ਉੱਠੋ, ਹਉਮੈ ਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਮਿਟਾ ਕੇ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ
ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੇਰੀ॥
ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -
ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੰਜ॥

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥
 ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥
 ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ॥
 ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥

ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ

ਨਿਆਰੇ ਭੇਖ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਨਿਆਰੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ
 ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਲੋਕਾ ਵੇ ਹਉ ਸੁਹਵੀ ਸੁਹਾ ਵੇਸੁ ਕਰੀ॥
 ਵੇਸੀ ਸਹੁ ਨ ਪਾਈਐ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਸੁ ਰਹੀ॥
 ਨਾਨਕ ਤਿਨੀ ਸਹੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ॥
 ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ ਇਨ ਬਿਧਿ ਕੰਤ ਮਿਲੀ॥

ਅੰਗ - 785

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜੇ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲੱਗੇ
 ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਸੱਚ ਦੇ ਜਨੇਊ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ, ਸੱਚੇ ਤਿਲਕ
 ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ
 ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ
 ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪੰਨਿ ਪੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
 ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ॥ ਅੰਗ - 283

ਇਹ ਵਾਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਪਰ
 ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੁਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਆਪ
 ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਕੌਤਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪ
 ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ।

ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਕ ਅਜੀਬ ਵਸਤਰਾਂ
 ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਆਪ ਪਾਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਫੰਘ ਆਪ ਦੀ
 ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਆਦੇਸ਼-ਆਦੇਸ਼, ਨਾਰਾਇਣ-ਨਾਰਾਇਣ
 ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਦਮ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ
 ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਨਾਰਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ਕਿ
 ਜਿਸ ਖੰਡ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ, ਛਿਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੰਜ ਫੰਘ ਸਾਡੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਹਨ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼
 ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਇਹ
 ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਅਨਲ ਪੰਖੀ ਦੇ ਫੰਘ ਹਨ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ space
 (ਉਚੇ ਆਸਮਾਨ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਉਥੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਨੇਤ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਾਂ ਪੰਛੀਆਂ
 ਵਾਂਗੂੰ ਚੋਗੇ ਚੁਗਣ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਤਾਸੀਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਾਂਗੇ। ਜਾਓ, ਸਿਗਲੀਗਰ ਤੋਂ ਇਹ ਫੰਘ
 ਬਾਣਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਵਾ ਕੇ ਲਿਆਓ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਣ ਚਲਾਵਾਂਗੇ,

ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ।

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬਾਣ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ, ਹੌਲੀ-
 ਹੌਲੀ ਉਹ ਬਾਣ ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਤੇ ਗਿਰਦਾ
 ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਬਾਣ
 ਛੱਡੇ, ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਭਾਲੇ ਪਰ ਬਾਣਾਂ ਦਾ
 ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਿਥੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ
 ਇਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਰੇ, ਕਿੱਡੇ ਭਾਰੇ ਬਾਣਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਇਹ
 ਪੰਛੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਇਹੀ ਤਾਸੀਰ ਬਾਣੀ
 ਵਿਚ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਲੋਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ
 ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ
 ਹੈ -

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ
 ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ॥

ਅੰਗ - 722

ਇਸ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ
 ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ -

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ
 ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ॥ ਅੰਗ - 797

ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਓ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ
 ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਐਨਰਜੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਜੀਵ, ਜਿਸ
 ਦਾ ਵਾਸਾ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ
 ਜੀਅ ਚੁਕ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
 ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਦੇ ਹੋਂਦ ਹੈ,
 ਕਦੇ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ
 ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ
 ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਅ
 ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ
 ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਚਾਰੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰਮੁਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ
 ਵਿਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਵੀ ਤਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਯੁੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
 ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 306

ਆਪ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸਕਾਰਥ ਹੋ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਕੌਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ
 ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋਗੇ, ਫੇਰ ਸਾਡਾ
 ਆਉਣਾ ਤੇ ਜਾਣਾ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਮ
 ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ
 ਗੌਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਣੋ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
 ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ
 ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥
 ਗੁਹਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ
 ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੈ ਖੋਤਿ॥
 ਸਭੁ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪਛਾਣਿਆ
 ਤਾਂ ਇਕੁ ਰਵਿਆ ਇਕੋ ਓਤਿ ਪੋਤਿ॥
 ਇਕੁ ਦੇਖਿਆ ਇਕੁ ਮੰਨਿਆ
 ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਵਣ ਸਰੋਤਿ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ
 ਤੂ ਸਚੁ ਸਚੇ ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਹੋਤਿ॥ ਅੰਗ - 310

ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਪਸਾਰਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਆਪ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੰਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਜਲ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਾਹੁਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਭਰਮਾਂ ਭੇਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭੇਖ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਮੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੇਖ ਬਣਾ ਕੇ, ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਸਤਰ ਰੰਗਾ ਕੇ ਸਭ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਪਿਆਰਿਓ! ਭਰਮ ਭੇਖ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਿਕਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥
 ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ॥
 ਲਾਇ ਖੋਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ॥
 ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲੁ॥
 ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
 ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ॥
 ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ॥
 ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ॥ ਅੰਗ - 283

ਇਹ ਖੋਪ ਲੱਦ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਚਲ, ਇਹ ਵਿਹੁ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਛੱਡ ਦੇ। ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਦੇ ਕੋਈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥
 ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ
 ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥ ਅੰਗ - 999

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਪੱਤੇ ਵਾਚ ਕੇ ਘਾਟੇ ਵਾਧੇ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਘਾਟਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਪਓ, ਜੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰੋ, ਐਸਾ ਵਪਾਰੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁਖ ਉਜਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ

ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਨਾਗਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਿੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੁਰਛਿਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ -

ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ ਉਦਰ ਮਹਿ ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ
 ਮਾਇਆ॥
 ਮਾਇਆ ਅਗਨਿ ਸਭ
 ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਕਰਤੈ ਖੋਲੁ ਰਚਾਇਆ॥
 ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜੰਮਿਆ ਪਰਵਾਰਿ ਭਲਾ
 ਭਾਇਆ॥
 ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ
 ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ॥
 ਏਹੁ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ
 ਮੌਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 921

ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਨਾਗਨੀ ਜਗਤਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ॥
 ਇਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਜੋ ਕਰੇ
 ਤਿਸ ਹੀ ਕਉ ਫਿਰਿ ਖਾਇ॥ ਅੰਗ - 510

ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣਾ ਜੋ ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵਿਹੁ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅੰਦਰ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਹ ਵਪਾਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਪਿਛੋਂ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜੀਵ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਵੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਕੀਮਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਲਗਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ -

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
 ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ॥
 ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ॥
 ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ॥ ਅੰਗ - 283

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਦਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਗਮਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜੇ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਟੋਲ੍ਹ ਲਈਏ ਜੋ ਇਸ ਅੰਦਰ ਛੁਪੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਓਹੀ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਓਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ -

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
 ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

(-----)

ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਜ ਮਾਰਗ ਭਾਗ - ੨ (PATH OF FIRE AND LIGHT) Vol. II

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਅਧਿਆਇ ਦੂਜਾ

ਮੌਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ

ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਡਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੌਤ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਨਾ ਹੀ ਮਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ? ਮਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਰਦਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਰਨ ਦਾ ਡਰ ਦਰਦਨਾਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਮੀਜ਼ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਦਰਦ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਕਮੀਜ਼ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਦਰਦ ਤੇ ਡਰ ਦਾ ਅਭਾਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਵਤੀਰਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ। ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, ਮੌਤ ਤਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਅਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਅਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਸਮਝਣ ਦੀ, ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ, ਤਕੜਾ ਬੰਦਾ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਰਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰਣ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਉੱਚਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਮੌਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ ਕੇ ਡਰੋਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਡਰ ਲੱਗੇਗਾ? ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਦੋ ਮੂੰਹ ਹਨ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਛੁਟ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹੀ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਅਮਰ ਹੋਵੇ ਅਟੱਲ ਹੋਵੇ?

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ੀ ਸੀ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚੰਗਾ ਤੂੰ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਚਸ਼ਮੇ ਕੋਲ

ਚਲਾ ਜਾ, ਉਸ ਝਰਨੇ ਦਾ, ਚਸ਼ਮੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈ, ਤੂੰ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਸੋ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਓਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਬੜੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਗਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗਾ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕ ਰਹੇ ਸੀ।

ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ, ਨਾ ਪੀ, ਨਾ ਪੀ, ਇਹ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੀ, ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖੀ ਹਾਂ, ਪੀੜਤ ਹਾਂ।

ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?" ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸੱਤਿਆ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ, ਸਾਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਅਸੀਂ ਪੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਮਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਕਸ਼ਟ ਹੈ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰ ਅਮਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਮਰਨ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਮਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂਗੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਂ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁੱਖ, ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਨੂੰ 'ਸਹੋਦਰ' ਜਾਂ ਭੈਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੀਂਦ ਤੇ ਮੌਤ ਦੋਨੋਂ ਭੈਣਾਂ ਹਨ, ਇਹ ਇਕੋ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਭੈਣਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਨੀਂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਿਚਾਓ ਤੋਂ, ਦਬਾਓ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਬਾਓ ਤੋਂ, ਤਨਾਓ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੰਮੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਲਈ, ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਲਈ ਸੌਂਦੇ ਹੋ, ਮੌਤ ਤੁਹਾਨੂੰ 100 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 200 ਸਾਲ ਵੀ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਦੇ ਸਾਲ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਮੌਤ ਡਰਾਵਨੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਮੌਤ ਡਰਾਵਨੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੌਤ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਲੋੜ ਹੈ ਮੌਤ

ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਰਨਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦਿਲ, ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਲੜਾਈ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਅਸੀਂ ਮਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਡਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥੀ ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਤੁਹਾਡੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਮੌਤ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਉਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਭੈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ, ਡਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਡਰਦਾ ਹੋਵੇ ਲੋਕੀ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਤੋਂ, ਦਰਦ ਤੋਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਤਕਲੀਫ਼ ਸਹਿਣੀ ਤੇ ਫੇਰ ਮਰਨਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਰਦਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੁਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਵੇਦਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਸੰਤਾਪ ਕੀ ਹੈ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ।

ਰੋਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਲੋਕੀ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ, ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਨ ਵੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਏਥੋਂ ਵਿਛੋੜਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਣੀ ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸਰੋਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆਏਗਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਤੋਂ, ਸ੍ਰੋਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ।

ਯੋਗ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਆਦਤ ਹੈ, ਇਹ ਆਦਤ ਐਨੀ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ, ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਜਾਨਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਮੂਹ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ, ਸਿੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਆਪਣਾ ਆਚਾਰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਮੌਤ ਦੀ ਆਦਤ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਸਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਸੰਪੂਰਨ ਯੋਗੀ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ, ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ, ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਮਾਰਗ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਯੋਗ ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਪਰ 'ਕਾਇਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼' 'para-kaya-pravesha' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਚੇਤਨ ਰਹਿ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਐਨਾ ਰੌਚਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਏਸੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਲਗਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖੋਜਿਆ ਪਰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਬਹਿਸਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦੱਸਾਂਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ, ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਕ ਭਾਗ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ।

ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'The Tibetan Book of The Dead' ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹੀ ਭਾਗ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਨਾਲੰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਨੌਂ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਿਬਤਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੋਧੀ ਮਜ਼ਹਬ ਬਾਰੇ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਗਿਆਨ ਉਹ ਤਿੱਬਤ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਪੁਰਾਨ (Gurupurana) ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਨ ਵੈਦਕ ਰਸਮੇ ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਬੜੀ ਹੀ ਅਲੰਕਾਰਕ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਤਿਕਥਨੀ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ ਸਮਝਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਰਾ ਦੇਖੋ, ਸੋਚੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਭੈਣ ਭਰਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਸ਼, ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਿੱਧਾ ਕੀ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆਨ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਇਹੋ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ।

(-----)

ਪਦਮਾ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਦਸੰਬਰ, 2012 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 59)

8.

ਦੁਇ ਜਣੀਆਂ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀਆਂ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਨਿੱਕੋ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਾ ਸਮਝੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ। ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਤਾਂ ਮਿਲੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੁਆਦ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਸੁਆਦ ਜੋ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਭਰਮ ਤੇ ਪੱਕਾ ਭਰਮ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੀ ਵਾਕਯ-ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ, ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕੁਛ ਹੈ ਅਰ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਨ ਤਰੰਗ ਦੀ ਤੂੰਗਣੀ ਖੇਡ ਓਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ।

ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਮਨਤਰੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਸੁਆਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਹਾਂ ਉਥੇ ਆਏ ਸੁਆਦ ਦੀ ਯਾਦ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਨਿੱਕੋ ਨਾਲ ਕਈ ਵੇਰ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬੀ ਸੁਆਦ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਸਨਿੱਕੋ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਤੇ ਦਿਲ ਉਸ ਦਾ ਮਾਨੋਂ ਧਨ ਸ਼ਕਤੀ (ਲਾਹੇ ਵਾਲੇ ਰੁਖ) ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ।

ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ, ਛੇਕੜ ਰਵਾਲਸਰ ਜਾਣ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ, ਰਾਣੀ, ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੀ ਸਨਿੱਕੋ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸਭ ਘੋੜੇ ਪੀਨਸਾਂ ਤੇ ਟੁਰ ਪਏ ਤੇ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਹੋਰ ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਬੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਵੀ ਆਏ ਸਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਬੀ ਮੱਥੇ ਟੇਕ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਚੰਬਿਆਲੀਏ ਪਛੇਤੇ ਪੁੱਜੇ; ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਦਮਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਭ ਪਹਾੜੀ ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਧਾਕ ਸੀ, ਸਭੇ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਪਦਮਾ ਆਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭੇ ਇਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਈਆਂ। ਇਸਨੇ ਆਦਰ ਦੇ ਕੇ ਬਹਾਲਿਆ ਤੇ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਉਂ ਵਾਰਤਾਲਪ ਛਿੜੀ -

ਪਦਮਾ - ਸੁਣਾਓ! ਬਾਈ ਧਾਰ ਦੇ ਸ਼ਤਰੂ ਨਾਲ ਸੁਲਹ ਸਫਾਈ ਹੋ ਗਈ?

ਰਾਣੀ ਗੁਲੇਰਨ - ਇਉਂ ਨਾ ਕਹੋ ਦੁਲਾਰੀ ਜੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਡਿੱਠੇ ਸੁਣੇ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਨ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੁ ਇਸ ਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਮੱਥੇ ਲਾਈ ਰਖੇ ਨੇ।

ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰਨ - ਸੰਭਲ ਕੇ ਬੋਲ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਓਂ ਵਸਣਾ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਧੱਕਾ ਨਾ ਮਿਲ

ਜਾਈ!

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਨ - ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਜਾਲ ਹੈ! ਖਸਮ ਨੂੰ ਨੋਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਕਿਓਂਬਲਨੀ - ਰਾਮ ਰਾਮ! ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਤੇਰਾ ਏਹੀ ਹੈ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਨ - ਡਿੱਠਾ ਨੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ, ਸੋ ਜਾਦੂ ਤੇ ਲੱਖ ਟੂਣਾ। ਖਸਮ ਮੁੱਜੂ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਮਟ ਦਿਨ ਰਾਤ ਢੂੰਡਣੇ! ਇਹੋ ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਹੈ? ਨਾਲੇ ਨਿਖਸਮੇ ਖਸਮ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਨੂਰਪੂਰਨ - ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਈ, ਬਥੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਆਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹੋਈ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕੀਤੇ, ਛੇਕੜ ਖਸਮਾਂ ਖਾਣਾਂ ਚੰਬੇ ਦੀ ਇੱਕ ਭਿੱਟਣ ਤੇ ਰੀਝ ਪਿਆ। ਲੈ ਹੁਣ ਉਹ ਰਾਣੀ ਤੇ ਮੈਂ ਗੋਲੀ। ਤਾਪ ਸੜੀ ਘਰ ਰਹਿ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਨੇ ਇੱਥੇ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸਾਹ ਏ?

ਰਾਣੀ ਜੁੱਬਲ - ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਚ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕੀਹ? ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਭਰੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨਿਬਾਹੀਏ। ਸਾਡਾ ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਸੀਤਾ ਵਰਗਾ ਨਿਭੇਗਾ। ਰਾਮ ਦੀ ਰਾਮ ਜਾਣੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪਏ ਕੀ ਬਨ ਨੂੰ ਤੋਰੇ।

ਪਦਮਾ (ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) - ਪੜ੍ਹ ਹੋਏ ਓ ਚੰਗੇ।

ਰਾਣੀ ਨਾਹਨ - ਭੈਣੇ! ਜੇਹੀ ਬਣੀ ਤੇਹੀ ਸਾਰ ਲਈ। ਸਦਾ ਪਰਛਾਵੇਂ ਟਿਕੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਸਦਾ ਸਿਖਰੇ ਬਿਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਸਭ ਕੁਝ ਢਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਰੋਸ ਕਿਉਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਸ ਨੂੰ। ਆਪਣੀ ਨਿਬਾਹੀ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਉੱਤੋਂ ਮੂੰਹ ਚੋਪੜੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਮੂੰਹ ਮੀਟੀਆਂ ਪਰਾਕੜੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸੌਂਕਣਾਂ ਤੇ ਸੌਂਕਣਾਂ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਪਈਆਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਓਹ ਤਾਂ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨਣਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਗੁੱਡੀ, ਉਹ ਬਣ ਬੈਠੀਆਂ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ। ਇਹੋ ਕੁਛ ਹੈ ਕਿ ਹੋ? (ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਸ ਪਈਆਂ)।

ਰਾਣੀ ਕਹਿਲੂਰਨ - ਖਰੀਆਂ ਪਈ ਕਹਿਨੀ ਏਂ, ਡਰਨੀਏ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਰਾਜੇ ਕੰਨੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਚੜ੍ਹੀ ਗੁੱਡੀ ਨਾ ਕੱਟੀ ਜਾਏ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਕੱਟੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਾਏ ਕੱਟੀ ਮਾਰੀ ਜੁੱਤੀ ਤੋਂ। ਖਾਣਾ ਹੈ ਖੱਟਿਆ ਕਰਮ ਦਾ। ਜਦ ਤੋੜੀ ਹੈ ਯਾਵਰੀ ਕਰਮ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਾਂਗੀ ਨੋਕ ਤੇ ਖਸਮ ਕਿ ਰਾਜਾ। ਜਦੋਂ ਦਿਤੀ ਹਾਰ ਕਰਮ ਨੇ, ਬਾਹੁੜੀ ਕਰਨੀ ਨਾ ਰੂਪ ਨੇ, ਨਾ ਅਕਲ ਨੇ,

ਨਾ ਮਿਣਮਿਣ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨਾਂ ਧਿਆਨਾਂ ਨੇ।

ਰਾਣੀ ਸੁਕੇਤਣ - ਭੈਣੇ! ਡਰੀਏ ਕਰਮ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ? ਸੀਤਾ ਨਾ ਬਚੀ, ਰਾਧਾਂ ਐਡੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁਕਦੀ ਸੁੱਕ ਗਈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਪਏ ਡਰ ਡਰ ਮਰੀਏ? ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ ਓਦੋਂ ਭੈ ਨਾਲ ਮਰੀਏ, ਜਦੋਂ ਕਟੀ ਜਾਵੇ ਓਦੋਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜੀਏ, ਕੋਈ ਘੜੀ ਉਤਲੇ ਸਾਹ ਦੀ ਨਾ ਆਵੇ?

ਰਾਣੀ ਸੁਕੇਤਣ - ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਰਮ ਦਾ ਬੀ ਕਾਹਦਾ ਮਾਣਾ? ਕਰਮ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਜਦ ਤਕ ਸਹੀ, ਤਦ ਤਕ ਸਹੀ। ਚੁਫੇਰੇ ਦੁਖ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਰੂਪ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਇਸ ਸਰਬਦਾ ਦੁਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਘੜੀ ਸੁਖ ਦੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੋਈ ਸਹੀ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕਰੀਏ?

ਰਾਣੀ ਕਹਿਲੂਰਨ - ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੰਧ ਤੋਂ ਡਰੀਏ ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਕੰਧ ਉਹਲੇ ਹੋ ਨਾ ਸੁਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਨੀਏਂ, ਕਿੰਨੇ ਪਏ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੰਨੀਂ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਰਵਾਲਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਡੇਰਾ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਮੇਰਾ ਕਿ ਖਸਮ ਦਾ?

ਸਾਰੀਆਂ - ਰਾਮ! ਰਾਮ!

ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰਨ - ਤੇਰੀ ਕੈਂਚੀ ਜੀਭ ਸੜੇ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਡਿੱਠਾ ਨੀ ਘਰ ਵਾਲਾ, ਐਡਾ, ਡੋਬਣ ਵਾਲਾ। ਚਾਰ ਹੇਠ ਤੇ ਪੰਜ ਉੱਤੇ ਧਰਕੇ ਰੱਖੀਆਂ, ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਨਕੇਲ ਤੇ ਕਿਹਾ ਨੱਚੋ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। (ਚੁਫੇਰ ਤੱਕ ਕੇ) ਨੱਕ ਭਰ ਵੱਟੋ ਨਾ ਵੱਟੋ ਅੜੀਓ! ਤੇ ਨਾ ਟੁਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਲਓ ਸੁਣ, ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਥੋਂ ਵੱਧ ਹੋ, ਉੱਤੋਂ ਪਈਆਂ ਮੋਮਣੀਆਂ ਬਣੋਂ! ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਖਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਹਾਂਗੀ ਖਸਮ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਹ ਪਿਆਰ ਹੈ ਹੋ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਥੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰਨੀ ਹਾਂ ਸੱਚੀ: ਡਿੱਠਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ, ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਚਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ, ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੂਰਾਂ ਦੀ ਤਲੀ ਜਿਹੀ ਬੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤੁਸਾਂ ਤੁਹਾ ਸੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਦ ਨਿਭਣ ਲੱਗੇ ਹੋ। ਤੁਸਾਂ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਨਵੇਂ-ਪਨ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦ। ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਖਡੋਣੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ। ਪੁਰਾਣੇ ਭੰਨੇ, ਨਵੇਂ ਹੋਰ।

ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰਨ - ਫੇਰ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ? ਰਾਣੀ

ਡਢਵਾਲਣ - ਹੋ ਪੈਣ ਤਾਂ ਹੋ ਪੈਣ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰੀ ਬੈਠੀ ਹਾਂ। ਚਾਰ ਚਿਖਾਂ ਜੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬਲਦੀਆਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਪੰਜਵੀਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ ਬੀੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਉਂ ਓਦੋਂ ਸੜ੍ਹੀ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ; ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਚੁੜ ਚੁੜ ਮਰਾਂ? ਜਦ ਤਕ ਸੁੱਖ ਹੈ ਤਦ ਤਕ ਸਹੀ। ਏਹੋ ਮੈਂ ਖਸਮ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰਨੀ ਹਾਂ, ਸਾਫ ਆਖਦੀ ਹਾਂ, ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਯਾਵਰੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਹੱਬਤ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਸੁਕੇਤਣ - ਧੰਨ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਮਹਿਮਾਂ ਨਾਲ ਜਾਨ ਸੁੱਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਮੰਡੀਣੀ - ਵੇਖਣਾਂ ਕਿਤੇ ਏਸ ਦੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰ ਬਹਿਣੀ। ਕੁੱਝੇ ਨੂੰ ਲੱਤ ਕਾਰ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾਜੁਕ ਲੱਕ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਠੀ ਪਵੇਗੀ। ਭੈਣੋਂ! ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਵਰਤਜਾ, ਇਸ ਮੂੰਹ-ਪਾਟੀ ਦੀ ਕਦੇ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰਨੀ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਸੁਣ ਲਓ ਕਥਾ ਪੰਡਤਾਣੀ ਦੀ। ਖੂਬ ਡਰਿਆ ਕਰੋ, ਸਤਿਆ ਕਰੋ, ਕੁੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ, ਮਿਣਮਿਣ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਇਹ ਜੇ ਸਤ ਧਰਮ, ਇਹੋ ਜੇ ਪਤੀਬਰਤ ਧਰਮ ਉਤੋਂ ਠੰਢੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਝੂੰ, ਠੀਕ ਹੈ ਨਾ?

ਰਾਣੀ ਕੁੱਲੂ ਵਾਲੀ - ਡਢਵਾਲਣੇ! ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਸੱਚੀ, ਮੇਰੇ ਗੱਲ ਨਾ ਅੜੀਏ ਪੈ ਜਾਈਂ, ਕਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖਰੀਆਂ ਹੈਂ, ਪਰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਓ ਕਹਿਣੀਆਂ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਾਉਕਾ ਹੋਊ ਉਥੇ ਯਾ ਸਾਫਾ ਯਾ ਤੇਰੇ ਵਾਂਝੂੰ ਜਿੰਦ ਤਲੀ ਉਤੇ ਤੇ ਜੀਭ ਮੱਥੇ ਉਤੇ, ਦੁਖ ਜੁ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਉਕੇ ਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਯਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਦੇਈਏ ਦਿਵਾਈਏ ਜੋ ਇਹ ਵੇਦ ਵਾਕ ਪਾ ਦੇਣ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਵਾਹ ਪਾਪ ਹੈ; ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਬੀ ਨਿਭ ਜਾਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੀਂ ਬੀ ਸਾਡੇ ਜਾਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾ ਆਉਣ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਆਖੀ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰਖਨੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਰ ਵੇਖ ਜੇ ਪੇਸ਼ ਚਲਦੀ ਉਂ ਤਾਂ। ਭੈਣੋਂ! ਸਾਥੋਂ ਗਰੀਬ ਚੰਗੇ। ਚਾਰ ਆਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਹੁਟੀ ਗੱਭਰੂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵੰਡ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ! ਨਾ ਸਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁੱਖ; ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਦਾ ਸੁਖ ਸਿਰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਹੈ। ਮੈਂ ਖਸਮ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਟੋਰਦੀ ਹਾਂ, ਸੁਖੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਡਰਦੀ ਨਹੀਂ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਹੀਆਂ, ਓਹੋ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਆਖਦੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਫੇਰ ਮੈਂ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਮਜ਼ੂਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਹੁਮਦੀ, ਇਕ ਡੰਗ ਲੱਭਦਾ, ਇਕ ਨਾ ਲੱਭਦਾ, ਆਪ ਭਰਦੀ, ਆਪ ਪੀਂਹਦੀ, ਆਪ ਪਕਾਉਂਦੀ, ਥੱਕੇ ਪਤੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਧਰਦੀ, ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਸੱਜਰੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤਕਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੀਉ ਜੀਉ ਪੈਂਦੀ। ਉਹ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚਿਤਵਨ, ਉਹ ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਹੁੰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਜਗਤ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਰ ਸੁੱਟਾਂ, ਓਸ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਉਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸਦਕੇ ਹੋ ਜਾਵਾਂ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ, ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਦਿਲ, ਇਕ ਝਰਨਾਟ ਵਿਚ ਝਰਨਦੇ, ਫੇਰ ਦੁੱਖ ਕੀਹ ਤੇ ਭੁੱਖ ਕੀਹ? ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਤੇ ਬਿਦੇਸ਼ ਕੀ?

ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਰੀ ਮਨ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਵੈਰਨ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਆਹ ਅਮੀਰੀ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਆਹ 'ਪਿਆਰ' ਵਿੱਚ ਵਿਨਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਦਮਾ - ਮੇਰੀਓ ਵੱਡੀਓ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੱਡੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਜੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ, ਆਖੇ ਤਾਂ ਛੇੜਾਂ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਆਹੋ ਨੀ ਆਹੋ ਭੜਕੂਏ! ਕਰਨੀਆਂ ਸੁ ਗੱਲਾਂ। ਤੇਰੀ ਗੱਲੀਂ ਚੌਲ ਜੁ ਹੋਏ, ਨਾ ਸਹੇੜੇ ਨਾ ਹੱਡ ਪਏ। ਸੁਖ ਵੱਸਨੀ ਏਂ, ਛੜੀ ਛਾਂਟ। ਨਾ ਲਾਲਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਪਏ ਮਾਮਲੇ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਭਾਉਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਾ।

ਪਦਮਾ ਦੀ ਮਾਂ - ਡਢਵਾਲਣੇ! ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਬੀ ਮਖੌਲ, ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਨਾ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਉਹ ਹੋ ਚੰਬਿਆਲਣੇ! ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਜੋ ਪਦਮਾ ਧੀ ਹੈ। ਮਾਫ ਕਰਨਾ, ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ; ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਧੀ ਨਾਲ ਬੀ ਸਾੜਾ ਹੈ ਜਿਨ ਪੋਥੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰੇ ਸੌਂਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਮਾਂ ਤੇ ਬਹਾਰਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ। ਖਿਆਂ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਪਾਟਾ ਢੋਲ ਜੁ ਹੋਈ।

ਪਦਮਾ - ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆ ਮੇਰੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਏ ਦੱਸੋ ਗੁਰੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਡਿੱਠਾ ਨੇ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਾਂਗੀ, ਲੈ ਸੁਣ -

ਮੋਹਿਨੀ ਮੂਰਤ, ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ, ਸਾਖਯਾਤ ਆਪ, ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ, ਕੁਰਸਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ, ਬੁਹਮ ਲੋਕ ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਸੁਵੇ ਤੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਸੱਖਣੇ, ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਇਹ ਹੈ। ਜੇ ਉੱਥੇ ਬੈਕੁੰਠਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਆਇਆ ਜੇ ਤੇ ਓਹ ਘਰ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਪਏ ਜੇ, ਬੱਸ ਇਹ ਤਾਂ ਹਈ ਸੱਚ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮਿਣ ਮਿਣ ਤੇ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੁੜੀਏ! ਸੁਣ ਲੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਤੀਵਰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ!

ਰਾਣੀ ਚੰਬਯਾਲਨ - ਡਢਵਾਲਣੇ! ਮੈਂ ਜੁ ਕਿਹਾ ਸੀ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ਫਬਦੇ!

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ (ਚੁਟਕੀ ਮਾਰ ਕੇ) - ਜੁਲਾਹੇ ਦੀ ਮਸ਼ਕਰੀ ਮਾਂ ਭੈਣ ਨਾਲ?

ਪਦਮਾ ਮੈਂ ਤੁਸਾਡੀ ਬੱਚੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ! ਹਾਂ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਹੋ ਜੇਹੇ ਦੇਖੋ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ ਦੱਸੋ ਨੀਂ ਮੂੰਹ ਮੀਟੀਓ ਪਰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸਣਾ।

ਰਾਣੂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰਨ - ਮੇਰੀ ਜਾਚ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਜੁਗ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਆਪੋ ਆਪਣਾ, ਸਾਡੇ ਜੁਗ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਇਹ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਨਾਹਨ - ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਬੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦਾ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾਂ ਅਵਤਾਰ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਮੰਡੀਣੀ - ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਵੱਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵ ਕਮਾਉਣੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ? ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਸੁਰਤ-ਆਧਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਦੱਸਾਂ ਕੀ? (ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨੈਣ ਭਰ ਗਏ)।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣਾ - ਵਾਹ ਵਾਹ! ਵਾਹ ਵਾਹ!

ਰਾਣੀ ਸੁਕੇਤਣ - ਮੈਂ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਇਹ ਧਾਰ ਕੇ ਗਈ ਸਾਂ ਕਿ ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਮ ਰੂਪ ਦਿੱਸਣਾ। ਸੋ ਜਦ ਮੈਂ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਸਾਂਵਲੀ ਸੂਰਤ, ਮੋਹਿਨੀ ਮੂਰਤ, ਧਨੁਖਧਾਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਦਿੱਸੇ। ਮੈਂ ਰਾਮ ਰੂਪ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ।

ਰਾਣੀ ਨੂਰਪੂਰਨ - ਮੇਰੇ ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਠੰਢੀਆਂ ਛਾਵਾਂ, ਬਰੋਟਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠ ਡਾਹਢਾ ਪਲੰਘ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਕੇ ਧਰਾਂ ਚਿਟੜੇ ਚਾਵਲ ਤੇ ਦੁੱਧ ਮਾਝਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱ ਨਾ ਪੱਟ ਕੇ ਵਿਖਾਵਾਂ ਸੁਹਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ। ਹਾਏ ਕਟਕ ਪਵੇ, ਇਕ ਏਸ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਲਾਉਂਦੇ ਲੜਦੇ ਤੇ ਦੂਇਆਂ ਨੂੰ ਲੜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੀਏ! ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੱਸ ਅਵਤਾਰ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਪਿਆਰੇ ਕਿੰਨੇ ਲੱਗੇ ਨੀਂ?

ਰਾਣੀ ਨੂਰਪੂਰਨ - ਜਿਵੇਂ ਸੁਦਾਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਬੀਖਣ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਮ, ਧਰੁੱ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਫੇਰ ਮਰ ਜਾਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਟਕ ਪਵੇ! ਖਸਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਲਾ ਕੇ ਸਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਪਟਕਦੀਆਂ ਤੇ ਪਾਹੁਲ ਲੈ ਕੇ ਗਰਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਚਰਨੀਂ ਕਮਲੀਂ!

ਰਾਣੀ ਨੂਰਪੂਰਨ - ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਭੋਜ ਸਪਤ-ਤਨੀਆਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ।

ਪਦਮਾ - ਹਾਂ ਭੁੱਟਨਾ ਜੀਓ!

ਰਾਣੀ ਭੁੱਟਨਾ - ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੰਗਲੀ ਤ੍ਰੀਮਤ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਸਾਰ ਹੈ? ਇੰਨਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਮੇਰੇ ਲੂੰ ਜੀਭ ਵਾਂਙੂੰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਐਉਂ ਸੁਣੀਵੇਂ ਕਿ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜੇ ਆਉਂਦਾ।

ਰਾਣੀ ਕਿਓਂਥਲਨੀ - ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰੂਪ, ਸੰਖ, ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ, ਪਦਮ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ। ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਦਿੱਸੇ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ?

ਰਾਣੀ ਕਿਓਂਥਲਨੀ - ਸਾਖਯਾਤ ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ, ਅਵਤਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਨਹੀਂ।

ਰਾਣੀ ਹੰਡੂਰਨ - ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦਿੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣੇ ਕਾਲੀ ਨੱਥ ਕੇ ਆਏ ਆਪਣੇ ਤੋਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਰਾਜੇ ਸ਼ਰਨ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਗੁਲੇਰਨ - ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਲਾਹਵਾਂ, ਕੱਪੜੇ ਫੂਕਾਂ ਤੇ ਅੰਗ ਭਬੂਤ ਰਮਾਵਾਂ ਭਗਵੇਂ ਪਹਿਨਾ, ਲਿਟਾਂ ਛੋੜ ਦਿਆਂ, ਕਿੰਗ ਲੈ ਲਵਾਂ ਤੇ ਦਰ ਦਰ ਫਿਰਾਂ ਤੇ ਕੂਕਾਂ -

ਆਪ ਆਏ ਜਗ ਤਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਿਉਂ ਸੁਤੈਂ ਸੰਸਾਰ। ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਦਰ ਸੂਰ ਖੜੋਤਾ ਮਿਲ ਵੇ ਨੈਣ ਉਘਾੜ।

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਫੇਰ ਭੈੜੀਏ! ਉਡੀਕਦੀ ਕੀ ਏਂ? ਮਾਰ ਛਾਲ, ਅਸੀਂ ਬੀ ਤੇਰੀ ਚਰਨ ਪੂੜ ਮੱਥੇ ਲਾ ਕੇ ਟੁਰੀਏ। ਪੀਪੇ ਦੀ ਸੋ ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀਤਾ ਤਰੀ, ਸਾਡੇ ਬਾਈ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲੇਰਨ ਤਰੀ। ਨਿੱਤਰ ਭੈੜੀਏ! ਸੁਭ ਵਾਸਨਾ ਵਿੱਚ ਨਹਿੰ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮ ਚਾਹੀਏ।

ਰਾਣੀ ਗੁਲੇਰਨ (ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਭਰ ਕੇ) - ਪਤੀ ਆਗਯਾ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਖਾਂਦਾ ਏ ਖਸਮਾਂ ਨੂੰ।

ਰਾਣੀ ਚੰਬਿਆਲਨ - ਤੇਰੀ ਜੀਭ ਕੁਛ ਭੇਡ ਦੀ ਵਧ ਗਈ ਉੱਨ ਵਾਂਝੂੰ ਕਤਰਨੀ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਹੈ। ਮਨ ਵਧਿਆ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਜੀਭ ਵਗ ਟੁਰੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ?

ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰਨ - ਹਾਰ ਵਾਲੀ?

ਰਾਣੀ ਡਢਵਾਲਣ - ਸੁਣਾ ਦੇਹ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਚੰਦਰੇ ਨੂੰ ਬੀ ਕੋਈ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਦੇਹ ਡੋਰ, ਉੱਡ ਉਤਲੇ ਘਰੀਂ। ਸੁਣਾ ਨਾ ਫੇਰ ਕਥਾ!

ਰਾਣੀ ਚੰਬਿਆਲਨ - ਇਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਭਗਤ ਤ੍ਰੀਮਤ ਉੱਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਨਵੀਂ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਘਰ ਡੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਹੀ ਨਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਨਵੀਂ ਨੇਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਰਾਤ ਮੇਰੀ ਸੌਂਕਣ ਦੇ ਘਰ ਹੋ ਜਾਓ, ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹੋ ਅੰਤ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਰਗਾ ਹੈ ਨਾ। ਰਾਜ ਮੰਨੇ ਨਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਰਾਤ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਣੀ ਦੇ - ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਭਗਤ ਸੀ - ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਤਦ ਉਹ ਪੱਖਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਤੇਰੀ ਸੌਂਕਣ ਨੇ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਘੱਲਿਆ ਹੈ?

ਰਾਣੀ ਬੋਲੀ - ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਤੂੰ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਏ?

ਰਾਣੀ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ - ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ।

ਰਾਜਾ - ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਆਇਆ?

ਰਾਣੀ - ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦੀ ਯਾਦ ਕੀ ਆਖਾਂ (ਨੈਣ ਭਰ ਆਏ)।

ਰਾਜਾ - ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ।

ਰਾਣੀ - ਜੀ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਸਚਿਆਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸੌਂਕਣ ਦੇ ਘਰ ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ ਭੇਖ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸਾਂ ਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਦਾ ਜੂਠਾ ਥਾਲ ਲਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਮਾਂਜ ਆਉਂਦੀ ਸਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ? ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਤੂੰ ਸੌਂਕਣ ਨੂੰ ਬੀ ਮਿਲੀ?

ਰਾਣੀ - ਜੀ ਕਈ ਵੇਰ ਮਿਲੀ ਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਰਾਜਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਲ।

ਰਾਜਾ - ਕਿਉਂ?

ਰਾਣੀ - ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਔਗੁਣ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਔਗੁਣ ਦੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਉਹ ਔਗੁਣ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਓ ਜੋ ਮੈਂ ਹਲਕੇ ਚਿਤ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਮਰਾਂ, ਬੱਸ ਇਸ ਖਿਮਾਂ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ।

ਰਾਜਾ (ਹੋਰ ਨਰਮ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ) - ਕੀ ਸੌਂਕਣ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਘੱਲਿਆ ਹੈ?

ਰਾਣੀ - ਜੀ ਹਾਂ।

ਰਾਜਾ - ਤੈਥੋਂ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਲਈ? ਕੋਈ ਵੱਢੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ?

ਰਾਣੀ - ਸੇਵਾ? ਮੈਂ ਨਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੀਹ ਸੇਵਾ ਲੈਣੀ ਸੀ?

ਰਾਜਾ - ਤੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ, ਮਕਾਨ ਮਾਲ, ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ?

ਰਾਣੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਕਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ?

ਰਾਜਾ - ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਠੀਕ ਦੱਸ ਦਿਓ?

ਰਾਣੀ - ਜੇ ਕੋਈ ਅਜੇਹੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸਾਂ, ਤੁੱਛ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਦੱਸਾਂ?

ਰਾਜਾ - ਤੁੱਛ ਬੀ ਦੱਸ ਦੇਹ, ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਹੁਕਮ ਏਹੋ ਹੈ।

ਰਾਣੀ - ਉਹ ਜੋ ਨੌਲੱਖਾ ਹਾਰ ਨਿਕਾਰਾ ਪੇਕਿਓਂ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੌਂਕਣ ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਘੱਲ ਦਿਆਂਗੀ, ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਸ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਮੇਰਾ ਅਵਗੁਣ ਦੱਸ ਦਿਓ ਤੇ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ?

ਰਾਜਾ ਹੁਣ ਲਾਲੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਅੱਛਾ ਉਸ ਨੇ ਹਮਾਰੀ ਕੀਮਤ ਨੌ ਲੱਖ ਡਾਲੀ ਹੈ? ਨੌ ਲਾਖ? ਹਮ ਸੁਸਰ ਸਿਰਫ ਨੌ ਲਾਖ ਕੇ ਹੈ? ਬੱਸ, ਇਸੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਾ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਾਰਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਮੁੱਲ ਨੌ ਲੱਖ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵਧੇ ਮਨ ਵਾਲੀ ਰਾਣੀ ਸਦਾ ਲਈ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਗਈ। ਛੁੱਟੜ ਰਾਣੀ ਨੁਲੱਖੇ ਹਾਰ ਨੂੰ ਕਿੱਲੀ ਤੇ ਲਟਕਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹਾਵੇ ਭਰਦੀ ਰਹੀ।

(ਪੰਨਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਇਛਿਆ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ, ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਦੀਵ ਹੀ ਵਾਸਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਣਾਂ-ਸਾਬਣਾਂ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਦੀ-ਏ-ਨੂਰ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰਤੀਆਂ-ਬਿਰਤੀਆਂ, ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਨਿਜ ਘਰ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ -

*ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ॥
ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥*

ਅੰਗ - 1291

ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਲਤ ਵੀ ਸਵਾਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ (ਪਲਤ) ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਨਿਹਚਲ ਥਾਂ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੁਮਾਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਤ ਹੀ ਸਲਾਹੁਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਤਿਲ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ।

*ਮਿਲਿ ਸਹੀਆ ਮੰਗਲੁ ਗਾਵਹੀ ਗੀਤ ਗੋਵਿੰਦ ਅਲਾਇ॥
ਹਰਿ ਜੇਹਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦਿਸਈ
ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਲਵੈ ਨ ਲਾਇ॥*

*ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰਿਓਨੁ ਨਿਹਚਲ ਦਿਤੀਅਨੁ ਜਾਇ॥
ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਰਖਿਅਨੁ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੈ ਯਾਇ॥
ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਅਨੇਕ ਗੁਣ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਚਰਣੀ ਪਾਇ॥
ਫਲਗੁਣਿ ਨਿਤ ਸਲਾਹੀਐ ਜਿਸ ਨੋ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ॥*

ਅੰਗ - 136

ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ-ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਾਧਣ ਨਾਲ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਖਰੇ ਸਮਝ ਕੇ ਆਦਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਮਹਾਂਭਿਆਨਕ ਭਵਜਲ ਤਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ, ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ, ਸਰਵਣ, ਸਿਮਰਨ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਜੋ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਮਿਥਿਆਪੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਸਦੀਵੀ ਇਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾਹ, ਦਿਵਸ, ਮਹੂਰਤ, ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦਿਨ ਗਿਣਨ ਦੀ, ਜਾਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸੁਭ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿਘਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 64 'ਤੇ)

Subscription form

(ਇਥੋ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪੜ੍ਹਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "ATAM MARG MAG. VISHAV G. R. MISSION CH. TRUST" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

with in India

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

Foreign Membership

Subscription Period	By D.D/Cheque	By Registered Post/Cheque		
1 Year	Rs. 200/-	Rs. 450/-	Annual Membership	2500/-
3 year	Rs. 500/-	Rs. 1250/-	Life Membership	25000/-
5 Year	Rs. 700/-	Rs. 2450/-		
life	Rs.2000/-			

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ

ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਪਤਾ/Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਭੁਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ੋ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ੋ, ਅਸੀਂ ਮਾਇਕ ਸੋਝੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਅਸਾਡਾ ਜੋ ਮੁਖ ਮੰਤਵ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਸਮੁੱਚੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਆਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਕਿਰਤ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੋ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਉਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਖਾਂਦਾ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਲਗਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਅਰਾਧਣ ਨਾਲ ਘਣਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੰਦ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਉਹ ਸਫਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜਲਾਂ-ਥਲਾਂ, ਪਰਬਤਾਂ, ਵਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਕਿੰਨਾਂ ਦੁਖ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਲੋਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਾਚ ਦਸਦੇ, ਸੰਤ ਮਹਿਮਾਂ, ਨਾਮ ਮਹਿਮਾਂ ਦਸਦੇ ਫਲਗੁਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

(-----)

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ 12.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - 13 ਜਨਵਰੀ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ (ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ 5.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 8.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਚੜ੍ਹਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 27 ਜਨਵਰੀ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਨੂੰ 11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ - ਮਿਤੀ 27 ਜਨਵਰੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11.30 ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਹੋਣਗੇ। ਰੰਗ ਨਾਸ਼ਕ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਖੀਰ ਹਰ ਇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 12.00 ਵਜੇ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲਬੱਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	50/-	70/-	150/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	40/-	35/-	70/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ -ਸੰਤ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ	155/-	235/-	270/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -1	30/-	35/-	80/-
5. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -2	60/-	65/-	80/-
6. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - 3	100/-	100/-	110/-
7. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ	25/-	30/-	
8. ਚਉਥੇ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੇ	55/-	60/-	70/-
9. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੇ ਚਾਉ	40/-	40/-	
10. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	
11. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	10/-
12. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-	
13. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	80/-
14. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	10/-	15/-	
15. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	15/-	15/-	20/-
16. ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-		
18. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	100/-	100/-	
19. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		
20. ਪਵਿਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		
21. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	

22. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	5/-
23. ਰਾਜ ਯੋਗ	40/-		
24. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ	10/-	10/-	
25. ਅਥਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-1	90/-	90/-	
26. ਅਥਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-2	90/-	90/-	
27. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ -1	60/-	60/-	
28. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ - 2	60/-	60/-	
29. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		
30. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ	80/-		
31. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	50/-		
32. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ.....।	100/-		
33. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-		
34. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ? ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉਤਰ	25/-		
35. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	50/-		
36. ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ	35/-		
37. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	130/-		
38. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	135/-		200/-
39. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-		
41. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਸੁਗਤੀਆਂ'	150/-		
42. 'ਮਾਨੁੱਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	160/-		
43. 'ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੋਕਚਰ'	30/-		
44. 'ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ' :-	30/-		
45. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	300/-		
46. ਮਾਚਕ ਚੋਣ	60/-		
47. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-		

Significance and Greatness of Jap Ji Sahib

Sant Waryam Singh Ji

True and Supreme is God's Name.
Blessed is Sri Guru Nanak Dev Ji.
ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।

*'Prostrate salutation and obeisance I
make many a time before the Omnipotent
Lord, the Possessor of all powers.
Reach me Thy hand, O Lord and save me
from wavering, says Nanak.'*

P. 256

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ
ਸਮਰਥ॥ ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ
ਹਥ ॥

*'After wandering and wandering, O Lord,
I have come and entered Thy sanctuary.
O Master, Nanak's prayer is:
Attach me to Thy devotional service.'*

P. 289

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ
ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ
॥

*Refrain: Sing the 'bani' of the Guru,
Come, O Loving disciples of the
Guru*

ਧਾਰਨਾ - ਗਾਵਹੁ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਆਵਹੁ ਸਿਖਹੁ ਪਿਆਰਿਓ

*'Come ye, the loving disciples of the True
Guru,
Chant the Guru's holy Word.
Sing ye the word of the Guru that over all
utterance is supreme.*

*This enters the minds of those, on whom
the Lord casts His merciful glance.*

*Quaff thou nectar, ever abide in God's
love and reflect on God, the Earth-
Sustainer.*

*Saith Nanak: Chant ever this true holy
Word.'*

P. 920

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਓ
ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ
ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ
ਹਿਰਦੈ ਤਿਨਾ ਸਮਾਣੀ ॥
ਪੀਵਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ
ਜਪਿਹੁ ਸਾਰਿਗਪਾਣੀ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਦਾ ਗਾਵਹੁ ਏਹ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥

Revered saintly congregation! loud be thy utterance, True and Supreme is God's Name. Getting free from your worldly tasks, with Guru Sahib's guidance and inspiration, you have come in this heat from far and near to celebrate the 'Sangrad' (first day of the Indian solar month) of the month of Haarr (June-July), because I know most of them, but the majority do not know from what places the devotees have come. Devotees come all the way from Poanta Sahib to Ambala, Ropar, Macchiwara and Rajpura. What an act of austerity it is! How hot it is! The devotee who does meditation by maintaining five fires - four around him and the fifth, the sun shining above, we say is practising severe austerities. Guru Sahib says that even a hundred years of such austerities and penances are nothing as compared with attending a single 'diwan' (holy congregation) with perfect concentration of mind. The fruit of the latter is more than practising such austerities for a hundred years. This claim is not meaningless because the former is 'hatha-tap' (self-imposed physical strain), while the latter is 'sehaj-tap' (spontaneous or effortless meditation). Its fruit is limitless. The only

things required in this kind of meditation are: (i) concentrating the mind, (ii) stopping thoughts from coming into the mind, (iii) keeping the eyes focussed on the Guru, (iv) hearing *Gurbani* with the ears, reflecting on it with intellect and singing it with the tongue. Then what fruit will accrue to you? Guru Sahib says -

'Merit of million-fold sacrifice comes to such as listen to and chant the Lord's Name.' P. 546

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

They, who listen to and sing God's laudations, get the fruit of having performed millions of 'yagyas' (Hindu sacrificial rituals). How simple and easy it has been made by Guru Nanak Sahib! We should never forget this favour done to us by Guru Sahib. We should thank God that we have been born in Sikh homes. If even then, we remain spiritually poor, none in the world is more unfortunate than we. First, we have been born in the *Kaliyuga* (Dark age). During the last discourses, we had told you about the special characteristic of *Kaliyuga*. It is that by attending just one holy congregation with perfect concentration of mind and absorption in the Name 'Divine, you get as much fruit or reward as the devotees got by practicing austerities and meditation for one lakh (one hundred thousand) years in the *Satyuga* (age of truth or virtue, the Golden age), for ten thousand years in *Treta* age (second age of Hindu mythology when righteousness declined) and for one thousand years in *Duapar* (Third age of Hindu mythology). This too is Guru Nanak Sahib's; boundless grace and kindness that he was pleased with the mortals. Guru Nanak Sahib was not an ordinary *avatar* (incarnation of God). Those persons who say that Guru Nanak Sahib was an incarnation of Lord Vishnu. I do not know

what notion they have of Lord Vishnu, Guru Sahib says-

'Never do I meditate on Krishna and Bishan.'

ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਬਹੂੰ ਨ ਧਿਆਉ ॥

We do not meditate on them because even *Gursikhs* rise above the gods. I have told you this thing many times. So listen carefully that Guru Nanak Sahib is 'Waheguru' (God). *Waheguru Ji* (God) says 'I am *Pabrbrahm Parmeshar* (Transcendent One, God). I have neither any beginning nor any end, nor can anyone know my extent, nor can anybody know about me; neither *Brahma*, nor *Vishnu* nor *Shiva* know about me -

'The Primal Mother by union with the Eternal To the three accepted regents gave birth. Those be the Creator, the Preserver and the Judge.

He guides them as is His will and commandment.

Wonder of wonders!

The Lord to these three is invisible, Yet views them at work.'

P. 7

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ

ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ

॥

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ

ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ

ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥

Guru Sahib says that the surprising thing is that *Waheguru* (God) sees the three gods all right, but He Himself is invisible to them.

Nobody can know about Him. *'The Vedas describe Him as Illimitable and Infinite'*. (P. 1359) So *Waheguru* (God) said to Guru Nanak Sahib, "O Nanak! while I am '*Parbrahm Parmeshar*' (Transcendent One, God), you are *Guru-Parmeshar* (Guru-God). Now the *Guru-God* took pity on us because it is *Kaliyuga*, such an age of sin

and evil that it is well-nigh impossible for man to become devoted to or aligned with God. Guru Sahib said to Kaliyuga, "It does not matter; you (*Kaliyuga*) should not worry; we will make you good and noble. But there is one condition that you must not trouble my Sikhs, who come to a holy congregation. Do not create any disturbance at the congregation of the true and holy. On this condition, we will add to your glory. If anyone assuming human birth in your age utters God's Name even once, he will be saved.

'If thou meditate on the Lord with concentration of mind for an instant, Thou shalt not fall in the noose of death.'
Akal Ustat
ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ
ਕਾਲ ਵਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥

The death's noose shall not fall round his neck." What a great age it is! What great benevolence Guru Sahib has shown to us! Guru Sahib says that no one in the world will be more unfortunate than those who miss the opportunity even now. Sri Guru Granth Sahib is the Formless Lord God Himself. Tenth Guru Sahib says that when the Timeless One, God assumed the formless yet the manifest image, He started manifesting Himself by creating this expanse or cosmos.

'The Formless One assumed manifest Form and came to be called 'Ekamkaar' (the Unique Lord).'

Bhai Gurdas Ji, Var 26/2
ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

It was from the 'Ekamkaar' (the Unique Lord) that the holy Word melody emanated.

'From the Unique Lord emerged the melody of the holy Word, and the Formless One assumed form and manifested Himself.'

Bhai Gurdas Ji, Var 26/2
ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

All these universes, all this world came into being from just one holy Word -

'With One Word Thou didst effect the world's expansion and whereby lacs of rivers began to flow.'
P. 3

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

All this world was created with one Word. From nowhere did come bricks, water and fire. The Timeless One, God uttered just one Word. Tenth Guru Sahib says -

'First the Timeless One uttered the word 'Onkar' (the Formless One) which sound has remained in the world eternally.'
ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੁਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ।

First of all, the Akal Purkh (The Timeless One, God) uttered the word-'O.....n.....kar'. This word uttered by me comes to an end. But the word uttered by the Formless One has not ended. Till now this sound or melody is continuing to echo; at the same time, universe after universe is continuing to be created. The day the Akal Purkh (Timeless One, God) ceases to sound this Name-melody, dooms day will descend upon the world -

'From the Lord's word occurs creation and dissolution of the universe.'
P. 117

ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਸਬਦੇ ਹੋਵੈ ॥
ਸਬਦੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਓਪਤਿ ਹੋਵੈ ॥

It is from the holy Word, the word of God that creation takes place, and it is again from this Word that Doom's day comes. This Word couched in our own language and constituted of characters (of Gurmukhi alphabet) has come to abide in Sri Guru Granth Sahib. If we preserve these letters, called 'Gurbani' (Guru's speech or utterance), we can attain to the Formless Lord God. Since it is the ladder for gaining access to Him, try to understand it (that is, Gurbani).

Many videos have been made about Guru Angad Sahib. When Guru Angad Dev Ji came into the refuge of Guru Nanak Sahib, his heart was pierced with love and devotion on having his holy glimpse. Thereafter, he (Guru Angad Sahib) did not leave and remained with Guru Nanak Sahib forever. He loved him immensely.

One day, as Guru Nanak Sahib was sitting, Guru Angad Sahib was pressing and massaging his feet. Suddenly, he saw blood oozing out of his legs, and abrasions appeared on them. He was greatly surprised. Drops of bloods came out of legs and Guru Angad Sahib's hands became red with it. He was greatly worried as to what had happened. Apparently nothing was hurting the legs and yet blood was coming out and abrasions were continuing to appear. Then he noticed that Guru Sahib's cloak was also getting torn, and that too automatically without any visible strain or pull. When Guru Nanak Sahib came to himself he submitted, "O Sovereign! nothing is visible to the eyes, and yet the cloak is getting torn and abrasions are appearing on your legs. I cannot comprehend what is happening. Please see for yourself and dispel my doubts as to why it has happened thus."

Guru Sahib said, "Bhai Lehna! many things are mysterious and obscure. But if this thing is revealed, it will prove to be useful to the world. It is that when a *Gursikh* reads or recites *Gurbani* with love and devotion. I am with him." Whether one *Gursikh* recites, or thousands or cores do, it does not matter to Guru Sahib, he can be with all. It is only when we understand the person of Guru Sahib that we come to know what this phenomenon is. So Guru Sahib said, "Bhai Lehna! when somebody reads or recites '*Gurbani*' (Guru's

utterance), at that time, I am with him -

Refrain: When is read or recited the 'bani' (utterance or composition) of the Guru, the Satguru (Perfect Holy Preceptor) is with the Sikh.

ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੇ।

Bhai Lehna, when somebody reads and recites '*bani*' (Guru's utterance), then I am with him." Bhai Lehna Ji said, "O True Sovereign! your body is here. It was here that you were seated." Guru Sahib said, "No, Bhai Lehna. Look! just as the one same sun shining in the sky gets reflected in millions of vessels full of water, similarly, the Guru-sun is with all the *Gursikhs*, when they read or recite *Gurbani*." Holy congregation! have faith in it because unless and until you cultivate faith, there is no spiritual gain or attainment. It is not enough just to listen to it, but it is something to be believed in because our success is bound with it. Until one is imbued with faith, God is remembered not.

'He, whose heart has faith in the Guru, that man comes to meditate on the Lord God.' P . 283

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ॥
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ ॥

"Secondly, Bhai Lehna, we do not have one form or appearance. Our real form is another one." Once Guru Sahib visited a Raja (king or ruler). The Raja made a submission to Guru Sahib when he was going to depart. He said, "True Sovereign! I have heard that Sri Krishna had gone into 16108 marriages and had such a large number of queens. Did this not make him blameworthy?" Guru Sahib said, "Those who are omniscient do not have any thought or idea of their own. They act according to the devotee's feeling or sentiment. Besides, they are not corporeal beings. The physical body assumed by

them is through 'yog-maya' (God's Creative Power). They do not exist, through they appear to be existing. It is very strange that they are visible though they are incorporeal nothing." The Raja (king) said, "Sir! it is incomprehensible to me. Look! you are existing; you too are in no way less than any god, yet you are visible and I can touch your feet also. I can feel and experience that somebody is actually seated." Guru Sahib said, "No, dear devotee! this being the body of your notion and feeling, it appears to be so to you. Our real body or being is not this one (which you see). Go and bring that waistcloth of mine which is hanging from the clothes-line." He brought the waistcloth. The Guru Sahib said to him, "Tie it round my waist." When the king wrapped it round Guru Sahib's waist and then tried to tie it, it came through the waist. Thrice he tried to tie, and thrice did it come clean through the waist. So he said, "O Sovereign! the waistcloth does not remain wrapped round the waist? When I tie the knot, it comes into my hands." Guru Sahib said, "O king! this is our real form with which we deal with our Sikhs. It is not visible. This visible form is the one with which we live among the Sikhs." At Nanded, when the Tenth Guru Sahib got ready to go into the tent for the last time saying that he was going to abandon his mortal frame, the funeral pyre was got readied, the tent-wall was stretched, then the Sikhs grieved greatly - "O Sovereign! what is your age after all? you are just 42 years old and your body is so strong. Why are you leaving us so early?" Guru Sahib replied, "O Gursikhs! I am not leaving you, I am not leaving you -

'Panth Khalsa is my crop or creation of which I will take care.'

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ ਕਰਹੁੰ ਸੰਭਾਲ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

I am going to live in you; I am not going anywhere. The only thing is that those who have eyes shall see me, while to the blind, I shall be invisible. The eyes needed to see me shall be different; they are inner eyes, eyes of the mind or spirit.

'Nanak, different are those eyes with which is beheld my Lord.' P. 577

**ਨਾਨਕ ਜੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ
ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥**

Those inner eyes are opened, when the collyrium of Divine insight or understanding is put into them.

'The Guru has given me the collyrium of Divine knowledge by which the darkness of ignorance is dispelled.' P. 293

**ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ
ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ
ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥**

Then shall I be visible. Those eyes are different from these physical ones. These eyes are made of clay or flesh, with which only that thing is visible on which light falls, but not the one which is in darkness. Different are those eyes; they are within the self and are called divine eyes -

'The Guru has shown Thee to mine eyes, O Lord. Pause.

Here and there, in every soul and every body, Thou, Thou alone art contained, O Bewitcher.' P. 407

**ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ
ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥**

When the eyes are opened, God is everywhere and all-pervasive. You have these divine eyes, so have I. Some have managed to open them, while others are those who do not know that they have within their self eyes different from the physical ones, with which can be seen things that are in visible." The Sikh, decided - "Now we will hold on to the

Guru's lotus feet strongly. Let him try ever so hard, we will not leave them even if he drags us to the funeral pyre." First among them was Jathdear Santokh Singh, who kept weeping and wailing loudly - 'O Sovereign! do not part from us; we cannot bear separation from you; we cannot live without you', and running towards him, he put both his arms round Guru Sahib's legs and said - now that I have clasped you, I will not let you go.' He was surprised when his arms passed through the Guru's legs and touched his own chest. He tried a second time, then a third time, but in vain. Guru Sahib smiled and said, "Bhai Santokh Singh! try to catch hold of me again, if you can. This is a mammonic (illusory) body which we have assumed due to your feeling or sentiment, your fate-determined deeds; our real form is above 'Maya'; it cannot be held or caught. It is purely a form or body of light." So Guru Sahib said, "Bhai Lehna! this is the kind of body that we have. Whosoever, in love with this body, read. *Sri Guru Granth Sahib*, or recites the 'mool mantar' [Initiatory chant of *Jap Ji Sahib - Ek onkar satnam karta Purkh nirbhau nirvair Akal moorat Ajooni Saibhang Gurprasad* (There is but one God. True is His Name, creative His personality and immortal His form. He is without fear, sans enmity, unborn and self-illuminated)] or reads *Jap Ji Sahib*, or the 'Five banis' (*Jap Ji Sahib, Jaap Sahib, Tav Swaiyyas* from *Akal Ustat, Rehras* and *Sohila* prescribed for a Sikh for daily recitation / reading), or recites the Divine Name with the tongue or with the breath, we are with him." Our saints and holy men reveal this secret to the Sikhs - 'O Sikhs! when you are engaged in reading/reciting 'bani', Guru Nanak Sahib will be sitting with you.

Look! do not let bad thoughts rise in your mind because Guru Sahib will come to know about them. He will see that this fellow while reading *Jap Ji Sahib* is simultaneously harbouring evil thoughts in his mind, because nothing is hidden from the Guru (Holy Preceptor).

'He (The Lord) knows the inner thoughts and feelings of all.

He knows the suffering or agony of both good and bad.'

Chaupai, Tenth Guru Sahib

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ।

Bhai Lehna Ji asked, "O True Sovereign! then who is reading *Gurbani* at this moment?" Guru Sahib said, "Bhai Lehna! at this moment, a child, a very lovable child is reciting *Gurbani*. He is not a much grown up child. He has gone out to graze his sheep, whom he has left in bushes. On the other side are the crops. To stop them from entering the fields, he is going through the bushes. He is simultaneously reciting '*Kirtan Sohila*', which he is doing with great love and devotion. We are not letting the thorns hurt him. All the thorns are hurting our body." Bhai Santokh Singh Ji had described it in the following words -

A shepherd is grazing the sheep.

(Sri Gur Partap Suraj Granth, p. 1164)

ਏਕ ਅਯਾਲੀ ਅਜਾ ਚਰਾਈ॥

'In a lonely state of mind, is he reciting the Sohila with love and devotion.'

(Sri Gur Partap Suraj Granth, p. 1164)

ਮਨ ਇਕਾਂਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਯੁਤ ਪਢਹਿ ਸੋਹਿਲਾ ਸੋਇ।

(... to be continued)

How to Serve The Lord and Meditate on Him ?

(Continued from P. 83, issue Dec. 2012)

On this very day in 1699, Tenth Guru Sahib wrought a spiritual miracle in today's world. He bestowed perfection on the common folk by making them saint soldiers. So, it was on this day, that the *Khalsa* was created.

When we think of the time prior to that, we find that the process of creating the *Khalsa* (the Pure) had started with the advent of Guru Nanak Sahib. When Sovereign Guru Nanak Sahib came into the world, there was mist all around. Darkness can no doubt be removed, but not mist. If you light ten bulbs, darkness can be dispelled, but mist cannot be removed even if you light big electric bulbs. But at that time, the world was engulfed in spiritual mist. There were four castes. Nobody liked the '*Shudras*' (lowest Hindu caste). Even among them there were two classes - '*chhoot*' (who could be touched) and '*achhoot*' (untouchables). The later were asked to remove the mark of their feet wherever they trod, otherwise, they were given a beating. They had a broom tied behind them which swept off their footprints as they walked. If, by chance, they happened to hear some Vedic chant, their ears were sealed with molten lead. If, by chance, they happened to utter '*Onkar*' (The Formless One, God), their tongue was cut off. They were made to carry animal carcasses, filth, refuse and human ordure. The lowest kind of work was given to

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

them, and they were called untouchables, those who are not fit to be touched even. A mere touch was enough to defile a high caste Hindu. Such was the people's belief. The other class among the *Shudras* was of those persons who earned their bread by the sweat of the brow. They were all toilers and workers. What kind of country it was where such was the state of workers and labourers; you can judge it for yourself. Why is the outside world progressing? It is because the worker is respected and his contribution is recognized. Here, in our country, a worker is considered low. As a result, the *Shudra* class was itself filled with so much sense of inferiority, that they had not the courage to speak openly. Atrocities were committed on them. They were beaten and belaboured. Nobody stopped the persecutors on the plea that the *Shudra* must have done something wrong. The second class or caste was that of traders and merchants; they visited distant countries and earned wealth. They were considered a little higher than the *Shudras*. The third class or caste was of the landlords who wielded power; fighting was their vocation. The fourth caste was of those who acquired learning, imparted education, who performed *yagyas*, gave donations and accepted them too. So there were castes - *Brahmin*, *Kshatri*, *Vaish* and *Shudra*. Similarly, there were four '*ashrams*' (divisions of life according to Hinduism) - *Brahmcharya ashram* (period of living as a

celibate upto the age of 24 years), *Grihsat ashram* (period of living as a householder and raising a family upto the age of 50 years), *Baanprasat ashram* (living in the forest either alone or alongwith the spouse performing rites and rituals upto the age of 75 years), and *Sanyas ashram* (living as an ascetic on people's charity). So in the whole of India, people were divided by castes and rituals. Putting on the 'janeu' (sacred thread) was obligatory. It was a must for everybody. If, among the high castes, somebody was without a 'janeu' (sacred thread), nobody ate anything from his hands because he was considered impure. When Guru Nanak Sahib was asked to wear the 'janeu', he said - "I am ready to wear the 'janeu' (sacred thread) but give me one which will endure with me. This sacred thread of cotton will become dirty and will break. It will not go with me to the other world. When this body will be cremated, it will get burnt and will be left here. Why do we give importance to it. Find a 'janeu' (sacred thread) which accompanies the soul to the world hereafter.

'Make compassion the cotton, contentment the thread, continence the knot, and truth the twist.

This is the sacred thread of the soul and if thou hast it, O Brahman, then, put it on me.'

P. 471

*ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤੁ ਵਟੁ ॥
ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤ ਪਾਡੇ ਘਤੁ ॥*

O Brahmin-preist, if you have such a 'janeu' (sacred thread), then put it on me. If you don't have it, then keep this cotton thread with you." So, such ideas and notions had created divisions in society. People became so weak that when the

enemies attacked, the *Khattris* did not fight against them. The rest considered themselves as sheep, wool from whose bodies was to be shorn in any case, whether it is A or it is B. They had no interest in their freedom. Besides, man had become so weak and inferior from within that he had become convinced of his inferiority and meanness, that he had no right of worship. People did not believe in one God or doctrine. They had disparate beliefs. It was total darkness. Holy congregation! just reflect over this sometime. Now things are totally different. We cannot appreciate the spiritual conditions prevailing at that time. Beliefs were so broken and weak -

'Some were worshippers of Hanuman, and some of Bkairon.

Some worshipped Devi Naina of the mountains,

And some Vaishno Devi of Jawala.

Then were loud worshippers of Sarwar,

But little eagerness for Baba Nanak.'

ਕਈ ਹਨੁਮਾਨ, ਕਈ ਭੈਰੋ ਦੇ,

ਕਈ ਪਰਬਤ ਵਾਲੀ ਨੈਣਾਂ ਦੇ

ਕਈ ਵੈਸ਼ਨਵ ਦੇਵੀ ਜਵਾਲਾ ਦੇ,

ਫੇਰ ਢੋਲ ਢਮਕਾ ਸਰਵਰ ਦਾ

ਅਤੇ ਹਿਰਸ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ।

My grandfather used to tell us: "We used to go on a pilgrimage to *Naina Devi*. People in the villages believed in either *Sakhi Sarwar* or the *Devis* (Goddesses). In between the two, they did not believe in and worship anyone else. On our return from visiting *Naina Devi*, when we passed by *Anandpur Sahib*, we said - 'Let us pay obeisance to the Gurus also.'" They were followers of '*Panj Pirs*' (Five Muslim Holymen) and did not have faith in one only. So broken were their beliefs that they had no knowledge of God. Knowledge had

become confined to the Brahmins alone. The *Kashatris* had only fighting, money and power left with them. In this manner, beliefs were in a shattered state. Guru Sahib preached the message of One 'Ekamkar' (Formless One, God) to these badly divided people with disparate and shattered beliefs. He explained to them, "My dear brothers! one God is the master of the entire creation or universe. Realize Him and recognize not another. There is no god and goddess who has created the world. There is no bull who can carry its burden. It is 'dharma' (righteousness) which supports this earth -

'(The mythical) bull is piety, the offspring of compassion, which is patiently holding the earth in order.' P. 3

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੁਤੁ ॥
ਸੰਤੋਖੁ ਬਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੁਤਿ ॥

Don't be afraid of these things. Worship God. There is no high and low caste. All men are equal. Nobody is inferior to the other. All are made up of five elements. Therefore, remove this notion from your mind that you are inferior." Guru Sahib ennobled their thinking. He gave them knowledge and understanding. Their mind was elevated. At the same time, Tenth Guru Sahib explained: From Guru Nanak Sahib to the Ninth Guru Sahib, the same Light has continued to shine. Man does not die. Only the body changes, very much like changing one's clothes. By changing clothes, the wearer does not die. It is the garment that becomes worn and torn. For God's worshippers, death is a source of joy. It is a way to attain bliss:

'Saith Kabir: Death that terrifies the world, to me brings joy.'

Through death alone is attained the Supreme, the perfect Bliss.' P. 1365

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੁਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥

It is death that man fears most. If one attains victory over death, then the question of fear does not arise. What dies? It is 'ego' that dies.

'The supreme Creator who made the cosmos, Into it also introduced egoism:

The ego it is that is born and dies; That too transmigrates.' P. 999

ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੇ
ਨਾਲੇ ਹਉਮੈ ਪਾਈ ॥
ਜਨਮ ਮਰਣੁ ਉਸ ਹੀ ਕਉ ਹੈ ਰੇ
ਓਹਾ ਆਵੈ ਜਾਈ ॥

So, when the Guru's 'bani' (utterance) enlightened the people, and they practised Divine Name meditation and their minds were exalted and became absorbed in God, then the *Gursikh* became immortal. During the time of the nine Guru Sahibaan, the Sikh became exalted and realized that there are no high and low castes; these notions are absurd. Here God Himself is at play and manifest in all creatures.

'Nirankar (Formless One) assuming form came to be called 'Ekamkar' (the one unique Lord).'

Bhai Gurdas Ji, Var 26/2

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ
ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ ॥

When 'Nirankar' (The Formless One) assumed form, he came to be called 'Ekamkar' (one unique Lord). 'Ekamkar' is the first word of *Sri Guru Granth Sahib*:

'From Ekamkar (unique Lord) emanated the word melody that assumed form.'

Bhai Gurdas Ji, Var 26/2

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦੁ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰੁ
ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ ॥

From Him emanated the Word sound or melody from which came out all forms and shapes. All the physical forms that we

see have emanated from the Word melody. All birds and animals which we see are essentially one. They are themselves God Himself -

'The Lord, of Himself created His own self and assumed He Himself the Name.' P. 473
ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ॥

God of Himself created His self and manifested His Name. He Himself played this world-play. Only one God exists here and no other.

'Searching, searching and searching, ultimately the mortal succeeds.

By Guru's grace, he comes to know the whole reality.

When I look, then I see God at the root of all things.

Saith Nanak: The Lord Himself is impalpable essence and palpable phenomena.'

P. 281

ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੀਝਿਆ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਤੁ ਸਭੁ ਬੁਝਿਆ ॥

ਜਬ ਦੇਖਉ ਤਬ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੂਲੁ ॥

ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੁਖਮੁ ਸੋਈ ਅਸਭੁਲੁ ॥

All the visible world is a manifestation of God. The Perfect God is also there; the world is His palpable manifestation; from the palpable does He become impalpable. So such intelligent and enlightened *Gursikhs* loved Guru Sahib greatly. They were ready to sacrifice their all for him, because true love is not a matter of mere verbal expression. If a person merely says that he loves you, it is just empty verbiage. According to Guru Sahib, one has to pay a big price for love as stated in the following *Gurbani* edict -

'If thou yearnest to play the game of love, step on to my path, with thy head placed on the palm of thy hand.' P. 1412

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

The lover ceases to live for himself or herself in two ways - physically as well as in the notion of self or I-ness. He/she lives for the other. In love, there aren't two entities but one, absorbed in each other. If they remain two, there is no absorption or union. So, in this way, there was great love between the Sikh (disciple) and the Guru (Perfect Holy Preceptor).

Sixth Guru Sahib had himself seen that Fifth Guru Sahib neither harmed anyone, nor spoke against any king or ruler. He had set up free community kitchens at various places. When Lahore was afflicted with plague, so many persons died that there was none to bury them or cremate them. At that time, Guru Sahib called upon his Sikhs to serve the people. He himself led them in rendering this service without caring for his own health. The *Gursikhs* cremated them or buried them in keeping with their faith. They did not harm anyone.

When famine struck the Punjab, Akbar came and wanted to serve the people. At that time, the boundaries of Panjab spread from Delhi to Peshawar and extended upto Afghanistan. He asked Guru Sahib what service he should render. Guru Sahib said, "O Emperor Akbar! If you want to render service, send foodgrains in plenty so that no one may die of hunger. Secondly, don't take any land revenue from them. Remit their land revenue." There wasn't anything in these demands which could incur anybody's hostility. What went against him was that he did not believe in casteism. He did not attach any importance to visiting pilgrim centres. He said that people were

cheated and robbed there.

He said, "God's Name is the pilgrim centre. The greatest pilgrim centre is that where holy congregations are held. There is no pilgrim centre in the world, which is greater than this:

*'Where discourses on God are delivered,
There comes the Ganga by herself.'*

**ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ
ਗੰਗਾ ਭੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।**

Not only the Ganga but the gods of all the sixty eight pilgrim centers come and set up their courts like shops at places where holy discourses on God are delivered. They say - 'If anyone has any demand to make, we will grant it immediately.' But no pilgrim centre is greater than the place where Divine discourses are delivered. Even the pilgrim centres long for the dust of the devotees' feet attending a holy congregation. They say, if the dust of the congregation of the holy happens to fall upon us even with the blowing of the wind, our sins are removed.' About those who attend the holy congregation, even pilgrim centres pray - 'O God! bestow on us the dust of some beloved saints of Thine. We have become too much filled with sins and evils. Show Thine mercy.

*'Ganga, Yamuna, Godavari and Saraswati
(These are rivers reckoned holy) seek dust of
the feet of the man of God.*

*Full of impurity of sins are we; our impurity
by dust of feet of the holy is shed.' P. 1263*

**ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ
ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥
ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ
ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ॥**

Guru Sahib enlightened the people when this cheating and looting in the

name of religion was going on at pilgrim centres. When people got enlightened, this cheating and looting of devotees stopped. People stopped visiting graves. The number of people going to places of pilgrimages decreased. More and more people started attending holy congregations. The belief in 'sarhsatis' (period of continued bad luck) came to an end. The Gursikhs said - 'These good and bad omens touch only those who are forgetful of God's Name. He who practises Divine Name meditation cannot be harmed even by millions of bad omens.'

*'By contemplation of the Lord are removed all
impediments.'*

P. 262

ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਗਨੁ ਨ ਲਾਗੈ॥

Obstacles are met only by him who -

*'Millions of obstacles come in the way of him,
who forgets the Name.'*

P. 522

**ਕੋਟਿ ਬਿਘਨੁ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ
ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ॥**

So, people stopped visiting pilgrim centres realizing that the Name Divine is the greatest pilgrim centre. Holy congregation is such a great pilgrim centre that even God Himself comes to attend it. The gods of all the 68 pilgrim stations attend it.

Consequently, owing to these teachings, religious fanatics whose livelihood was hit, turned against Guru Sahib. They incited the emperor against him. Emperor Jahangir was already ill-disposed towards Guru Sahib. So Guru Sahib was martyred by inflicting great tortures on him. At that time, Sixth Guru Sahib said to Baba Budha Ji, "Baba Ji! non-violence has been practised beyond limit. Now we will have to take to arms."

Man takes to arms only when he

comes to realize that he cannot survive through non-violence. A nation takes to arms when it realizes that it has no ways and means left to survive. But arms are useful only when it is prepared, otherwise arms and weapons are of no help. Guru Sahib says - 'Dear brothers! taking to arms in order to frighten and intimidate others is totally wrong. Even when one is fully armed, one should wish from the core of one's heart -

*'Through Nanak, may Thy Name, O God, be exalted,
And all prosper by Thy grace.'*
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

If God has bestowed power upon you, you should not use it to frighten and intimidate others; use it for the good of others. Save them from evil persons. If you have power - political, financial or intellectual - then you should not use it to suppress the poor. Reason with those who oppress the poor, because they need to be reformed and changed. Lofty is the ideal of the Sikh and Sikhism.

So, in this way, Sovereign Sixth Guru Sahib took to arms and taught and trained the Sikhs in the use of arms and weapons. But he did not attack anyone. Guru Sahib had laid down eight rules regarding the use of arms. Listen to these very attentively.

Guru Sahib said, "If you want to increase your glory and fame, don't kill any Tom, Dick and Harry. When you are confronted with a fight, first try to avert and avoid it as much as you can, because fighting is not a good thing. If fighting is forced on you, then fight with valour like the brave. If the weapon of your adversary

has got broken, then don't attack him. This is the first thing that Guru Sahib told us. He said, "Don't attack from hiding. Warn your enemy in advance that you will now use all the arms and weapons against him. Be vigilant. Thirdly, don't attack your enemy when he is sleeping. Fourthly, don't attack an old man and a woman. Fifthly, don't use any weapon against a child. Sixthly, if your enemy has fallen ill, don't attack him until he recovers. Seventhly, don't attack one who comes to your refuge. Give him refuge and shelter. Don't kill him." These are great rules of conduct which Guru Sahib laid down for observance by his Sikhs in the course of fighting. He said, "If anyone did not follow them, he would lose glory and fame." So, Guru Sahib did not engage in offensive fighting. It was in self-defence. He never attacked anyone. He usurped neither anyone's house, nor land. He remained calm even to this extent that when he laid the foundation of Kartarpur, Karam Chand, a relative of Chandu, happened to come there. He hurled a hundred abuses on Guru Sahib in the presence of the devotees. Guru's Sikhs like Bhai Bidhi Chand were present. They itched for teaching him a lesson, but Guru Sahib checked them with the show of his hand. At the same time, he advised Karam Chand, "Why are you behaving in this manner?" At last, when he did not stop, Guru Sahib said to him, "It is no use reasoning with you. You refuse to listen to anyone." When he went out among the Sikhs outside and boasted that the Guru was speechless before him, Bhai Bidhi Chand picked him up on his shoulders and threw him into the river Beas.

So, Guru Sahib says that when there is no way out, only then one should take to arms. Don't frighten and intimidate anyone needlessly.

After Seventh and Eighth *Guru Sahibaan*, Sovereign Ninth Guru embraced martyrdom and gave the Supreme sacrifice. At that point of time, Tenth Guru Sahib inculcated soldiership or martial skill in the saintly Sikhs in defence of goodness and the holy. Many persons say that Guru Sahib created the *Khalsa* to defend the saints. The *Khalsa* is himself a saint and none other. He is no ordinary mortal. He is a saint fashioned into a soldier - a saint-soldier is he. The soldiers have they been made not for guarding the saints, because the latter are protected by God Himself. He, who has God on his side, never suffers defeat. So, at that time, Guru Sahib changed everything. Earlier, the boon of God's Name was bestowed upon the devotee with '*charan-amrit*' (wash of the guru's or the idol's feet). Guru Sahib said, "Now the Name shall not be bestowed with '*charan-amrit*' (wash of the Guru's or the idol's feet). Now it has to be given with a '*khanda*' (double-edged sword). But its glory is intense and hard to bear. You don't have to talk and act in a flimsy manner. The *Khalsa* will come to be created gently and calmly." At that time, Guru Sahib issued this command: "Let all the Sikhs come on the coming *Baisakhi*." First, he himself practised Divine Name meditation for nine months. When his command reached all parts of India and abroad, groups of devotees set out from Lanka, Bengal, Orissa, and other places. As the day of *Baisakhi* drew near, the

gathering of devotees swelled.

On 30th March, Guru Sahib made all the arrangements. It was on the high mound of *Keshgarh* Sahib that arrangements were made, where all the devotees could sit. Some historians say that 80,000 Sikhs came there on *Baisakhi*, while others write that the number was smaller than that. But surely the number of Sikhs assembled there was quite large. All were waiting eagerly and wondering: "What will Guru Sahib tell us today because it is being talked about that Guru Sahib is going to give a new programme that day? He is going to bring about a fundamental change in Sikhism, which will surprise the whole world." At that time, Guru Sahib came and occupied the throne. *Ragi Singhs* (Singers of *Gurbani*) started '*Kirtan*' (*Gurbani*-singing). Devotees came and sat after paying obeisance. Suddenly, Guru Sahib stood up on the throne. He took out his sword. He waved the naked sword in the air and said in a loud voice, "Dear devotees! for the '*havan*' (a ritual form of worship among Hindus) of freedom, I need neither '*ghee*' (clarified butter) nor incense, I want to sacrifice the head of a beloved Sikh. I want to pour his blood into the holy fire. Therefore, let some dear Sikh get up who is willing to sacrifice his life."

In books of history, it is found written that, after giving this call, Guru Sahib looked all around. Silence prevailed everywhere and nobody was getting up in response to the call. This is what we have been hearing from earlier times. But, holy congregation! this is absolutely wrong, because Sikhism had become very much exalted. The Sikhs had come to realize that

man does not die with his physical death, that after death, he attains eternal life. Secondly, they (Sikhs) had become liberated while still living.

*'One that the Lord's command in mind cherishes,
Is truly to be called 'Jivan-mukta' (one liberated while living).
To such a one are joy and sorrow alike;
Ever in joy, never feels he sorrow.
Gold and a clod of earth to him are alike,
As also 'amrita' (nectar) and foul-tasting poison.
To him are honour and dishonor alike;
Alike also pauper and princes.
One that such a way practises,
Saith Nanak, a 'Jivan-mukta' may be called.'*

P. 275

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥
ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥
ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥
ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥
ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥
ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥

Does anyone, who has conquered death, ever feel afraid? To make it more interesting, some historians even write that the people's faces turned pale. Here history is wrong. It is nothing but concoction. This is not a history of ascendant spirits. As soon as Guru Sahib made this clarion call from his mouth, Bhai Daya Singh, a *Khatri* by caste, got up and made the following request -

*'I am nothing, everything is Thine, O Lord.
Here Thou art the Absolute Lord and there the Related One.
Betwixt the two, Thou playest
Thy play, O my Lord.
Thou Thyself art within the city and Thyself*

without it as well.

Thou, O Lord, abidest everywhere.

Thou Thyself art the king and Thyself the subject. At one place Thou art the Lord and another the slave.

From whom should I hide and with whom should I practise fraud? Wheresoever I see, there I see the Lord just near me.

I have met with Guru Nanak, the saint's embodiment. When the water drop merges with the ocean, its separateness can be discerned not.'

P. 827

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਘੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ
ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ ਕੋ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ
ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ
ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ
ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਭੁੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥

O God! I am nothing at all. This head is yours; the five elements are yours and so is this body made up of five elements. Nothing is mine - neither my mind, nor my intellect, nor my innermost consciousness, nor my 'ego' or 'I-ness'. It is you who are playing everywhere in diverse forms and shapes. Take Thine thing Thyself." It is because Bhai Daya Singh was a perfect yogi. He was a perfect knower of 'Raj Yoga' (spiritual pursuit without renunciation). He was perfect in 'Bhakti-yoga' (God's devotional worship and Divine Name meditation) as well as in 'Brahm-gyan' (Knowledge of Ultimate Spiritual Reality). He was a master of various worldly and spiritual powers. Those who say that Guru Sahib repeated his call thrice and finally Bhai Daya Singh came trembling, do not know what

Sikhism is. If Sikhism was so weak even after 200 years, of what use was the teaching and sermonizing of the first nine *Guru Sahibaan*? The fact is that at that point of time, Sikhism had reached the pinnacle of glory. The *Gursikhs* lived in a state of complete absorption in and union with the Divine.

So, on that occasion, Guru Sahib took his head. Then he made a second call for another head. In response to the second call, Bhai Dharam Singh Ji, a *Jat* from Hastinapur near Delhi came to Guru Sahib and submitted -

*'My body and wealth are Thine,
Thou art my Lord, nothing is in my power.
As Thou keepst me, so do I live and I eat
what Thou givest me.'* P. 406

ਤਨੁ ਧਨੁ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ
ਹਮਰੈ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਰਾਖਹਿ ਤਿਉ ਤਿਉ ਰਹਣਾ
ਤੇਰਾ ਦੀਆ ਖਾਹਿ॥

O God! we are Thine. We have nothing separate from Thee that we may give unto Thee.' So, with such rising spirits did he come to Guru Sahib to sacrifice his head. Thereafter, Guru Sahib gave the third call, in response to which came Bhai Himmat Singh Ji of Jagannath, who was a *Jhivar* (water carrier) by caste. At the fourth call came Bhai Mohkam Singh Ji of Dwarka, who was a '*Chhimba*' (calico-printer) by caste. In response to the fifth call came Bhai Sahib Singh Ji of Bidar, who was a '*Nai*' (Barber) by caste. After that Guru Sahib took them to a tent. He made them put on new clothes and prepared the bowl of '*amrit*' (nectar).

All present watched and waited for Guru Sahib to demand another head. People vied with one another in offering

their head. Besides, there were many others also who were weak. On such occasions, there are many those also who have come as spectators, who love their children. Their bodies were trembling at the sight of what was happening. So, by preparing '*amrit*' (nectar) Guru Sahib gave a new turn to Sikhism. Many persons describe this event in a different manner. These are mere doubts about which I would like to make a few submissions.

First are those chroniclers who say that Guru Sahib had tethered five he-goats in the tent. He took the Sikh inside by the hand, slaughtered a he-goat. It died and its blood flowed outside. Now just think over it. There used to be a sound of slaughtering. Just slaughter a he-goat here. There won't be any sound if its mouth is gagged. There, on that occasion, 80,000 persons were sitting. In a furlong (220 yards) were sitting so many people. How far could they be from the Guru's seat or throne? Behind the throne was the tent. If a he-goat was slaughtered there, would it make any sound? On *kutchra* ground, it would not make any sound at all. Even if the head fell on *pucca* floor, it would not make any sound. Saying that there was a sound and a streams of blood flowed out of the tent is far from truth. You can do it practically, and you will see that the blood would stop flowing after a little distance.

Secondly, there are those writers who do not say anything. If he-goats had been slaughtered, then historians would have written that their carcasses were afterwards picked up and thrown away, or were disposed of otherwise. Even their belief gets shaken that the Guru was nothing,

and had only enacted a drama. This is not so. The heads of the five Sikhs were really severed. In the first place, if Guru Sahib had put up a tent, we had no right to peep into it. The miracle that happened did happen. When Guru Sahib was going to leave the world, at that time, he put up a tent-wall round his pyre. What happened within that tent-wall, nobody knows till today. One thinking is that Guru Sahib sat on his pyre cross-legged and with his yogic fire reduced his mortal frame to ashes. Alongwith this is their assertion that in the funeral ashes nothing except a small sword was found, when Guru Sahib was carrying on his body weapons and armour weighing $1\frac{1}{4}$ 'maunds' (one maund = 36 kg. approx.). Where did this so much iron go? It could at the most melt. In the first place, iron does not melt in a funeral pyre. You can test this by putting a word in it. It will never melt. If it at all melts, will remain in the ashes. Does iron ever burn? Those who make iron 'kushta' (oxide of metals for medicinal use esp. in *Unani* system of medicine) do it by firing hundreds of times. Secondly are those persons who say - it was dark and in the cover of darkness Guru Sahib escaped on a horse and emerged in a forest. Thereafter, he liberated Maratha chiefs Bala Rao and Baji Rao from the fort at Poona-Sitara. Then there is a third group of authors who say that Guru Sahib was carried on a hearse in a funeral procession and he was cremated in a regular and proper manner. They put an end to all kind of speculation regarding Guru Sahib's passing away. Holy congregation! God knows about the reality because nothing can be said about holy men possessing all powers. When the last

rites of Guru Nanak Sahib were going to be performed, a quarrel arose between his Hindu and Muslim followers. The Hindus wanted to cremate, while the Muslims wanted to bury him in a grave. They wanted to construct a tomb on his grave. On the other hand, the Hindus said - 'We have to build a 'smadhi' (shrine built over the ashes of a dead person).' At last, covering the body with a cloth sheet, flowers were placed on it. All were surprised to see that only flowers and cloth sheet were left there. The Hindu and Muslim devotees divided the flowers and cloth equally between themselves. The former built a 'smadhi' (shrine), while the latter constructed a tomb. Baba Budha Ji says -

'The Baba (Guru Nanak) is neither in the tomb nor in the shrine; he abides in the heart of Guru Angad.'

ਬਾਬਾ ਮੜੀ ਨਾ ਗੋਰ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੇ ਹੀਏ ਮੇਂ।

Guru Sahib entered the heart of Guru Angad Sahib and found an abode therein. The body vanished. Prior to that also are various stories when he had disappeared.

We do not consider the Gurus as capable and all-powerful but regard them as humans. A person, who was present on the occasion, has written about this incident. He was a Brahmin who had converted to Islam. His name was Awal Turani. Aurangzeb had sent him here as his secret agent. His duty was to send all important news from Anandpur Sahib to the Emperor. He used to send daily reports to the king. Earlier too, a spy had come who belonged to Golconda. He remained at Anandpur Sahib for a long time. This Awal Turani who was a convert to Islam, sent reports to Aurangzeb. The report he

sent regarding the happenings on that *Baisakhi* has been quoted by one Bakshi Singh Adil in his book. He writes: "When the Guru gave the call, a Sikh got up at once without any hesitation or trembling. He went to Guru Sahib hurriedly. Before everyone's eyes, Guru Sahib severed his head. I was overwhelmed with fear. In the meantime, Guru Sahib gave a second call in response to which another Sikh offered himself. His head too was severed. Then third, fourth and fifth Sikhs were also beheaded when they appeared before Guru Sahib. I was bewildered and frightened and so could not see what happened thereafter. When I came to myself, what I saw was that the Guru started reading some chants over a handle-less cauldron of water." This writer has described a steell bowl as a cauldron without handle. He writes: "The Guru started reading the chant with great speed. It was difficult to gaze at his resplendent face. At that moment, a woman came and put something in the water. After that he made it the elixir of life. Everybody said that it was 'amrit' (nectar). He joined the head and the torso of the first person, he had beheaded and sprinkled this water on him - five on the eyes, five on the head. Thereafter, coming towards his head, when he said - Utter 'Waheguru Ji Ka Khalsa, Waheguru Ji Ki Fateh,' that man, who had been beheaded, came back to life and stood up. Similarly, the Guru revived the remaining four Sikhs, whom he had beheaded. The entire congregation was filled with wonder and delight at the miracle the Guru had wrought. I am surprised that 20,000 persons at once got ready to partake of 'amrit' (nectar). At that time, the big hurdle

was casteism. High caste people did not eat and drink with people of low castes. But the Guru made all of them drink from one and the same bowl. This was a great miracle that I witnessed." If this miracle happened, only then was it witnessed and recorded by a person who was a spy of Emperor Aurangzeb. Now let us examine according to *Gurbani*: 'Was the Guru an ordinary man like us? You may think that the Guru was a clever man, who enacted a drama. He did not have any spiritual power. He put up a tent in which he tethered he-goats. But this is not the view of *Gurbani*. Dear brothers! do not regard the Guru as an ordinary man. The 'Akal Purkh' (Timeless One, God) said to Guru Nanak: 'O Nanak! I am 'Parbrahm Parmeshar' (Transcendental Lord God); you are Guru-God'. Now if 'Parmeshar' (God) does not have any power, then what is the use of being God? God created the universe with just one thought or idea.

'He fills and empties in the twinkling of an eye.' P. 284

ਹਰਨ ਭਰਨ ਜਾ ਕਾ ਨੇੜੁ ਫੋਰੁ ॥

In the twinkling of His eye lies the power of creation and destruction. He is an embodiment of power. That Lord God says: "Nanak! I am 'Parbrahma Parmeshar' (Transcendental Lord God); you are Guru-God." Here, Tenth Guru Sahib says -

'I stood up with joined palms, and bowing to Lord God,

I said: Thy Path I shall spread only if Thou be at my back.' Kabiowach Dohira

ਠਾਢ ਭਯੋ ਮੈ ਜੋਰਿ ਕਰ,

ਬਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰ ਨਿਆਇ।

ਪੰਥ ਚਲੈ ਤਬ ਜਗਤ ਮੈ,

ਜਬ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ॥

God tells him -

'I establish thee as my son.'

Chaupai, Bachittar Natak
ਮੈ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੁਰਿ ਨਿਵਾਜਾ।

*'I have churned the body ocean and I have seen
an enamouring thing come to view.*

*The Guru is God and God is the Guru, O
Nanak. There is no difference between the two,
my brother.'* P. 442

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ

ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

Then, there is power in God, brother. In that case, what was the need for the Guru to enact such a stunt? He was capable and powerful. Such is the edict occurring in *Gurbani*:

'My True Guru sustains all.

My True Guru slays and revives the mortal.

*The glory of my True Guru has become
manifest in all the places.'* P. 1142

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੈ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥

ਪ੍ਰਗਟੁ ਭਈ ਹੈ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥

Whatever Guru Sahib did, he did before everyone's eyes. Many persons with weak belief think: 'Can such a thing ever happen? 'This was wrought by the Guru himself who was Guru-God . Even Baba Farid, when he returned after practising Divine Name meditations and austerities for twelve years, came to acquire miraculous powers of inflicting death and reviving the dead. He sat under a tree on which sparrows were chirping loudly. Having practised austerities, the element of anger had increased in him. He had become irritable and short-tempered. He looked up and said: 'May you die, O sparrows!' At this utterance, all the sparrows fell down dead. Then the thought crossed his mind - 'I have

needlessly killed God's chirping birds. What did I gain out of it? He cast his glance on them and said: 'Fly, O sparrows!' All the sparrows got revived and flew away.

Once Saint Namdev Ji was sitting on the bank of the Yamuna. The hearse of a young Brahmin was being taken away for cremation. His widow fully decked and adorned was accompanying him. She came to pay obeisance to Saint Namdev whose eyes were shut. He was absorbed in deep meditation and was enjoying indescribable spiritual relish. When he heard the jingling of the ornaments, he opened his eyes and said spontaneously: "Daughter, may you enjoy marital bliss!" The woman stuck to the saint's word and said, "My husband is lying dead on the hearse. Now bring him back to life." The saint was caught in a dilemma. Then he heard a voice coming from within which said, "Namdev, don't worry. Hold the Brahmin by the shoulder and ask him to get up uttering 'Ram' (God's Name)". Saint Namdev did so and revived the young man. What was the result? The Sultan (king) killed a cow and asked saint Namdev to bring it back to life. He (saint Namdev) said: "I did not revive him. It was God's doing." But the truth is that he did bring young Brahmin back to life.

Then there is a similar incident involving Baba Atal. While playing in the previous evening, Mohan (a friend of Baba Atal) could not give his turn that he owed to him (Baba Atal). At night, Mohan died of snake-bite. In the morning, the previous day's game started. Mohan did not come. Baba Ji said, "Call him." His comrades

said, "He is not coming." Whenever they went to summon him, his parents said, "Let Baba Ji himself come and take him away." When Baba Atal went to his house, he was lying dead. Putting his 'khundi' (playing hook) round his (Mohan's) neck, he said, "You are feigning death to avoid giving your turn. Get up and give your turn." It is said that Mohan came back to life. It is stated in history that Sixth Guru Sahib did not approve of it. At last, he (Baba Atal) had to give up his mortal frame in place of Mohan.

Baba Gurditta Ji learnt that a tiger had come, when the hillmen raised a hue and cry that it was slaughtering their cows. Baba Ji went into the forest. There he saw a white cow roaming about. From a distance, taking it for a tiger, he shot an arrow and killed it. The hill people protested that he had killed their cow and decided to complain to the king. Sixth Guru Sahib had removed his weapons. He was in a dilemma as to what should be done. The hillmen would complain to the king, who would send his soldiers. That would create a storm. The only way out seemed to be that he should revive the cow. Its intestines had come out with the arrow. Uttering 'Waheguru' (God's Name), he sprinkled water on it. As a result, the cow came back to life.

Once Guru Nanak Sahib was sitting on the bank of the Yamuna, where now stands a *gurdwara* on the outskirts of Delhi. Early in the morning, he heard the sound of weeping and crying. He asked Mardana to find out who was crying and why. Mardana went there and inquired about it. He informed: "Revered sir! a 'Mahout'

(elephant keeper or driver) had lost his elephant. He and his family depended on it. They received salary for looking after the elephant. They are crying because they have lost their job." Guru Sahib said, "Go and tell them that their elephant is alive, and so they should not weep." When Mardana went to them to convey this, he saw that the elephant was living.

Next day, the king came to know that a holy man had come to the city who had revived a dead elephant. He came to Guru Sahib and said, "O holyman! I have heard that you have revived a dead elephant." Guru Sahib said, "O king! life and death are in the hands of God. The holymen can only offer prayers." He said, "Now show me by killing." Guru Sahib said, "He is already dead. What more should I show by killing? "At once did the elephant fall down dead with a thud. Then the king said, "Now revive it." Guru Sahib said, "Now, it cannot be revived. The holy men are able to lift what God has made to fall, but God does not lift what the saints have made to fall.

'My saint can release one bound by me, but I cannot release one bound by my saint.

If, at any time, my saint seizes me and binds me, then even I cannot raise any objection.'

P. 1252

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ
ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੇਰਿ ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿੱਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ
ਪੁਸਤਕਾਂ,
ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ
ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following :

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust, U.S.A.

Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal, Po. Box No. 32845,
Sanjose, CA - 95152, U.S.A.

Phone & Fax :- 001-408-263-1844, vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

England (U.K.)

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd., Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur, Mr. Jagtar Kulair :-

Tel : 0121 200 2818, Fax : 0121 200 2879

Voicemail : 08701654402, Raj Mobile : 07968734058, Email : info@atammarguk.com

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 30.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Canada

Canada - Bhai Sarmukh Singh Pannu : Phone - 001-604-433-0408,
Vancouver

Bhai Parmjit Singh Sandhu : Cell - 001-7788389135
Email:-pbkrj@yahoo.ca

S. Jasbir S. Ranu : Phone 001-604-589-9189

IN INDIA

09417214391, 09417214379, Email : atammarg1@yahoo.co.in